

BIBLIJSKI TEMELJI
KRŠĆANSKE VJERE

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE
NEVOLJE

Biblijski temelji kršćanske vjere

P A U L W A S H E R

tba.hr

Naslov izvornika: *Discerning the Plight of Man*, Paul David Washer

© 2017. Paul David Washer

© za hrvatsko izdanje 2022.

Nakladnik: Baptistička crkva »Emanuel« - Krapina, Zagrebačka cesta 20, 49000 Krapina.

Objavljena u suradnji s Teološkom biblijskom akademijom.

Urednik: Walter Heaton

Prijevod: Ivana Balint-Feudvarski

Lektura: Ira Popović

Korektura: Miško Horvatek

Naslovnica: entrustedword.org

Prijelom: entrustedword.org

Tisak: Tiskara Zelina d. d.

Tiskano: rujan 2022.

Naklada: 250

Navodi biblijskih tekstova, ako nije drugačije navedeno, preuzeti su iz Biblije u izdanju Kršćanske sadašnjosti, prijevod dr. Ljudevita Rupčića, Silvija Grubišića, Filiberta Gassa i Antuna Sovića, izdanje 1997. Ostali navodi biblijskih tekstova preuzeti su iz Novoga zavjeta u izdanju Kršćanske sadašnjosti, prijevod Bonaventure Dude, Jerka Fućaka i Filiberta Gassa, izdanje 1990. (D-F) ili Varaždinske Biblije u izdanju Hrvatskog biblijskog nakladnika d.o.o., prvo izdanje (VB). Kada autor navodi neki drugi engleski prijevod Biblije, tekst smo preveli doslovno, a prijevod naznačili početnim slovima engleskoga prijevoda (npr. ESV, NET itd.). U slučaju da autorov prijevod ne odgovara nijednome od gore navedenih hrvatskih prijevoda, njegov smo prijevod doslovno preveli i naznačili skraćenicom NASB.

Sva prava pridržana. Nijedan se dio ove knjige ne smije umnožavati, reproducirati ni prenositi u bilo kojem obliku (elektronički, mehanički itd.) bez prethodnog dopuštenja hrvatskog nakladnika.

CIP zapis je dostupan u računalome Katologu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem: 001145810

ISBN: 978-953-7347-26-0

„Paul Washer posjeduje rijedak dar. Sposoban je kombinirati teološku preciznost s dubokom primjenom koja istražuje srce i mijenja život. Ova radna bilježnica pomoći će vam da bolje razumijete kritički važna pitanja koja oblikuju temelj vašega poznavanja Boga i našega odnosa prema njemu. Washer Božju suverenost na izvanredan način stavlja pod povećalo istovremeno razotkrivajući žalosne dubine našega grijeha. Pritom ova knjiga divno uvećava spasiteljsku i posvećujuću Božju milost na načine koji će vam dušu najprije spustiti veoma nisko, a onda učiniti da vam srce poleti prema visinama prijestolja milosti. Pažljivo čitajte ovu radnu bilježnicu, pomno odgovorite na njezina pitanja i vaš će se duhovni život uvelike pospješiti.“

–Dr. Steven J. Lawson, predsjednik i osnivač organizacije OnePassion Ministries

„Ono što držite u rukama je bez zadržke napisana, a posvema biblijska radna bilježnica o nauku o ljudskome rodu. Sadrži sve, uistinu sve – od pada, preko naše moralne nesposobnosti da tražimo Boga, do njegove mržnje prema grijehu i grješniku te stvarnost i strahote pakla... Ne šalim se kada kažem da ćemo ovaj priručnik koristiti u poučavanju članova naše crkve (Niddrie Community Church) kao i drugih ljudi. Ovdje se pojašnjavaju vrlo teške istine na veoma izravan način.“

–Mez McConnell, ravnatelj 20schemes, autor djela Is There Anybody Out There?

„Paul Washer mi je ohrabrenje zato što odbija zanemariti razlog postojanja Crkve, naime, da smo ovdje kako bismo bili šator sastanka u pustinji ovoga svijeta. Neka Bog upotrijebi ovu knjigu da bi nas podsjetio na stvarnost pakla i našu odgovornost da upozorimo svakoga čovjeka kako bismo svakoga čovjeka predstavili savršenim u Isusu Kristu.“

–Ray Comfort, osnivač i glavni direktor resursa za evangelizaciju Living Waters

SADRŽAJ

Uvod	vii
Prijedlog rasporeda proučavanja	ix
Predgovor: Objašnjenje svrhe	x
Prvi dio: Stvaranje i pad čovjeka	
1. Stvaranje čovjeka	14
2. Pad Adama	20
3. Važna pitanja o padu	26
4. Pad ljudskoga roda	29
Drugi dio: Čovjekova moralna izopačenost i grješnost	
5. Potpuna izopačenost i moralna pokvarenost	35
6. Duhovna smrt	42
7. Moralna nesposobnost (Prvi dio)	48
8. Moralna nesposobnost (Drugi dio)	52
9. Moralna nesposobnost (Treći dio)	58
10. Ropstvo Sotoni	63
11. Sveopća narav grijeha	69
Treći dio: Božja dispozicija prema grješniku	
12. Žalost	77
13. Srdžba (Prvi dio)	81
14. Srdžba (Drugi dio)	86
15. Mržnja ili gnušanje	90
16. Neprijateljstvo i osveta	96
Četvrti dio: Božja osuda grješnika	
17. Odvojen od Boga	103
18. Izložen bijedi	107
19. Predan grijehu	110
20. Smrt (Prvi dio)	114
21. Smrt (Drugi dio)	116
22. Smrt (Treći dio)	122
23. Posljednji sud opakih	129
24. Pakao (Prvi dio)	136
25. Pakao (Drugi dio)	143
26. Čovjekova jedina nada	146

UVOD

METODA PROUČAVANJA

Uzvišena je namjera ove radne bilježnice da njezin proučavatelj susretne Boga kroz njegovu Riječ. Utemeljena na uvjerenju da je Sveto pismo nadahnuta i nezabludiva Božja riječ, ova radna bilježnica osmišljena je tako da je proučavatelju doslovno nemoguće kroz nju napredovati ako pred sobom ne drži otvorenu Bibliju. Cilj je pomoći čitatelju da poslušaju poticaj apostola Pavla u Drugoj Timoteju 2,15:

„Uznastoj da kao prokušani staneš pred Bogom kao radnik koji se nema čega stidjeti, koji ispravno reže riječ istine.“ (D-F)

Svako se poglavlje zasebno bavi nekim vidom Božje naravi i djelovanja. Proučavatelj će svako poglavlje dovršiti odgovarajući na pitanja i slijedeći upute prema navedenim odlomcima iz Svetoga pisma. Proučavatelja ohrabrujem da promišlja o svakom tekstu i da zapiše svoje misli. Korist ove radne bilježnice izravno će ovisiti o tome koliko će truda osoba uložiti. Budete li na pitanja odgovarali bez previše razmišljanja, tek prepisujući tekst, a ne pokušavajući odgonetnuti njegov smisao, ova vam knjiga neće puno pomoći.

Razumijevanje čovjekove nevolje u prvom je redu biblijsko proučavanje i ne sadrži mnogo u pogledu šarenih ilustracija, dražesnih priča ili čak teoloških komentara. Autorova je želja bila napisati djelo koje upućuje na Sveto pismo i dopušta Božjoj Riječi da govori za sebe.

Ovu radnu bilježnicu može koristiti pojedinac, mala skupina vjernika, razred Nedjeljne škole, no poslužiti će i u drugim kontekstima. Srdačno preporučujem da student prije sastanka sa skupinom ili mentorom nasamo dovrši svako poglavlje i tako se pripremi za raspravu i pitanja.

POTICAJ PROUČAVATELJU

Ohrabrujem proučavatelja da istražuje biblijski nauk i otkrije njegovo uzvišeno mjesto u kršćanskome životu. Pravi kršćanin ne može podnijeti, pa ni preživjeti raskid između emocija i intelekta ili između privrženosti Bogu i nauka o Bogu. Prema Svetome pismu ni naše emocije ni naša iskustva ne pružaju nam prikladan temelj za kršćanski život. Samo istine Svetoga pisma, shvaćene razumom i prenesene putem nauka, mogu pribaviti taj čvrsti temelj na kojemu moramo ustanoviti naša uvjerenja i naše ponašanje te odrediti valjanost svojih emocija i iskustava. Um nije neprijatelj srca, a nauk nije prepreka ljubavi. To je dvoje neophodno, a treba biti i neodvojivo. Sveto nam pismo zapovijeda da volimo Gospodina Boga svim svojim srcem, svom svojom dušom i svim svojim umom (Mt 22,37) te da štujemo Boga u duhu i u istini (Iv 4,24).

Proučavanje nauka disciplina je koja uključuje i intelekt i osjećaje. To je gorljiva potraga za Bogom koja bi studenta uvijek trebala dovesti do osobne preobrazbe, poslušnosti i iskrenog štovanja. Prema tome, proučavatelj treba paziti da ne upadne u veliku zabludu potrage za neosobnom spoznajom umjesto potrage za samim Bogom kao osobom. Korisne nisu ni nerazumna osjećajnost ni tek intelektualna potraga jer u oba slučaja gubimo Boga.

BIBLIJA

Izvorno djelo temelji se na prijevodu Biblije *The New American Standard Bible*. Taj prijevod izabran je iz sljedećih razloga: (1) zbog čvrstoga uvjerenja njegovih prevoditelja da je Biblija nezabludiva Božja riječ i (2) zbog njegove vjernosti izvornim jezicima.

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

RIJEČ AUTORA

Bez ispravnoga razumijevanja čovjekove naravi i grijeha nemoguće je razumjeti evanđelje Isusa Krista ili sasvim cijeniti milost koju nam je Bog iskazao svojim veličanstvenim djelom. Iz toga razloga ova radna bilježnica nastoji pred čitatelja staviti stvarnost čovjekova paloga stanja i strašne posljedice njegova grijeha. Namjera nije ugasiti nadu u čitateljevu srcu, nego ga usmjeriti prema jedinoj nadi za čovjeka – evanđelju Isusa Krista. Drugim riječima, ova radna bilježnica vodi čitatelja mračnim tunelom čovjekova grijeha kako bi jasnije vidio svjetlo Božje milosti.

Zahvaljujem svojoj supruzi Charo za njezino pravodobno ohrabrenje u svakome pothvatu, kao i svojoj djeci Ianu, Evanu, Rowan i Bronwyn, koji mi ne prestaju biti izvorom blagoslova. Zahvaljujem i dvama zaposlenicima misijske organizacije HeartCry; Forrestu Hiteu za njegovo marljivo i pedantno ispravljanje rukopisa te Jonu Greenu za njegov rad na grafici, izgledu i dizajnu. Njihove doprinose ukupnoj čitljivosti ovoga djela ne mogu dovoljno istaknuti. Zahvaljujem i cjelokupnom osoblju organizacije HeartCry, koji su me ohrabivali tijekom cijeloga postupka pisanja i izdavanja ove knjige.

RIJEČ UREDNIKA

Djelo *Razumijevanje čovjekove nevolje* prilagođeno je prema prethodno objavljenome djelu Paula Washera *The Truth About Man*, ali predstavlja njegovu proširenu, revidiranu i izmijenjenu inačicu. Zbog bliske veze između te dvije knjige, oni koji su proučavali *The Truth About Man* vjerojatno će prepoznati velik dio materijala u ovoj radnoj bilježnici. U usporedbi sa svojim prethodnikom ovo djelo sadrži: 1) više od sto dvadeset novih napomena, 2) nekoliko novih točaka i podtočaka, 3) brojne druge izmjene i prepravke sadržaja i rasporeda, kao i 4) bolji tijek i čitljivost s obzirom na to da je uređivano na više razina. Vjerujem da će *Razumijevanje čovjekove nevolje* biti korisno svima neovisno o prethodnoj upoznatosti s *Truth About Man*.

PREPORUČENA LITERATURA ZA DALJNJE PROUČAVANJE

Created in God's Image, Anthony Hoekema
The Christian View of Man, J. Gresham Machen
Not the Way It's Supposed to Be, Cornelius Plantinga, Jr.
The Imputation of Adam's Sin, John Murray
On the Bondage of Will, Martin Luther
The Sinfulness of Sin, Ralph Venning
Human Nature in Its Fourfold State, Thomas Boston
Gleanings from the Scriptures: Man's Total Depravity, Arthur W. Pink

PRIJEDLOG RASPOREDA PROUČAVANJA

Prvi tjedan: Stvaranje i pad čovjeka

1. dan: Predgovor; Poglavlje 1, glavne točke 1 – 2
2. dan: Poglavlje 1, glavne točke 3 – 5
3. dan: Poglavlje 2
4. dan: Poglavlje 3
5. dan: Poglavlje 4

Drugi tjedan: Istina o čovjeku, prvi dio

1. dan: Poglavlje 5, dio 1; Poglavlje 5, dio 2, glavne točke 1 – 2
2. dan: Poglavlje 5, dio 2, glavne točke 3 – 5
3. dan: Poglavlje 6, glavne točke 1 – 2
4. dan: Poglavlje 6, glavne točke 3 – 4
5. dan: Poglavlje 7

Treći tjedan: Istina o čovjeku, drugi dio

1. dan: Poglavlje 8
2. dan: Poglavlje 9
3. dan: Poglavlje 10
4. dan: Poglavlje 11, dio 1; Poglavlje 11, dio 2, glavna točka 1
5. dan: Poglavlje 11, dio 2, glavne točke 2 – 4

Četvrti tjedan: Božja dispozicija prema grješniku

1. dan: Poglavlje 12
2. dan: Poglavlje 13
3. dan: Poglavlje 14
4. dan: Poglavlje 15
5. dan: Poglavlje 16

Peti tjedan: Božja osuda u grješnikovu životu

1. dan: Poglavlje 17, dio 1; Poglavlje 17, dio 2, glavne točke 1 – 2
2. dan: Poglavlje 17, dio 2, glavne točke 3 – 7
3. dan: Poglavlje 18
4. dan: Poglavlje 19, glavne točke 1 – 2
5. dan: Poglavlje 19, glavne točke 3 – 5

Šesti tjedan: Božja osuda smrti

1. dan: Poglavlje 20; Poglavlje 21, dio 1, glavne točke 1 – 2
2. dan: Poglavlje 21, dio 1, glavne točke 3 – 4
3. dan: Poglavlje 21, dio 2
4. dan: Poglavlje 22, dio 1; Poglavlje 22, dio 2, glavna točka 1
5. dan: Poglavlje 22, dio 2, glavne točke 2 – 5

Sedmi tjedan: Posljednji sud, pakao i nada evanđelja

1. dan: Poglavlje 23, glavne točke 1 – 4
2. dan: Poglavlje 23, glavne točke 5 – 6
3. dan: Poglavlje 24, dijelovi 1 – 3
4. dan: Poglavlje 24, dio 4; Poglavlje 25
5. dan: Poglavlje 26

PREDGOVOR: OBJAŠNENJE SVRHE

Prije nego što student započne koristiti ovaj priručnik, on ili ona mora razumjeti nešto od njegova sadržaja i svrhe. U ovome ćemo proučavanju razmotriti čovjekov grijeh te odgovor svetoga Boga na taj grijeh. Pokušat ćemo pomno istražiti dubine čovjekove moralne izopačenosti i grješnih djela koja proizlaze iz čovjekova stanja. Također ćemo promotriti Božju reakciju na čovjeka u njegovu palome stanju i stalnoj pobuni. Konačno, usredotočit ćemo se prvenstveno na čovjekovo neprijateljstvo prema Bogu i Božju osudu grješnika ne govoreći puno o Božjoj ljubavi ili njegovu otkupiteljskome djelu u Kristu. Razlog za to neobično izostavljanje četverostruk je: (1) kako bi student mogao razumjeti strašno moralno stanje čovjeka bez Božje milosti; (2) kako bi student mogao razumjeti užasnu čovjekovu nevolju pred pravdom i srdžbom Božjom; (3) kako bi student mogao razumjeti u kolikoj je mjeri Božja pravda morala biti zadovoljena kako bi se umirila njegova srdžba; i (4) kako bi student mogao bolje cijiniti milost Božju prema grješniku koja nam je objavljena u evanđelju Isusa Krista.

Zbog gore navedenih razloga neće biti lako probiti se kroz materijal ovoga priručnika. Svaka nova stranica vodit će nas dalje niz uzak tunel koji će svakim korakom postajati mračnijim dok ne shvatimo da se približavamo samome paklu. Vidjet ćemo čovjeka kakvim ga možda nikada prije nismo vidjeli i vidjet ćemo neke Božje aspekte koji se često izbjegavaju i prerijetko jasno naviještaju. Ovaj je priručnik prisilan marš kroz otvorene rane čovjekove moralne iskvarenosti. To je poziv da vidimo Boga u svem njegovu bijesu na grijeh i grješnika. To je nužna tama kroz koju moramo lutati kako bismo cijenili svjetlo kad ga ugledamo. Samo sagledavajući čovjeka u njegovoj krajnjoj grješnosti i sagledavajući Boga u njegovoj savršenoj pravednosti i osudi, možemo istinski cijiniti Božju ljubav koja nam je poslala Spasitelja!

„Nikad nećemo imati odgovarajuću koncepciju veličine našega spasenja ako ne razumijemo barem nešto od onoga što smo bili prije nego nas je zahvatila ta velika sila; dok ne uvidimo što bismo još uvijek bili da Bog nije intervenirao u našim životima i spasio nas. Drugim riječima, moramo razumjeti dubinu grijeha, što grijeh zapravo znači i što je učinio ljudskome rodu.“

Dr. Martyn Lloyd-Jones
Ephesians, sv. 2, str. 14

„Bez poznavanja naše nevjernosti i pobune nikada nećemo upoznati Boga kao Boga istine i milosti. Bez poznavanja našega ponosa nikada ga nećemo upoznati u Njegovoj veličini niti ćemo mu doći po ozdravljenje koje nam treba. Kada smo fizički bolesni i znamo da smo bolesni, tražimo liječnika i slijedimo njegove upute za lijek. Međutim, kada ne bismo znali da smo bolesni, ne bismo tražili pomoć i moglo bi se dogoditi da nas bolest pokosi. Jednako je i u duhovnome smislu. Ako mislimo da smo dobro, nikad nećemo prihvatiti Božji lijek, jer ćemo misliti da nam nije potreban. S druge strane, ako po Božjoj milosti postanemo svjesni svoje bolesti, zapravo, nečega puno gorega od bolesti – duhovne smrti glede bilo kakva smislenog odgovora Bogu, onda ćemo imati temelj za razumijevanje Kristova djela za nas i moći ćemo ga prigrliti kao Spasitelja i biti od njega preporođeni.“

James Montgomery Boyce
Foundations of the Christian Faith, str. 198

*„Svoje razumijevanje kršćanskog nauka o spasenju najbolje ćemo testirati
preispitujući svoje razumijevanje prave naravi grijeha.“*

Dr. Martyn Lloyd-Jones
Romans, sv. 6, str. 119

Na kraju, moja je velika preporuka da studenti na neki način kombiniraju rad na ovoj radnoj bilježnici s radom na radnoj bilježnici Otkrivanje slavnoga evanđelja. Kako je gore rečeno, Razumijevanje čovjekove nevolje sadrži mnoge teške, a malo utješnih istina. Nadamo se da će u ovoj knjizi student doći do spoznaje uistinu očajne naravi svoje nevolje – zbog njegove vlastite opakosti i moralne pokvarenosti, i zbog Božje pravednosti i suda. Međutim, u Otkrivanju slavnoga evanđelja proučavatelj uči da je Bog pravde i srdžbe također Bog ljubavi koji je učinio nezamislivo poslavši svoga Sina kako bi izmirio paloga čovjeka i preobrazio ga u dijete Božje. Dakle, studenta bi mogao zahvatiti velik jad ako bi se usredotočio samo na biblijske istine izložene u ovome priručniku ne uzimajući ozbiljno u obzir slavnu nadu evanđelja.

PRVI DIO:

STVARANJE I PAD ČOVJEKA

PRVO POGLAVLJE: STVARANJE ČOVJEKA

Sveto nas pismo uči da čovjek nije ni proizvod slučajnosti ni rezultat nekoga bezumnoga procesa. Naprotiv, čovjek je kreativno djelo vječnoga Boga. Nakon što je Bog stvorio sva druga stvorenja, oblikovao je prvoga čovjeka, Adama, iz zemaljske prašine. Bog je potom udahnuo život u Adamove nosnice i on je postao živo biće. Od Adama je Bog oblikovao ženu, Evu, kako bi mu bila družica i pomoćnica. Dao im je zapovijed da se množe i ispune zemlju koju je stavio pod njihovu vlast. Sav ljudski rod nalazi svoje zajedničke pretke u ovomu jedinstvu Adama i Eve.

Sveto pismo jasno nam kaže da je Bog stvorio muškarca i ženu te da ih je stvorio za sebe, tako da nalaze smisao svoga postojanja kada ga vole, proslavljaju i vrše njegovu volju. Jedinstveni između svih drugih stvorenja, samo su oni bili stvoreni na *imago dei* – sliku Božju – i dana im je povlastica da žive u osobnom i neprekinutom zajedništvu s njim.

Ove su nam istine iznimno važne zato što definiraju tko smo i zašto smo stvoreni. Nismo autori svoga postojanja, nego nas je u postojanje dovela milostiva volja i sila Božja. Ne pripadamo sami sebi, nego Bogu koji nas je stvorio za svoju svrhu i zadovoljstvo. Pokušavati se odvojiti od Boga zapravo znači pokušavati se odvojiti od samoga života. Živjeti neovisno o njegovoj osobi i volji znači zanijekati svrhu za koju smo stvoreni.

1. U drugome poglavlju Postanka nalazi se svetopisamski izvještaj o stvaranju čovjeka. Ukratko prepričajte taj izvještaj kako je napisan u Postanku 2,7. Što nam ovaj odlomak govori o porijeklu čovjeka i njegovu odnosu s Bogom?

NAPOMENA: U ovome tekstu otkrivaju se čovjekova slava i poniznost. Čovjekova slava vidi se u tome što je njegovo stvaranje bilo rezultat posebnoga i osobnoga Božjeg djela. Čovjekova poniznost očituje se u tome što je stvoren od zemaljske prašine i stoga njegovo postojanje i slava u potpunosti ovise o Bogu. Odvojen od Boga, čovjek je malo više od beživotne prašine.

2. Također, u drugome poglavlju Postanka nalazimo svetopisamski izvještaj o stvaranju prve žene, Eve. Ukratko prepričajte ovaj izvještaj kako je opisan u Postanku 2,21-23. Što nam ovaj odlomak govori o ženinu porijeklu i njezinom odnosu prema Bogu i muškarcu?

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

 NAPOMENA: Za razliku od muškarca koji je bio stvoren od zemaljske prašine, žena je stvorena od muškarca. Ova činjenica komunicira nekoliko važnih istina od kojih su najvažnije: (1) poput muškarca, žena je stvorena kao posebno i osobno Božje djelo te je stoga ravnopravna muškarcu pred Bogom; te (2) iako je ženi dana drugačija uloga nego muškarcu (Post 2,20), oboje su međusobno ovisni. Apostol Pavao piše: „Ali u Gospodinu niti je žena nezavisna od čovjeka niti čovjek od žene, jer kao što je žena od čovjeka, tako je i čovjek po ženi, a sve dolazi od Boga“ (1. Kor 11,11-12).

3. Ustanovivši istinu da je čovjek kreativno Božje djelo, sada moramo razmotriti njegovu jedinstvenost među preostalim tvorevinom. Prema sljedećim frazama iz Postanka 1,26, na koji je način čovjek jedinstven u odnosu na preostalu tvorevinu?

a. *Načinimo čovjeka.*

 NAPOMENA: Bog nije rekao: „Neka bude“, kao što je bio slučaj s preostalim tvorevinom (s. 3, 6, 14), nego je rekao: „Načinimo“. Ovo prenosi ideju većega osobnog odnosa. Množina u izrazima „načinimo“ i „našu sliku“ potaknula je mnoga nagađanja. Budući da ni tekst ni kontekst ne otkrivaju odgovor, nastaviti ćemo oprezno. Međutim, možemo reći sljedeće. **Prvo**, vjerojatno se ne radi o anđelima ili nekome anđeoskom zboru s obzirom na to da se čin stvaranja uvijek pripisuje isključivo Bogu. **Drugo**, možda otkriva um Božji i potkrepljuje istinu da je tvorevina isključivo rezultat Božje odredbe. **Treće**, možda se radi o prvoj svetopisamskoj objavi množine osoba unutar Trojstva – Ocu, Sinu i Svetome Duhu. Ovo se svakako ne bi kosilo s ostatkom Svetoga pisma koje stvaranje vidi kao djelo Oca, Sina (Iv 1,1-3; Kol 1,16) i Duha (Post 1,2).

b. *Na svoju sliku.*

 NAPOMENA: Bog nije rekao; „prema svojoj vrsti“, kao što je slučaj s preostalom tvorevinom (s. 11-12, 21, 24-25). Naprotiv, rekao je „na svoju sliku“. Ljudski je rod jedinstven među tvorevinom po tome što se samo za njega kaže da nosi *imago dei* ili „sliku Božju“. „Slika Božja“ može se odnositi na nekoliko ideja. **Osobnost** – Adam i Eva bili su osobna i samosvjesna stvorenja. Nisu bili samo životinje gonjene instinktima ili strojevi programirani odgovoriti na određene poticaje. **Duhovno** – Sveto pismo objavljuje da je Bog duh (Iv 4,24) i zato je razumno očekivati isti taj atribut u čovjeku jer je stvoren na sliku Božju. Adam i Eva nisu bili samo oživjela glina. Bili su duhovni i obdareni istinskim kapacitetom za poznavanje Boga, za zajedništvo s Bogom i za očitovanje Bogu u poslušnosti, obožavanju i zahvalnosti. **Znanje** – U Kološanima 3,10 Sveto pismo opisuje jedan vid ideje čovjeka kao slike Božje koji govori o „pravoj spoznaji“ Boga. To ne znači da su Adam i Eva znali sve što se može znati o Bogu. Naime, konačno biće nikada ne može sasvim razumjeti beskonačnoga Boga. To samo znači da je znanje koje su posjedovali bilo čisto ili nepomućeno. **Samoodređenje ili volja** – Adam i Eva bili su stvoreni voljom. Posjedovali su moć samoodređenja i dana im je sloboda izbora. **Besmrtnost** – Iako su Adam i Eva bili stvoreni (te stoga imali početak) i iako je svaki trenutak njihova postojanja ovisio o dobroti njihova Stvoritelja, bili su obdareni besmrtnom dušom, dakle, dušom koja nikada neće prestati postojati. Besmrtnost duše trebala bi sve ljude potaknuti da pažljivo razmotre strašnu odgovornost samoodređenja. Budući da je duša vječna, neće se moći pobjeći od vječnih posljedica našega izbora.

c. *Da bude gospodar.*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

NAPOMENA: Muškarac i žena dobili su povlasticu i odgovornost gospodarenja nad cijelom tvorevinom kao Božji podvladari. Njihova vlast nije smjela biti neovisna o Božjoj vlasti, nego savršeno sukladna njegovoj volji. Trebali su gospodariti na dobro tvorevine i na Božju slavu.

4. U Postanku 1,26 učimo da je čovjek jedinstven među tvorevinom po tome što je jedini stvoren na sliku Božju. U sljedećim biblijskim stihovima otkrit ćemo da čovjek, iako jedinstven, dijeli zajedničku svrhu s preostalom tvorevinom. Naime, nije stvoren za sebe, nego za Božju slavu i zadovoljstvo. Što nas sljedeći svetopisamski stihovi uče o prvenstvenoj svrsi tvorevine?

a. *Psalam 104,31-35*

NAPOMENA: Čovjekov glavni cilj nije neovisno o Bogu nastojati postići osobnu sreću. Čovjek je stvoren za Božje zadovoljstvo ili radost. Glavni je čovjekov cilj tražiti Božje zadovoljstvo i u tome pronaći značenje vlastitoga postojanja i puninu zadovoljstva.

b. *Rimljanima 11,36*

NAPOMENA: Ovdje apostol Pavao crta savršen krug. Čovjekov život potječe od Boga, nastavlja se kroz Boga i postiže svoj krajnji cilj u tome da donese slavu, čast i hvalu Bogu.

c. *Kološanima 1,16*

 NAPOMENA: Važno je razumjeti da se ovaj stih odnosi specifično na Sina Božjega. Ocu je bilo drago stvoriti svijet po svome Sinu i za svoga Sina. U ovome malom prijedlogu „za“ nalazimo smisao našega postojanja. Čovjek je, zajedno s preostalom tvorevinom, stvoren za Boga, njegovu slavu i njegovo zadovoljstvo.

5. Sveta pisma poučavaju da su muškarac i žena bili stvoreni po Bogu i za Boga te da nalaze smisao svoga postojanja samo voleći ga, proslavljajući ga i čineći njegovu volju. Mi nismo autori našega postojanja – dovedeni smo u postojanje po milostivoj volji i sili Boga. Ne pripadamo sebi samima, nego Bogu, koji nas je načinio za svoju svrhu i zadovoljstvo. U svjetlu ovih velikih istina, kako bi ljudski rod trebao odgovoriti? Napišite svoje misli o ispod navedenim prikladnim odgovorima i stihovima koji ih potiču.

a. *Strahopoštovanje (Ps 33,6-9)*

b. *Štovanje (Ps 95,6)*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

c. *Služenje (Ps 100,2-4)*

d. *Ljubav (Mk 12,30)*

e. *Slava i čast (1. Kor 10,31)*

DRUGO POGLAVLJE: PAD ADAMA

U skladu sa svojom svrhom i zadovoljstvom Bog je stvorio Adama i Evu i zapovjedio im da ne jedu sa stabla spoznaje dobra i zla. Poslušnost toj zapovijedi vodila je u život radosnoga zajedništva s Bogom i daljnjem gospodarenju nad tvorevinom. Neposlušnost zapovijedi vodila je u duhovnu i fizičku smrt uz sve popratne boljke.

Prema Svetome pismu Adam i Eva bili su prokušani i prekršili su zapovijed. Zbog svoje su neposlušnosti izgubili zajedništvo s Bogom te su pali iz svoga prvotnog stanja pravednosti i svetosti. Ove razorne posljedice Adamove neposlušnosti nisu utjecale samo na njega, nego su rezultirale padom cijeloga ljudskog roda. Iako Sveto pismo ne otklanja svu tajanstvenost ove velike istine, ono potvrđuje da su Adamov grijeh i krivnja pripisani ili uračunati svim njegovim potomcima i da se sada svi ljudi, bez iznimke, rađaju noseći Adamovu palu narav i očitujući njegovo neprijateljstvo prema Bogu.

1. U Postanku 2,16-17 nalazimo zapovijed i upozorenje koje je Adam dobio. Čitajte taj tekst dok se s njim ne upoznate, a potom odgovorite na sljedeća pitanja.
 - a. *Prema stihu 16, koju je povlasticu Bog dao Adamu? Kako ta povlastica dokazuje da je Bog volio Adama i da nije zanemarivao njegove potrebe?*

- b. *Prema stihu 17, što je Adamu bilo zabranjeno? Što Adam nije smio učiniti?*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

c. *Prema stihu 17, što bi bila kazna za neposlušnost Božjoj zapovijedi?*

NAPOMENA: Kazna za Adamov grijeh trebala je biti smrt. Ova smrt ne bi bila samo fizička nego i duhovna. Postao bi prijemljiv na svaku vrstu zlog poticaja, bilo ljudskoga ili demonskoga, a neosjetljiv na osobu i volju Božju. Ova će se istina dalje razmotriti u poglavljima 6 – 9.

2. U Postanku 3,1-6 nalazi se biblijski izvještaj o kušnji Adama i Eve da ne poslušaju Božju zapovijed. Čitajte taj tekst dok se ne upoznate s njegovim sadržajem, a potom odgovorite na sljedeća pitanja.

a. *U stihu 1 Sveto pismo objavljuje da je prava zmija kušala Evu. Prema Otkrivenju 12,9 i 20,2, tko je radio u zmiji i po njoj?*

b. *Prema stihovima 4-5, koje je obećanje Sotona dao Evi?*

 NAPOMENA: Korisno je zapaziti lukavost i suptilnost kojom je Sotona izložio svoju tvrdnju. Najprije je iskrivio Božju riječ kako bi zanijekao Božju dobrotu: „Zar vam je Bog rekao da ne smijete jesti ni s jednog drveta u vrtu?“ (s. 1). Zatim je izravno opovrgnuo Božju riječ: „Ne, nećete umrijeti!“ (s. 4). Na kraju je obećao Evi da će biti poput Boga, poznajući dobro i zlo (s. 5).

c. *Prema stihu 6, kako su Eva i njezin muž odgovorili na Sotoninu kušnju preko zmije?*

 NAPOMENA: Njihov je odgovor moćna ilustracija sljedećih upozorenja iz Svetoga pisma: (1) „Jer ništa od onoga što je u svijetu – požuda tijela, požuda očiju, oholost zbog imetka – ne dolazi od Oca, nego dolazi od svijeta“ (1. Iv 2,16) i (2) „Naprotiv, svakoga napastuje njegova vlastita požuda. Ona ga izvlači i mami. Zatim požuda, pošto začne, rađa grijeh, a grijeh, kad je gotov, rađa smrt“ (Jak 1,14-15).

3. Neposredni rezultati neposlušnosti Adama i Eve zapisani su u Postanku 3,7-10. Pročitajte taj tekst nekoliko puta dok se ne upoznate s njegovim sadržajem, a onda zapišite svoje misli u sljedećem dijelu. Koji su bili neposredni rezultati njihove neposlušnosti?

a. *Stih 7*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

b. Stihovi 8-10

NAPOMENA: Jednim činom neposlušnosti Adam i Eva pali su iz svoga prvotnog stanja pravednosti u moralnu pokvarenost. Njihova srca i misli više nisu bili čisti, nego su postali okaljani i sramotni. Pokrivala od smokvina lišća bila su slabašan pokušaj da sakriju svoj grijeh i pokvarenost. Grijeh uvijek rezultira strahom i odvajanjem od Boga. Grješan čovjek bježi od Božje svete prisutnosti i boji se njegove pravedne osude.

4. Razmotrivši neposredne rezultate Adamove neposlušnosti, sada ćemo razmotriti božansku osudu koja je pala na zmiju, Evu i Adama. Pročitajte Postanak 3,14-24, a onda opišite te osude koje su duboko utjecale na sve nas.

a. Božanska osuda zmije (s.14-15)

NAPOMENA: Božanska osuda koja pada na zmiju osuda je trajnog poniženja, sramote i prijezira. Osuda nije ograničena na fizičku zmiju, nego zahvaća i palo duhovno biće koje je radilo u njoj i po njoj, naime, Sotonu.

b. *Božanska osuda žene (s. 16)*

 NAPOMENA: Fraza „žudnja će te mužu tjerati“ može označavati sljedeće: (1) ženin odnos s mužem bit će obilježen čežnjom i nedostatkom ispunjenja; (2) žena, koja je htjela biti neovisna o Bogu, sada će imati prekomjernu želju ili žudnju prema muškarcu; i (3) odnos između muškarca i žene bit će obilježen sukobom. Žena će „žudjeti“ dominirati nad mužem, a muž će zauzvrat zlorabiti svoj autoritet nad njom.

c. *Božanska osuda muškarca (s.17-19)*

 NAPOMENA: Osuda koja je pala na muškarca može se sažeti koristeći tri riječi: trud, uzaludnost i smrt. To je bila čovjekova nevolja u svakome naraštaju nakon Adama. Čak i najmoćniji i najimućniji ljudi nisu mogli pobjeći toj osudi. Usprkos njihovim podvizima, sve ih je smrt pokosila i izgubili su sve što su stekli.

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

5. Iako je povijest Adama i Eve više nego tragična, ne završava bez nade. U Postanku 3,15 usred božanske osude zmije nalazimo jedno od najvećih obećanja spasenja u cijeloj Bibliji. Mnogi bibličari nazivaju to **protevangeliium** [latinski: **proto** = prvi + **evangelium** = evanđelje]. Pomno razmišljajte o ovome tekstu, a onda opišite i objasnite obećanje koje se nalazi usred osude.

NAPOMENA: Isus Krist je „rod” ili potomak žene Marije. Na križu je Sotona vrebao Kristovu petu (tj. Krist je bio ranjen, ali ne smrtno – ustao je od mrtvih). Međutim, istim tim križem Krist je satio Sotoninu glavu (tj. Sotona je bio smrtno ranjen – zauvijek poražen). Vidite također Mateja 12,29; Marka 1,24; Luku 10,18; Ivana 12,31; 16,11; 1. Korinćanima 15,24; Kološanima 2,15; Hebrejima 2,14; 1. Ivanovu 3,8.

TREĆE POGGLAVLJE: VAŽNA PITANJA O PADU

Svetopisamski izvještaj o padu Adama pruža jedino odgovarajuće objašnjenje čovjekova sadašnjega palog stanja i zla koje nas okružuje. Upravo se na toj mračnoj pozadini jasno vidi slava Božjega milosrđa i milosti. Samo u onoj mjeri u kojoj razumijemo Adamovu tragediju i njegovu osudu možemo razumjeti barem dio slave Krista i njegova evanđelja.

U našem proučavanju pada suočavamo se s nekim od najvažnijih i najsloženijih koncepata u svemu Pismu, naime, s porijeklom zla, naravi ljudske slobode, Božjim suverenitetom i njegovom vječnom namjerom. Iako će ono što znamo o ovim pitanjima uvijek biti pomiješano s određenim stupnjem tajnovitosti, ključno je da se trudimo znati što možemo. Za sada želimo pokušati odgovoriti na tri pitanja. **Prvo**, kako je Adam, pravedno i sveto biće, mogao pasti? **Drugo**, je li Bog odredio da se dogodi pad? **Treće**, koja je Božja vječna svrha pada?

KAKO JE ADAM MOGAO PASTI?

Sveto pismo potvrđuje da se pad nije dogodio zbog neke Stvoriteljeve greške. Sva su Božja djela savršena (Pnz 32,4), on ne može biti kušan na grijeh i on ne napastuje druge na grijeh (Jak 1,13). Krivnja za pad isključivo je na Adamu. Kao što Propovjednik 7,29 objavljuje: „Otkrih ovo: Bog stvori čovjeka jednostavnim, a on snuje nebrojene spletke.“

Iz ove istine proizlazi jedno od najvećih teoloških pitanja u svemu Svetome pismu: Kako je moguće da stvorenje stvoreno na sliku Božju izabere zlo i sagriješi? Adam i Eva imali su iskrenu sklonost dobru i u njima nije bilo ničega pokvarenog ili zlog čemu bi zlo bilo privlačno. Kako su takva pravedna bića mogla izabrati zlo umjesto dobra te izabrati riječi zmijske umjesto zapovijedi svoga Stvoritelja, ljudski um ne može razumjeti.

Povijesno gledajući, bilo je mnogo pokušaja da se objasni Adamov pad, ali svaki ima svoje granice. Moramo stoga prihvatiti jednostavnu istinu Svetoga pisma da je Bog stvorio čovjeka pravednim i svetim, međutim, također konačnim i promjenjivim (tj. podložnim promjeni) te sposobnim da se odluči za nešto suprotno Božjoj volji.

JE LI BOG ODREDIO PAD?

Riječ „odrediti“ znači „staviti u red, urediti ili postaviti“. Stoga, postaviti pitanje je li Bog odredio pad jednako je pitanju je li ga on uredio ili postavio. Druge riječi slična značenja su „donijeti odredbu“ i „predodrediti“. Je li Bog donio odredbu ili unaprijed odredio da se pad dogodi? Odgovor je „da“, ali moramo biti vrlo pažljivi da ispravno shvatimo što to znači, kao i što ne znači.

Božje određivanje pada **ne znači** da je prisilio Sotonu da kuša naše prve roditelje ili da je prisilio Adama i Evu da zanemare njegovu zapovijed. Što su Božja stvorenja učinila, učinila su svojom voljom. Bog je svet, pravedan i dobar. On nije autor grijeha; on ne griješi; njega se ne može kušati na grijeh i on ne napastuje nikoga na grijeh.

Božje određivanje pada znači da se sigurno moralo dogoditi. Bila je Božja volja da Adam bude prokušan i bila je Božja volja da Adam stoji i padne sâm, bez božanske pomoći koja ga je mogla sačuvati od pada. Bog je mogao spriječiti Sotonu u polaganju kušnje pred Evu ili je Adamu mogao dati posebnu održavajuću milost pred tolikom kušnjom koja bi mu omogućila pobjedu nad njom. Međutim, iz svjedočanstva Svetoga pisma razumijemo da to nije učinio.

Na kraju, Božje određivanje pada također **znači** da je to bilo dio njegova vječnoga plana. Prije stvaranja svijeta, prije stvaranja Adama i Eve i zmijske koja ih je stavila na kušnju, prije postojanja bilo

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

kakvoga vrta ili stabla, Bog je odredio pad sebi na slavu i na veće dobro svoje tvorevine. On nije samo dopustio da naši prvi roditelji budu prokušani, a onda čekao da vidi kako će reagirati na njihov izbor. On nije samo gledao kroz „hodnike vremena“ i vidio pad. Naprotiv, pad je oduvijek bio dio njegova vječnog plana i on je predodredio da se mora i hoće dogoditi. Ta izjava za sobom automatski povlači pitanje:

Je li Bog autor grijeha?

Ovo pitanje može se i mora odgovoriti snažnim **nijekanjem**. Bog nije autor grijeha i ne prisiljava ljude da sagriješe protiv njega. Iako je predodredio da se pad mora i hoće dogoditi, također je predodredio da će se dogoditi putem dragovoljnih djela Sotone, Adama i Eve. Naši konačni umovi ne mogu u potpunosti razumjeti kako Bog može biti apsolutno suveren nad svim povijesnim događajima i nad svakim pojedinim činom, a ne eliminirati individualnu slobodu. Ipak, Sveto je pismo puno primjera koji pokazuju da je to istina. Josip je bio prodan u roblje zbog namjernoga grijeha njegove braće, no na kraju cijele priče, Josip je rekao: „Osim toga, iako ste vi namjeravali da meni naudite, **Bog je bio ono okrenuo na dobro**: da učini što se danas zbiva – da spasi život velikom narodu“ (Post 50,20). Sin Božji bio je raspet zbog čovjekova svojevornoga grijeha i neprijateljstva prema Bogu, Bog je ipak predodredio Kristovu smrt prije postanka svijeta.

„Njega koji je predan po nepromjenljivoj odluci i predznanju Božjem, i koga ste vi bezbožničkom rukom razapeli i ubili.“ (Dj 2,23)

„Da, uistinu se udružite u ovom gradu Herod i Poncije Pilat zajedno s poganima i plemenima izraelskim protiv tvoga svetog sluga Isusa, koga si pomazao, da ostvare sve što je tvoja snaga i mudrost unaprijed odredila da bude.“ (Dj 4,27-28)

U Svetome pismu vidimo da Bog određuje da se događaji zbiju, a onda čini da prođu kroz dragovoljan grijeh ljudi, a da pritom nije autor njihova grijeha niti ih prisiljava da učine nešto što bi bilo protiv njihove volje. Bezbožni ljudi svojom su voljom prikovali Isusa Krista na križ i bili su odgovorni za svoja djela, ali cijeli se događaj odigrao u skladu s unaprijed određenim Božjim planom. Pad Sotone, a poslije pad ljudskoga roda kroz Adama i Evu, posljedica je grijeha samih stvorenja za koji su oni sami odgovorni. Ipak, događaji su se odvijali u skladu s predodređenim, unaprijed zamišljenim Božjim planom. Bog je odredio veliku i vječnu svrhu svojoj tvorevini i odredio je svaki povijesni događaj kojim će se ta svrha ispuniti. Ništa, čak ni pad čovjeka ili smrt Božjega Sina ne događa se odvojeno od suverene Božje odredbe.

*„O dubino bogatstva, mudrosti i znanja Božjega! Kako su nedokučive njegove odluke, i kako neistraživi njegovi putovi! Tko je naime upoznao Gospodnju misao? Tko li mu je nešto prije dao da bi mu morao uzvratiti? Sve je od njega, po njemu i za njega. Njemu pripada slava zauvijek. Amen.“
(Rim 11,33-36)*

KOJA JE VJEČNA BOŽJA SVRHA U PADU?

Pokazavši da je pad bio rezultat svojevornjane neposlušnosti stvorenja, ali da se također odigrao u skladu s vječnom Božjom svrhom, sada je važno da pokušamo saznati tu svrhu. U svjetlu zla i patnje koji su došli kao posljedica pada, može se činiti teško prihvatiti da je u tome bilo ikakve dobre svrhe. Ipak, Božja odredba uvjerava nas da je ipak tako.

Iz Pisma znamo da stvaranje svemira, pad čovjeka, izraelski narod, Kristov križ, Crkva i sud naroda imaju jednu veliku i sveobuhvatnu svrhu, a to je mogućnost da se tvorevini očituju Božji atributi u njihovoj punini kako bi Boga mogli poznavati, proslaviti i u njemu uživati kao u svome Bogu.

Puna objava Božjih atributa

Bog je stvorio svemir kao kazalište u kojemu bi mogao pokazati beskrajnu slavu svoje osobe i atributa te kako bi ga njegova tvorevina mogla u punini spoznati, štovati i u njemu uživati. Mnogi su rekli da je čovjekov pad sasvim crno nebo na kojemu zvijezde Božjih atributa sjaje najsnažnijom slavom. Samo se kroz pad i pojavu zla Božji karakter može istinski upoznati.

Kada kršćanin štuje Boga, koji mu se njegovi atributi čine najdražima? Nisu li to Božje milosrđe, milost i bezuvjetna ljubav? Nisu li to božanski atributi koji se najviše uzvisuju u svim velikim crkvenim himnama? Međutim, kako bi se ti atributi uopće mogli spoznati osim putem čovjekova pada? Bezuvjetna ljubav može se iskazati samo ljudima koji ne ispunjavaju uvjete ljupkosti. Milosrđe se može izliti s Božjega prijestolja samo na ljude koji zaslužuju osudu. Milost se može odobriti samo ljudima koji nisu učinili ništa kako bi je zaslužili. Naše palo stanje naše je djelo i moramo za njega preuzeti punu odgovornost. Ipak, upravo u mračnom kazalištu našega palog stanja Božja milost i milosrđe zauzimaju središnje mjesto i sjaje pred publikom ljudi i anđela. Upravo se u spasenju paloga čovjeka otkrivaju Božja mudrost, milost i milosrđe – ne samo prema čovjeku, nego prema svakomu drugom stvorenom biću na nebu, zemlji i paklu (Ef 2,7; 3,10).

Puna objava Kristove slave

Najveće je Božje djelo smrt i uskrsnuće Sina Božjega na spasenje Božjemu narodu. Međutim, da čovjek nije pao, ne bi bilo ni Kalvarije ni Spasitelja. Ono što nam sada najbolje objašnjava Boga (Iv 1,18), privlači nas njemu (Iv 12,32) i čini da ga volimo (1. Iv 4,10.19) bilo bi nam nepoznato. Što bi uzelo njegovo mjesto? Koja su se druga sredstva mogla koristiti da bi se pokazala neizmjerena Božja milosrđa? Raspeti Krist velika je tema svake vrijedne kršćanske pjesme, propovijedi, razgovora i misli. Bez pada otkupljenje bi nam bilo nepoznato. Bili bismo poput anđela koji čeznu vidjeti nešto što sami nikada ne bismo mogli iskusiti (1. Pt 1,12).

Pogrešno je i gotovo bogohulno uopće natuknuti da je Kristov križ bio tek „plan B“ koji je upotrijebljen samo zato što je Adam donio krivu odluku u vrtu. Križ je glavni događaj na koji svako drugo djelo Božje providnosti upućuje. Sve stoji u sjeni križa. S jedne strane, križ je bio nužan zbog pada, ali s druge, pad je bio nužan kako bi se slava Božja u Kristovu križu mogla u punini spoznati!

Puna objava ovisnosti stvorenja

Možda nas ništa neće ispuniti strahopoštovanjem i poniznošću kao činjenica da Bog nema nikakvih potreba i da ni o kome ne ovisi. Njegovo postojanje, ispunjenje njegove volje i njegovo zadovoljstvo ne ovise ni o kome i ni o čemu izvan njega samoga. On je jedino Biće koje je uistinu samopostojeće, samoodrživo i samodostatno, neovisno i slobodno. Sva druga bića izvode svoj život i blagoslovljenost od Boga, ali sve što je potrebno za Božje postojanje i savršenu sreću nalazi se u njemu.

Postojanje svemira zahtijeva ne samo početni čin stvaranja, nego i trajnu Božju silu koja to održava. Kad bi on povukao svoju silu samo za trenutak, sve bi se pretvorilo u kaos i uništenje. Ova ista istina može se primijeniti na karakter moralnih bića, bilo anđela ili ljudi. Adam u Edenu i Sotona na nebu, iako stvoreni pravedni i sveti, nisu mogli stajati bez održavajuće milosti Svemogućega Boga. Koliko smo manje mi sposobni stajati i koliko brže bismo mi pali bez te iste održavajuće milosti? Prema tome, pad nam pruža najveći primjer naše stalne potrebe za Bogom. Ako je naše postojanje ograničeno na tek sljedeći dah bez Božje pomoći, koliko smo manje sposobni održati bilo kakav privid pravednosti pred njim bez njegove milosti?

ČETVRTO POGLAVLJE: PAD LJUDSKOGA RODA

BIBLIJSKE ISTINE O PADU

Sveto pismo potvrđuje tri veoma važne istine o Adamovu padu i njegovu razornom efektu na cijeli ljudski rod. Bez tih istina nemoguće je objasniti uzrok moralne pokvarenosti čovječanstva i sveopću prisutnost zla u svijetu koji je stvoren dobrim. Ono što slijedi te su temeljne istine.

1. **Bog je načinio Adama da bude predstavnik (ili glava) cijeloga ljudskoga roda.** Kao glava, Adam je djelovao u ime svega čovječanstva i posljedice njegovih djela utječu na sve nas.
2. **Bog je pripisao Adamov grijeh svim ljudima.** Engleske riječi za pripisivanje ili imputaciju dolaze od latinskoga glagola *imputare*, koji znači „smatrati, uračunati, pripisati ili teretiti na nečiji račun“. Imajući na umu pad, to znači da Bog računa ili tereti Adamov grijeh na račun svakoga čovjeka. Zbog Adamova grijeha svi se ljudi od rođenja smatraju grješnicima i prema njima se na taj način postupa. Svi ljudi nose krivnju i kaznu Adamova grijeha.
3. **Bog je predao sve ljude moralnoj pokvarenosti.** Kazna Adamova grijeha nije bila samo smrt nego i moralna pokvarenost. On je pao iz svoga izvornoga stanja pravednosti i postao moralno pokvareno stvorenje. Budući da svi ljudi nose krivnju Adamova grijeha, nose i njegovu kaznu: smrt i moralnu pokvarenost. Svaki Adamov potomak rađa se posve sklon grijehu i u neprijateljstvu prema Bogu.

NEPOBITNA ČINJENICA, NEOBJAŠNJIVA TAJNA

Pad čovječanstva u padu Adama zauvijek će ostati obavijen tajnom. To je jedan od najvećih i najvažnijih nauka kršćanstva. Sveto ga pismo jasno naučava kao istinitog i u njemu imamo jedino odgovarajuće objašnjenje za sveopću moralnu pokvarenost ljudi. Međutim, iako potvrđuje taj nauk, Sveto ga pismo detaljno ne objašnjava i ne nudi nikakvu obranu protiv čestih optužbi o nepravdi takvog čega. Kako može biti pravedno od Boga pripisati Adamov grijeh i krivnju na sve čovječanstvo? Sljedeće su točke vrijedne promišljanja.

1. **Istinitost nauka ne potvrđuje se našom sposobnošću da ga shvatimo ili pomirimo s našim razumijevanjem, niti je naša nesposobnost za to temelj za njegovo odbacivanje.** Kada bi to bilo tako, ne bi postojalo nešto zvano kršćanski nauk, jer nema objavljene istine koja ne sadrži neke elemente tajne. U Ponovljenom zakonu 29,28 Sveto pismo nam kaže: „Što je sakriveno, pripada Jahvi, Bogu našem, a objava nama i sinovima našim zauvijek, da vršimo sve riječi ovoga Zakona.“ Veliko je obećanje Svetoga pisma da će nam se istine koje vjerujemo, ali još uvijek ne razumijemo u potpunosti, jednoga dana objaviti te da će sjena nesigurnosti i sumnje koja još uvijek postoji nestati u svjetlu pune Božje objave. Apostol Pavao piše: „Sad vidimo u ogledalu, nejasno, a onda ćemo licem u lice. Sad nesavršeno poznajem, a onda ću savršeno spoznati kao što sam spoznat“ (1. Kor 13,12).

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

2. **Svuda je u Pismu Bog u tolikoj mjeri dokazao svoju savršenu pravdu u postupanju s čovjekom da se svaka optužba za suprotno valja osloviti strogim ukorom.** „S Bogom čovjek mjerit se ne može. Pa zašto s njime zamećeš prepirku što ti na svaku riječ ne odgovara?“ (Job 33,12b-13). „O čovječe, ta tko si zapravo ti da se usuđuješ prigovarati Bogu?“ (Rim 9,20a). Ako je **Bog** učinio Adama glavom ljudskoga roda i pripisao njegov grijeh cijelome čovječanstvu, to **mora** biti i pravično i pravedno. Bog ima božansko pravo da djeluje u skladu sa svojim zadovoljstvom, odnosno kako mu je drago.
3. **Činjenica da je Bog dopustio da se jedan čovjek kuša u ime svih drugih ljudi veliko je očitovanje milosti.** Adam je bio najспособniji i najpodobniji čovjek u cijelome ljudskome rodu i živio je na mjestu neokaljanom grijehom i pokvarenošću koja je sada posvuda. Bog je izabrao najvećega i najplemenitijega među nama da nas sve predstavlja.
4. **Svi dokazi Svetoga pisma i ljudske povijesti, kao i unutarnje svjedočanstvo naše savjesti, upućuju na pouzdanost da nitko u Adamovu rodu ne bi postupio bolje od Adama da je bio na Adamovu mjestu.**
5. **Svaka osoba Adamova roda, čim prije može, svjesno i namjerno sudjeluje u Adamovoj pobuni protiv Boga i tako dokazuje da je Bog pravedno osuđuje.**
6. **Ako je pogrešno ili nepravedno od Boga da osudi cijeli ljudski rod putem pada jednoga čovjeka, onda je jednako nepravedno da Bog spasi svoj narod (tj. otkupljene) putem poslušnosti jednoga Čovjeka Isusa Krista.** Ako Bog ne može s pravom pripisati Adamov grijeh čovječanstvu, onda ne može s pravom pripisati čovjekov grijeh Kristu ili Kristovu pravednost ljudima.

NAŠ PAD U ADAMU

Izjava „svi se ljudi rađaju u grijehu“ znači da je Bog pripisao Adamov grijeh i krivnju svakome od njegovih potomaka. Važno je zapaziti da se tu ne radi o nekom „teološkom nagađanju ili „filozofskoj konstrukciji“. Naprotiv, to je jasno učenje Svetoga pisma i potvrđuje se na svakoj stranici ljudske povijesti i u svakome ljudskom životu.

U Rimljanima 5,12-19 nalazimo najvažniji diskurs u svemu Pismu u odnosu na Adamov pad i pripisivanje njegova grijeha na cijeli ljudski rod. Stoga će nam biti veoma korisno pomnije proučiti taj odlomak. Čitajte taj odlomak dok se ne upoznate s njegovim sadržajem, a onda slijedite dolje navedene upute.

1. Ponovno pročitajte Rimljanima 5,12. Pronađite istine objavljene u tome tekstu.
 - a. *Prema tome, kao što po jednom Č_____ , U_____ grijeh u svijet.* Sveto pismo potvrđuje da je Bog sve stvorio „dobrim“ (Post 1,31). Biblijsko objašnjenje prisutnosti grijeha u Božjemu dobrom svijetu je da je ušao ili upao „kroz“ ili „putem“ neposlušnosti jednoga čovjeka: Adama.
 - b. *A po grijehu S_____ .* Grijeh je ušao u svijet kroz Adamov prvi čin neposlušnosti, a smrt je ušla u svijet kroz grijeh što je dovelo do katastrofalnog niza događaja. Krajnje je važno primijetiti da smrt nije ušla u svijet kao „prirodna posljedica“ grijeha, nego kao božanska kazna za grijeh. Smrt je kazna ili plaća za grijeh (Post 2,17; Ez 18,4; Rim 6,23).

- c. *Tako smrt P_____ na sve ljude.* Objasnivši kako je smrt ušla u Božji svijet, Pavao potvrđuje ono što svi znamo da je istina: smrt se proširila na sve ljude. Sav život neizbježno vodi k smrti.
- d. *Jer S_____ sagriješiše.* Pavlovo objašnjenje za širenje smrti na sve ljude kratko je, ali moćno. Smrt je kazna ili plaća za grijeh (Rim 6,23) i smrt je prešla na sve ljude zato što „svi sagriješiše“. Riječ „sagriješiše“ napisana je u aoristu koji se najčešće koristi kako bi se opisala svršena radnja u prošlome vremenu ili jedan događaj u povijesti. U ovome je slučaju povijesni događaj o kojemu Pavao govori grijeh i pad Adama. Uzevši u obzir gramatiku i kontekst (tj. stihove koji slijede), ova fraza ne znači da je smrt prešla na sve ljude zato što su svi ljudi osobno „sagriješili“. Umjesto toga, znači da je smrt prešla na sve ljude zato što „svi sagriješiše“ u tome povijesnom trenutku u vrtu kada je Adam sagriješio. Adamovim grijehom svi smo „postali grješnici“ (s. 19). Zbog toga se kazna za grijeh proširila na sve ljude, pa čak i na novorođenčad te na one koji su umrli osobno ne počinivši nikakav grijeh.
- e. *Objasnite svojim riječima značenje ovoga stiha.*

2. Ponovno pročitajte Rimljanima 5,13-14. Sažmite svojim riječima značenje toga odlomka.

NAPOMENA: Ovi se stihovi daju kao dokaz činjenice da su svi „postali grješnici“ u Adamu. Logika je vrlo jasna. (1) Prema Svetome pismu (Rim 6,23) smrt je plaća za grijeh ili kazna za kršenje zakona; samo grješnici ili prekršitelji zakona umiru. (2) Ipak, nebrojeni su ljudi umrli prije nego što je dan Mojsijev zakon, a nebrojena su djeca umrla u utrobama iako nikada nisu osobno sagriješila ili prekršila Božji zakon. (3) Smrt onih koji nikada nisu osobno sagriješili „prekršajem sličnim Adamovu“ može se jedino objasniti činjenicom da im je Adamov grijeh pripisan te se stoga računaju „grješnicima“ u Adamu.

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

3. Ponovno pročitajte Rimljanima 5,15-17. Pronađite istine objavljene u tome odlomku.

- a. *Jer ako su P_____ jednoga umrli svi (s. 15).* „Svi“ je referenca na veliko mnoštvo ljudi koji su potekli od Adama. Pavao nam ponovno pokazuje da je smrt koja je iskustvo svih ljudi rezultat grijeha jednoga čovjeka – Adama. Njegovim prekršajem svi „sagriješite“ (5,12) i stoga su „svi“ umrli.
- b. *Sud, naime, P_____ od grijeha jednoga čovjeka dovodi k O_____ (s. 16).* Riječ „sud“ odnosi se na pravnu kaznu, odluku ili presudu. Riječ „osuđenje“ odnosi se na osuđujuću kaznu ili presudu o krivnji. Adamov prekršaj rezultirao je u njegovome sudu. Njegov sud rezultirao je njegovim osuđenjem. Kazna za njegov zločin bila je smrt. Ovo osuđenje i njegova kazna prešla je na sve ljude zato što „svi sagriješite“ u Adamu.
- c. *Jer ako je dakle prekršajem jednoga i posredovanjem jednoga zavladala S_____ (s. 17).* Jednim Adamovim grijehom smrt je dobila apsolutnu vlast nad svim ljudima (tj. svi ljudi umiru). Adamov je grijeh bio pripisan svim ljudima i svi se zbog toga smatraju „grješnicima“. Kao grješnici, svi su ljudi pod božanskom osudom smrti.
- d. *Objasnite svojim riječima značenje ovih tri biblijskih izjava.*

4. Ponovno pročitajte Rimljanima 5,18-19. Pronađite istine objavljene u tome odlomku.

- a. *Dakle, kao što je prekršajem jednoga O_____ došlo na sve ljude (s. 18).* Ova izjava jednostavno sažima ono što je već rečeno u stihovima 12-17. Jednim Adamovim prekršajem svi su ljudi postali grješnicima (s. 12, 19), bili osuđeni (s. 16) i postali podložni smrti (s. 12, 14-15, 17).
- b. *Kao što su N_____ jednoga čovjeka svi postali grješnici (s. 19).* Riječ „postali“ dolazi od grčke riječi *kathístēmi*, koja znači „postaviti kao, obznaniti ili proglasiti“. Zbog Adamove neposlušnosti svi se ljudi sada smatraju grješnicima i tako se prema njima postupa. Važno je primijetiti što apostol Pavao **ne** kaže: da su zbog Adamova grijeha svi postali **grješni** (tj. rođeni s grješnom naravi), što ih je zauzvrat navelo da žive životom grijeha i onda dođu pod osudu smrti. Umjesto toga, Pavao kaže da su svi postali **grješnicima** i da su došli pod kaznu smrti čak i prije nego što su imali mogućnost osobno sagriješiti.

c. *Objasnite svojim riječima značenje ove dvije biblijske izjave.*

DRUGI DIO:

ČOVJEKOVA MORALNA IZOPAČENOST I GRJEŠNOST

PETO POGLAVLJE: POTPUNA IZOPAČENOST I MORALNA POKVARENOST

Kazna Adamova grijeha nije bila samo smrt, nego i moralna pokvarenost. On je pao iz svoga prvotnoga stanja i postao moralno pokvareno biće. Budući da svi ljudi nose krivnju Adamova grijeha, također nose i kaznu, odnosno smrt i moralnu pokvarenost. Svaki Adamov potomak rađa se moralno pokvaren, sasvim sklon zlu i pod kaznom smrti.

Razvidno je iz iskustva svakoga pojedinca i kolektivnih iskustava cijeloga čovječanstva da čovjekova pokvarenost nije naučeno ili imitirano ponašanje, nego urođena, u srcu duboko ukorijenjena karakteristika. Ljudska povijest, sekularna i sveta književnost, filozofija i religija vrve ilustracijama čovjekove borbe s vlastitom moralnom pokvarenosti i sklonosti zlu. Nadahnute riječi apostola Pavla u Rimljanima 7,15 uzdah su svakoga čovjeka koji uvidi stvarnost vlastite moralne pokvarenosti: „Ja zbilja ne razumijem što činim, jer ne činim ono što hoću, nego činim ono što mrzim.“

ZNAČENJE „POTPUNE IZOPAČENOSTI“

Jedna od najvažnijih fraza koju teolozi koriste kako bi objasnili dubinu čovjekove naslijeđene moralne pokvarenosti ili okaljivosti je fraza „potpuna izopačenost“. Engleska riječ za izopačenost je depravity, a ona potječe od latinskoga prijedloga *de*, koji izražava intenzitet, i latinske riječi *pravus*, koja znači „uvrnut“ ili „iskrivljen“. Reći da je nešto izopačeno znači da je njegovo izvorno stanje ili oblik bio sasvim uvrnut ili iskrivljen. Reći da je čovjek izopačen znači da je pao iz svoga prvotnoga stanja pravednosti i da je upravo ta narav postala pokvarena. Kada teolozi pri opisu čovjekove izopačenosti koriste pridjeve kao što su „potpuna“, „prevladavajuća“, „holistička“ ili „radikalna“, važno je znati što znače i ne znače.

Što „potpuna izopačenost“ ne znači

1. **Da je Božja slika u čovjeku sasvim izgubljena u padu.** U Postanku 9,6, Prvoj Korinćanima 11,7 i Jakovljevoj 3,9 Sveto Pismo još uvijek govori o čovjeku kao onome koji je stvoren na „sliku“ ili „sličnost“ Božju. Prema tome, Božja slika u stvarnom smislu ostaje u svakome čovjeku.
2. **Da čovjek nema nikakva znanja o osobi ili volji Božjoj.** Sveto pismo nas uči da ljudi znaju dovoljno o istinitome Bogu da bi ga mrzili i da znaju dovoljno njegove istine da je odbace ili pokušaju potisnuti (Rim 1,18. 30).
3. **Da čovjek ne posjeduje savjest ili da je sasvim neosjetljiv na dobro i zlo.** Rimljanima 2,15 uči da svi ljudi posjeduju savjest. U slučaju da nije ožigosana (1. Tim 4,2), savjest može čovjeka dovesti do divljenja krjeposnome karakteru i djelima.
4. **Da čovjek ne može očitovati nikakve vrline.** Postoje ljudi koji vole svoje obitelji, žrtvuju živote da spase druge ljude i rade značajna djela velikodušnosti i altruizma. Razumije se da su ljudi sposobni voljeti druge ljude, sposobni obavljati svoje građanske dužnosti, pa čak i sposobni za vanjska religiozna dobra djela.

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

5. **Da su svi ljudi onoliko nemoralni ili izopačeni koliko bi mogli biti, da su svi ljudi jednako nemoralni ili da svi ljudi čine svaki oblik zla koji postoji.** Nisu svi ljudi delinkventi, bludnici ili ubojice, ali su svi sposobni za sve to. Jedino što ih obuzdava milost je Božja.

Što „potpuna izopačenost“ znači

1. **Da je slika Božja u čovjeku ozbiljno unakažena i da ga je moralna pokvarenost sasvim okaljala.** Ova se istina jasno nazire u svakome vidu čovjekove osobe: tijelu (Rim 6,6.12; 7,24; 8,10.13), razumu (Rim 1,21; 2. Kor 3,14-15; 4,4; Ef 4,17-19), emocijama (Rim 1,26-27; Gal 5,24; 2. Tim 3,2-4) i volji (Rim 6,17; 7,14-15).
2. **Da je čovjek rođen s velikom sklonošću ili naginjanjem prema grijehu.** Svi ljudi su sposobni počinuti najveće zlo, neizrecive zločine i najsrमतnije perverzije.
3. **Da su sve čovjekove radnje okaljane njegovom moralnom pokvarenošću.** Čovjekova moralna pokvarenost i grijeh prožimaju njegova najpohvalnija djela (Iz 64,6).
4. **Da čovjekova djela ne potiču ljubav prema Bogu ili želju da budu poslušni njegovim zapovijedima.** Nitko ne voli Boga na vrijedan način ili onako kako to zakon zapovijeda (Pnz 6,4-5; Mt 22,37) i ne postoji čovjek koji slavi Boga u svakoj misli, riječi i djelu (1. Kor 10,31; Rim 1,21). Svi ljudi više vole sebe nego Boga (2. Tim 3,2-4). Sva djela altruizma, junaštva, građanske dužnosti i vanjskih religioznih dobrih djela potaknuta su ljubavlju prema sebi, a ne ljubavlju prema Bogu.
5. **Da je čovjekov um u neprijateljstvu prema Bogu, da se ne može podložiti Božjoj volji i da mu ne može ugoditi (Rim 8,7-8).**
6. **Da je ljudski rod sklon sve većoj moralnoj pokvarenosti.** Ovo propadanje bilo bi još hitrije nego što jest da Božja milost ne obuzdava zlo ljudi.
7. **Da se čovjek ne može osloboditi od svoga grješnoga i izopačenoga stanja.** On je duhovno mrtav (Ef 2,1-3), moralno pokvaren (Ps 51,7) i nesposoban sam sebe promijeniti (Jer 13,23).

ČOVJEK SE RAĐA MORALNO POKVAREN

Sada kada smo ukratko opisali značenje potpune ili radikalne izopačenosti, pažljivije ćemo razmotriti učenja Svetoga pisma. Pronaći ćemo obilje svjedočanstava onoga što smo naučili. Budući da svi ljudi nose krivnju Adamova grijeha, nose i njegovu kaznu: smrt i moralnu pokvarenost. Svaki Adamov potomak rađa se moralno pokvaren i sklon zlu.

1. Postanak 5,1-3 jasno pokazuje razorne posljedice pada i širenja moralne pokvarenosti po ljudskome rodu. Čitajte taj tekst dok se ne upoznate s njegovim sadržajem, a potom odgovorite na sljedeća pitanja.

POTPUNA IZOPAČENOST I MORALNA POKVARENOST

a. *Prema Postanku 5,1, na čiju je sliku Adam stvoren?*

b. *Prema Postanku 5,3, na čiju su sliku Adamovi potomci stvoreni? Objasnite važnost ove istine.*

NAPOMENA: Adam je bio stvoren na „sliku Božju“, ali Adamovi su potomci stvoreni na palu i izopačenu Adamovu sliku. Važno je primijetiti da ljudi ne nasljeđuju Adamovu moralnu pokvarenost na isti način na koji sin naslijedi fizičku karakteristiku ili deformaciju od svoga oca. Moralna pokvarenost Adamovih potomaka rezultat je Božje osude: Adam je sagriješio i došao pod kaznu smrti i moralne pokvarenosti. Adamov je grijeh pripisan svim njegovim potomcima, te su stoga podložni istoj kazni – smrti i pokvarenosti.

2. Od Adamova pada svi se ljudi rađaju s moralno pokvarenom naravi koja je lišena dobrote, narogušena prema Bogu i sklona zlu. Što sljedeći svetopisamski odlomci poučavaju o toj istini? Kako pokazuju da čovjekova moralna pokvarenost nije naučeno ponašanje, nego odraz njegove naravi?

a. *Psalam 51,7*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

NAPOMENA: Ovo ne znači da je u spolnome činu Davidovih roditelja koji je doveo do Davidova rođenja bilo grijeha. Bog je zapovjedio da se ljudi množe i rađaju djecu (Post 1,28). David jednostavno govori istinu koja se brani u cijelome Svetom pismu i očituje u cijeloj ljudskoj povijesti. Čovjekova moralna pokvarenost i sklonost zlu nije samo naučeno ponašanje, nego dio njegova bića ili naravi.

b. *Psalam 58,4*

c. *Postanak 8,21*

NAPOMENA: Riječ „mladost“ odnosi se na rani život ili djetinjstvo. Nema potrebe učiti dijete da bude sebično ili egocentrično; ili da laže ili manipulira. Takvi grješni stavovi proizlaze iz njegove naravi.

3. Ustanovivši istinu da su svi ljudi rođeni noseći Adamovu pokvarenost, sada ćemo razmotriti Sveta pisma koja ilustriraju ozbiljnost ili dubinu te moralne pokvarenosti. Što nas sljedeći stihovi uče o dubini i dosegu čovjekove pokvarenosti?

a. *Postanak 6,5*

POTPUNA IZOPAČENOST I MORALNA POKVARENOST

 NAPOMENA: Ovo se može ilustrirati na sljedeći način. Zamislite da netko na videovrpcu može staviti sve čovjekove misli – od najranijih trenutaka njegova djetinjstva do danas, a onda pokazati taj film njegovim najbližim prijateljima i obitelji, onima s kojima je dijelio najprisnije misli i slabosti. Ne pretjerujem kada kažem da bi se toliko sramio da ih nikad više ne bi mogao pogledati u oči.

b. *Job 15,14-16; 25,4-6*

 NAPOMENA: Jezik koji se koristi u oba ova teksta krajnje je snažan i uvredljiv. Ipak, u svojim odgovarajućim kontekstima, oni su pravi opisi čovjeka odvojenog od Božje obuzdavajuće milosti. Mi smo pali rod s bolešću koja se može izliječiti samo otkupljenjem u Kristu i obnavljajućim djelovanjem Svetoga Duha.

c. *Propovjednik 9,3*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

d. *Izaija 64,6*

NAPOMENA: Najveća i najpohvalnija djela ljudi nisu ništa drugo nego prljave krpe pred Bogom. Gubavca biste mogli obući u najfiniju i najbjelju svilu da mu prekrijete rane, ali pokvarenost njegova tijela odmah bi mu prokrvarila kroz odjeću, ostavljajući je jednako gnusnom kao što je čovjek kojega pokušava prekriti. Na sličan su način najbolja ljudska djela uprljana pokvarenošću njihovih palih srca.

4. Kada govorimo o moralnoj pokvarenosti čovjeka, posebna se pažnja mora posvetiti njegovu srcu. U Svetome pismu srce se odnosi na sjedište volje i emocija i predstavlja samu srž čovjekova bića. Prema Svetome pismu čovjekovo je srce pokvareno i iz njega se izlijeva svaki oblik grijeha, pobune i perverzности.

a. *Kako se čovjekovo srce opisuje u Jeremiji 17,9?*

b. *Prema Mateju 15,19-20 i Marku 7,20-23, kako pokvareno čovjekovo srce utječe na sve što čovjek jest i što radi?*

POTPUNA IZOPAČENOST I MORALNA POKVARENOST

5. Kako bismo zaključili ovaj dio našega proučavanja o čovjekovoj moralnoj pokvarenosti, razmotrit ćemo kratku, ali moćnu izjavu Gospodina Isusa Krista iz Evanđelja po Mateju 7,11. Koja je to izjava i kako pokazuje Kristovo duboko uvjerenje u čovjekovu moralnu pokvarenost?

a. *Ako vi, premda ste Z_____.*

 NAPOMENA: Činjenica da ljudi možda posjeduju iskrene osjećaje prema ljudima koje vole i očituju određene vrline ne opovrgava činjenicu da je čovječanstvo kao cjelina pali rod i da moralna pokvarenost prožima srca svih ljudi. Ta je pokvarenost toliko raširena da Krist ljude naziva „zlina“, čak i usred njihovih dobrih djela, odnosno kada daju darove svojoj djeci.

ŠESTO POGLAVLJE: DUHOVNA SMRT

Važan teološki izraz za opis čovjekove moralne pokvarenosti je „duhovna smrt“. Prema Svetome pismu božanska osuda koja je pala na Adama nije rezultirala samo njegovom fizičkom, nego i duhovnom smrću. Adam je postao otuđen od Boga i nesposoban odazvati se njegovoj volji. Zauzvrat, on je također postao sposoban odazvati se svakoj vrsti zloga poticaja, i ljudskoga i demonskoga porijekla.

Sveto nas pismo uči da ovaj vid božanske osude koji je pao na Adama nije bio ograničen samo na njega, nego obuhvaća cijelo čovječanstvo. Svako ljudsko biće rađa se u ovaj svijet otuđeno od Boga, duhovno mrtvo, sasvim bez pravoga duhovnog života usmjerenoga prema Bogu i nesposobno odazvati se osobi i volji Božjoj. Kako bi pali čovjek mogao odgovoriti Bogu u ljubavi i poslušnosti, mora se dogoditi duhovno uskrsnuće putem nadnaravnoga djelovanja Božje milosti i sile.

1. U Postanku 2,17 Bog je Adama upozorio na strašne posljedice neposlušnosti. Prema ovome tekstu, što se imalo dogoditi onoga dana kada bi Adam prekršio Božju zapovijed? Što nas ovaj tekst uči o duhovnoj smrti koju je Adam navukao na sebe zbog svojega grijeha?

NAPOMENA: Kazna za Adamov grijeh bila je smrt (Rim 6,23). Ova smrt nije bila samo fizička, nego i duhovna. Božje upozorenje nisu bile prazne riječi. Upravo onoga dana kad je Adam jeo sa stabla dobra i zla, duhovno je umro, odnosno postao je otuđen od Boga, nesposoban odazvati se njegovoj volji i otvoren za svaku vrstu opakoga poticaja, i ljudskoga i demonskoga porijekla.

2. U Efežanima 2,1-3 (vB) nalazimo jedan od najjasnijih biblijskih opisa duhovne smrti paloga čovjeka. Pročitajte tekst nekoliko puta dok se ne upoznate s njegovim sadržajem. Potom objasnite svojim riječima značenje svakoga od sljedećih dijelova.

a. *Vas koji bijaste mrtvi u prijestupima i grijesima (s. 1).*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

 NAPOMENA: Prije obraćenja svaka je osoba duhovno mrtva. Sveto pismo smatra da je duhovna smrt rezultat našega grijeha, dakle, i grijeha koji nam je pripisan u Adamu (Rim 5,12) i grijeha koji mi sami činimo (Ef 2,2).

b. *U kojima ste nekoć hodili po dobotijeku ovoga svijeta (s. 2).*

 NAPOMENA: Duhovna se smrt očituje ili postaje vidljivom po smjeru i djelima u životu neke osobe. Prije obraćenja svaka osoba „hodi” ili „čini“ grijeh kao dio svoga stila života. Po naravi čovjek ne hodi prema volji Božjoj, nego prema tijeku ovoga palog svijeta, u neprijateljstvu i neposlušnosti prema Bogu.

c. *Po vladaru vlasti zraka, duhu koji sada djeluje u sinovima neposluha (s. 2).*

 NAPOMENA: Prije obraćenja ljudi nisu samo išli stazom paloga i neposlušnoga čovječanstva, nego su i živjeli na način koji je u skladu s voljom i djelima đavla. Iako bi većina ljudi zanijekala ikakvu odanost đavlu i takva bi ih optužba uvrijedila, Sveto pismo nam objavljuje da oni koji nisu pomireni s Bogom po Kristu i koji nisu nanovo rođeni po Duhu Svetome, slijede đavolju volju.

- d. *Među njima smo i svi mi nekoć živjeli u požudama tijela svojega, udovoljavajući prohtjevima tijela i uma (s. 3).*

 NAPOMENA: Prije obraćenja svaku osobu, bez iznimke, gone i vode požude njezina tijela (tj. opake želje njezine pale ljudskosti, koje su buntovne i neprijateljski okrenute prema Bogu). Oni udovoljavaju svojim opakim željama i mislima.

- e. *Te po naravi bijasmo djeca gnjeva, kao i ostali (s. 3).*

 NAPOMENA: Prije obraćenja Božji gnjev počiva na osobi (Iv 3,36). Važno je razumjeti da je Božji gnjev okrenut prema osobi ne samo zbog onoga što ona čini, nego i zbog onoga tko ona jest. Čovjekova pala i zla narav doziva Božji gnjev.

3. U Efežanima 4,17-19 nalazi se još jedan važan opis duhovne smrti koja prebiva u srcu svake osobe prije obraćenja. Pročitajte taj tekst nekoliko puta dok se ne upoznate s njegovim sadržajem. Potom objasnite značenje svakoga od sljedećih dijelova.

- a. *[Pali ljudi provode život]... u ispraznosti svoga mišljenja, zamračeni u svom razumu (s. 17-18).*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

NAPOMENA: „Mišljenje“ duhovno mrtvih može postići velike podvige u znanosti, arhitekturi i književnosti. Međutim, u odnosu na Boga ne sadrži nimalo istine i ispunjeno je svakojakim taštinama, krivovjerjima i logičkim nedosljednostima. Kada pali ljudi pokušavaju biti „duhovni“ ili „religiozni“, rezultati su katastrofalni ili čak apsurdni.

b. *Otuđeni od Božjeg života (s. 18).*

c. *Zbog neznanja koje u njima vlada i zbog okorjelosti njihova srca (s. 18).*

NAPOMENA: Važno je razumjeti da čovjek nije žrtva, odvojen od Boga zbog nekoga neizbježnoga neznanja koje ne može promijeniti. Naime, njegovo je neznanje samonametnuto. On je neprijatelj Boga i ne želi poznavati ni njega ni njegovu volju. Čovjek ne zna za duhovne stvari zato što zatvara oči i ne želi gledati u Boga te prekriva uši i ne želi slušati Boga.

d. *Oni su se, izgubivši svaki čudoredni osjećaj, predali raspuštenosti da sa svom pohlepom čine nečistoću svake vrste (s. 19).*

 NAPOMENA: Otvrdnuvši srce prema Bogu, pali čovjek postaje beščutan u odnosu na svu duhovnu istinu i krjepost. Zatim se svojom voljom predaje zlu koje je suprotno Božjoj volji i odvratno njegovoj osobi.

4. U Svetome pismu nekoliko je tekstova koji opisuju i ilustriraju što znači biti „duhovno mrtav“. Dopunite svaku izjavu pišući na crte, a onda zapišite svoje misli.

a. *Pali ljudi su M_____ čak i dok su Ž_____ (1. Tim 5,6).*

 NAPOMENA: Prije obraćenja čovjek je duhovni leš – fizički živ, ali duhovno mrtav. On je mrtav u odnosu na stvarnost Boga i njegove volje.

b. *Pale ljude nazivaju Ž_____, ali oni su M_____ (Otk 3,1).*

 NAPOMENA: Prije obraćenja čovjek se može činiti vrlo religioznim, pa i bogobožnim, ali sva su njegova djela vanjska i motivirana samoljubljem. U svome srcu on ne voli Boga i ne traži Božju slavu.

c. *Pali ljudi imaju srca od K_____ (Ez 11,19).*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

NAPOMENA: Kameni kip beživotan je i ne može reagirati ni na kakav poticaj. Možete ga štipati, bosti ili gurati, ali neće reagirati. Na isti način, srce paloga čovjeka neće reagirati na božanske poticaje. Ono je mrtvo kao kamen u odnosu na Boga.

- d. *Pali ljudi su kao J_____ stabla bez P_____*,
D_____ umrla, iz korijena I_____ (Jd 12).

NAPOMENA: Bilo bi teško pronaći živopisniju ilustraciju čovjekova duhovnog mrtvila. Prije obraćenja u čovjeku nema ni traga duhovnoga života.

- e. *Pali ljudi obavljaju religijske dužnosti i obrede koje Bog smatra M_____ djelima*
(Heb 6,1; 9,14).

NAPOMENA: Kao što je rečeno, prije obraćenja čovjek se može činiti veoma religioznim, ali sva su njegova djela izvanjska i motivirana samoljubljem. Iako će ljudi možda cijeniti ili pohvaliti njegovu vjersku aktivnost, on je neplodan kao usahlo stablo pred Bogom.

SEDMO POGLAVLJE: MORALNA NESPOSOBNOST

Prvi dio: Ropstvo čovjekove volje

ZNAČENJE „MORALNE NESPOSOBNOSTI“

„Moralna nesposobnost“ naziv je koji studenti Biblije obično koriste kako bi opisali doseg čovjekove moralne pokvarenosti ili potpune izopačenosti. Ovaj nas nauk uči da je pali čovjek *nesposoban* voljeti, slušati ili zadovoljiti Boga.

Kada čujemo takav nauk, možemo se zapitati: „Kako čovjek može biti odgovoran pred Bogom ako je nesposoban učiniti ono što Bog zapovijeda?“ Odgovor je veoma važan. Da čovjek nije volio ili slušao Boga zato što nije imao mentalne sposobnosti za to ili da je bio na neki način fizički spriječen, onda bi uistinu bilo nepravedno od Boga da ga za to drži odgovornim. Čovjek bi bio žrtva. Međutim, to nije slučaj. Čovjekova je nesposobnost *moralna* i proizlazi iz njegova neprijateljstva prema Bogu. Čovjek *nije sposoban* voljeti Boga zato što *mrzi* Boga. On *nije sposoban* poslušati Boga zato što *prezire* njegove zapovijedi. On nije sposoban zadovoljiti Boga zato što *ne smatra da su Božja slava i zadovoljstvo vrijedni ciljevi*. Čovjek nije žrtva nego krivac. On *ne može* zato što *ne želi*. Njegova pokvarenost i neprijateljstvo prema Bogu toliko su veliki da bi radije trpio vječnu propast nego priznao Bogu da je Bog i pokorio se njegovu suverenitetu. Iz toga se razloga *moralna nesposobnost* može također nazvati *dragovoljnim neprijateljstvom*. Ovo je veoma lijepo i jasno opisano u Postanku 37,4:

„[Josipova] braća opaze da ga njihov otac voli više od svih drugih svojih sinova, zamrze ga toliko da mu nisu mogli ni prijaznu riječ progovoriti.“

Josipova braća „mu nisu mogli ni prijaznu riječ progovoriti“. To nije bilo zato što fizički nisu mogli govoriti (tj. nisu bili nijemi), nego zato što su ga toliko mrzili da nisu htjeli biti prijazni prema njemu. Na isti je način neprijateljstvo paloga čovjeka prema Bogu toliko veliko da se ne može prisiliti da se pokori Bogu.

ROPSTVO ČOVJEKOVE VOLJE

Čovjekova volja izraz je njegove naravi. Da čovjek posjeduje moralno čistu narav, onda bi njegova volja bila sklona činjenju moralno čistih djela. Kad bi čovjek bio svet i pravedan, volio bi svetoga i pravednoga Boga i volio bi i slušao njegove zapovijedi. Međutim, pali čovjek ima moralno pokvarenu narav i stoga je njegova volja sklona činjenju moralno pokvarenih djela. Pali čovjek nesvet je i nepravedan i stoga mrzi svetoga i pravednoga Boga, bori se protiv njegove istine i odbija se pokoriti njegovim zapovijedima. Ovdje nalazimo odgovor na pitanje o kojemu se često raspravlja:

Ima li čovjek slobodnu volju?

Sveto pismo odgovara da je čovjek slobodan odlučiti što mu drago, ali s obzirom na to da je sama njegova narav moralno pokvarena, uvijek mu je drago okrenuti se od dobra i izabrati zlo, mrziti istinu i vjerovati laž te zaniijekati Boga i boriti se protiv njegove volje. U određenome smislu pali čovjek ima „slobodnu volju“, ali nema „dobru volju“. Prema tome, on će uvijek „slobodno“, odnosno sam od sebe, izabrati ono što je suprotno Božjoj osobi i volji. Čovjek ne može pobjeći od sebe. On je po naravi zao i čini zla djela svojevóljno i slobodno.

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

1. U Mateju 7,16-20 nalazimo izvrsnu ilustraciju gore opisane istine, naime, da je čovjekova volja izraz njegove naravi. Pročitajte tekst nekoliko puta dok se ne upoznate s njegovim sadržajem, a potom objasnite svojim riječima značenje svakoga stiha.

a. *Prepoznat ćete ih po njihovim rodovima. Zar se s trnja bere grožđe ili s drače smokve (s. 16)?*

 NAPOMENA: Stablo određujemo po naravi plodova koje donosi. Na isti način čovjekova prava narav ili karakter ne otkriva se u onome što govori, nego u onome što čini.

b. *Tako svako dobro stablo rađa dobrim rodom, a zlo stablo rađa zlim rodom (s. 17).*

 NAPOMENA: Postoji izravna veza između naravi stabla i ploda koje donosi. Isto vrijedi za čovjekovu narav i njegova djela. Pokvarena narav može roditi samo pokvarenim djelima.

c. *Ne može dobro stablo roditi zlim rodom, a zlo stablo dobrim rodom (s. 18).*

MORALNA NESPOSOBNOST (PRVI DIO)

 NAPOMENA: Ovdje imamo jedan od najboljih biblijskih primjera izravne veze između čovjekove naravi i njegove volje. Stablo ne može roditi plod koji je **suprotan** njegovoj naravi. Naprotiv, ono rađa plod koji je **u skladu** s njegovom naravi. Na sličan će način čovjekovi osjećaji, volja i djela uvijek odgovarati njegovoj naravi.

d. *Svako stablo, ako ne rađa dobrim rodом, siječe se i baca u oganj (s. 19).*

 NAPOMENA: Isus ovdje ne poučava spasenje po djelima, nego pokazuje izravnu vezu između onoga što osoba jest i onoga što radi. Osoba koja je spašena vjerom u Krista nanovo je rođena po Svetome Duhu. Ona je novo stvorenje (2. Kor 5,17) s novim osjećajima prema Bogu i njegovoj volji. Ona je postala dobro stablo koje rađa dobrim plodom. Njezina djela ne mogu je i neće spasiti, nego su **dokazi** Božjega djela spasenja u njoj.

e. *Dakle, prepoznat ćete ih po njihovim rodovima (s. 20).*

 NAPOMENA: Ovaj tekst počinje (s. 16) i završava (s. 20) istim izrazom: „Prepoznat ćete ih po njihovim plodovima.“ Ponavljanjem se naglašavaju dvije važne istine: (1) postoji nepobitna i izravna veza između naravi i volje, i (2) naše ispovijedanje vjere nije dovoljan dokaz istinskog obraćenja ako nema dobrih plodova koje donosimo tijekom svojega života.

2. U Mateju 12,34-35 nalazi se druga izvrsna ilustracija moralne nesposobnosti paloga čovjeka. Pročitajte ovaj tekst nekoliko puta dok se ne upoznate s njegovim sadržajem, a potom zapišite svoje misli o svakome od sljedećih izraza.

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

a. *Zmijski porodi! Kako možete govoriti dobro kad ste zli (s. 34)?*

 NAPOMENA: Teško da bismo mogli naći bolji primjer moralne nesposobnosti od onoga koji vidimo ovdje u Isusovom ukoru farizeja. Oni **nisu mogli** govoriti što je dobro zato što su **bili** zli. Rađali su zlim plodovima zato što su bili zla stabla (Mt 7,17).

b. *Ta, usta govore onim čega je srce prepuno! (s. 34).*

 NAPOMENA: U Svetome pismu uvijek postoji izravna veza između čovjekova srca i njegovih osjećaja, misli, riječi i djela. Čovjek hoće, govori i djeluje u skladu sa svojom naravi.

c. *Dobar čovjek iz dobre riznice iznosi dobro, a zao čovjek iz zle riznice iznosi zlo (s. 35).*

 NAPOMENA: Ovo je moćna paralela Mateju 7,17-18: „Tako svako dobro stablo rađa dobrim rodом, a zlo stablo rađa zlim rodом. Ne može dobro stablo roditi zlim rodом, a zlo stablo dobrim rodом.“

OSMO POGLAVLJE: MORALNA NESPOSOBNOST

Drugi dio: Nemoćnost čovjekova uma i srca

U prethodnome poglavlju razmotrili smo odnos između naravi i volje. Pritom smo otkrili da čovjek, s obzirom na to da je rođen s moralno pokvarenom naravi, ne može (jer ne želi) odgovoriti na pozitivan način Božjoj osobi ili djelima. U ovome i sljedećim poglavljima pogledat ćemo mnoge od najvažnijih odlomaka u Svetome pismu koji objašnjavaju što to čovjek „ne može“, dakle, tekstove koji jasno pokazuju moralnu nesposobnost paloga čovjeka u svakome vidu njegova bića.

PALI ČOVJEK NE MOŽE ZNATI STVARI O BOGU

Milostivom Božjom providnošću, ljudski je rod ostvario velika intelektualna postignuća u znanosti, tehnologiji, medicini i mnogim drugim područjima. Ipak, znanje koje pali čovjek ima o Bogu nije ništa više nego zamršen labirint krivovjerja i uzaludnoga mišljenja. Ovo neznanje nije rezultat „skrivenoga Boga“, nego „čovjeka koji se skriva“. Bog se jasno objavio ljudima putem svoje tvorevine, svojim suverenim djelima u povijesti, Svetim pismima i konačno u svome utjelovljenome Sinu. Budući da je duhovno mrtav i moralno pokvaren, čovjek je na ta objavu odgovorio sklapajući oči i prekrivajući uši. On **ne može** znati istinu zato što je mrzi i nastoji potisnuti. On mrzi istinu zato što je Božja istina i govori protiv njega. Stoga je ne može podnijeti.

1. Prema 1. Korinćanima 2,14, može li pali čovjek razumjeti što je od Boga, a što poučava Sveti Duh? Objasnite svoj odgovor.

NAPOMENA: Pali čovjek ne može razumjeti što je od Boga. Sve vezano uz Boga duhovno se razumije, a pali je čovjek duhovno mrtav. Iz toga razloga on odbija znanje o Bogu jer misli da je ludost. Kako bi čovjek razumio, cijenio i prihvatio znanje o Bogu, on mora biti nanovo rođen od Duha Svetoga. Isus je rekao Nikodemu u Ivanu 3,3: „Zaista, zaista, kažem ti: tko se ne rodi nanovo, odozgor, ne može vidjeti kraljevstva Božjega!“ (D-F)

2. U prvome dijelu našega proučavanja o moralnoj nesposobnosti naučili smo da čovjek ne može voljeti Boga zbog svoga neprijateljstva prema njemu. Sada ćemo vidjeti da se čovjekovo neprijateljstvo prema Bogu također odražava u njegovu protivljenju Božjoj istini. Važno je razumjeti da ljudi nisu bespomoćne žrtve koje iskreno žele duhovne istine, ali ne mogu do njih doći. Naprotiv, oni mrze istinu i čine sve što je u njihovoj moći da je poreknu i potisnu! Što nas sljedeći biblijski stihovi uče o ovoj istini?

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

a. *Job 21,14-15*

b. *Rimljanima 1,18*

NAPOMENA: Riječ „priječiti“ dolazi od grčke riječi *katéchō*, koja se može prevesti i kao „obuzdati, spriječiti, zadržati ili potisnuti“.

3. U Rimljanima 1,21-32 nalazimo važan opis ljudskoga neprijateljstva prema Bogu i njegovoj istini. To nam pokazuje da pali čovjek nije žrtva koja želi istinu, ali nije sposobna spoznati je. Umjesto toga, on je „mrzitelj istine“ koji je ne želi spoznati. Pročitajte tekst nekoliko puta, a posebnu pažnju posvetite stihovima 21-25. Nakon toga objasnite svojim riječima značenje sljedećih odlomaka.

a. *Jer iako su upoznali Boga, nisu mu iskazali ni slavu ni zahvalnost kao Bogu (s. 21).*

MORALNA NESPOSOBNOST (DRUGI DIO)

 NAPOMENA: Nevjera u Boga nije intelektualan, nego moralan problem. Prema Svetome pismu ateisti ne postoje. Bog se jasno objavio svim ljudima, ali ljudi potiskuju to znanje kako bi mogli nastaviti u svojoj nepravednosti i ponosnoj autonomiji.

b. *Naprotiv, postali su isprazni u mislima svojim i njihovo je nerazumno srce potamnijelo (s. 21).*

 NAPOMENA: Odbacivši znanje o Bogu, nevjerno čovječanstvo počinje svoj silazak u intelektualnu i moralnu tamu.

c. *Umišljajući da su mudri, postali su ludi (s. 22).*

d. *Te su zamijenili slavu besmrtnoga Boga kipovima, to jest slikama smrtnog čovjeka, ptica, četveronožaca i gmazova (s. 23).*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

NAPOMENA: Ludilo nevjernih ljudi najbolje se otkriva u predmetima njihova šovanja. Tijekom povijesti vidimo kako ljudi odbacuju Stvoritelja koji je iznad njih i štuju stvorenja koja su ispod njih. Njihovo šovanje samih sebe degradira se u šovanje čak i najnižih stvorenja.

e. *[Oni] su istinu Božju zamijenili lažju (s. 25).*

NAPOMENA: Čovjekov osnovni problem njegova je izopačena narav koja stoji u neprijateljstvu prema pravednome i svetome Bogu. To neprijateljstvo navodi čovjeka da potiskuje istinu o Bogu i mijenja je za sasvim iskrivljeno viđenje stvarnosti. Jedina alternativa Božjoj istini je laž (vidi s. 18).

f. *I iskazivali šovanje stvorenju mjesto Stvoritelju, koji je slavjen zauvijek (s. 25).*

NAPOMENA: Čovjek je stvoren kako bi štovao i služio Boga koji ga je napravio – Boga svega savršenstva koji je beskonačno vrijedan njegove ljubavi i vjernosti. Kad sagriješi, čovjek zamjenjuje ovu povlasticu za šovanje pokvarenoga sebe i za šovanje ptica, četveronožnih životinja i stvorenja koja gmižu (s. 23).

PALI ČOVJEK NE MOŽE VOLJETI BOGA

Većina, čak i nereligiozni, tvrde kako imaju neki stupanj ljubavi ili osjećaja prema Bogu i vrlo rijetko ćemo naići na nekoga tko je toliko odvažan da izjavi da ga „mrzi“. Ipak, Sveta pisma svjedoče da pali čovjek **ne može** voljeti Boga. Zapravo, sav Adamov rod **mrzi** Boga i živi u ratu s njim. Većina onih koji tvrde da iskreno vole Boga znaju vrlo malo o njegovim atributima i djelima objavljenima u Svetome pismu. Stoga „bog“ kojega vole samo je plod njihove mašte. Napravili su „boga“ na svoju sliku i vole to što su napravili. Bog objavljuje u Psalmu 50,21: „Zar misliš da sam ja tebi sličan? Pokarat ću te.“

MORALNA NESPOSOBNOST (DRUGI DIO)

Kad bi pali ljudi koji tvrde da vole Boga istražili Pisma, zacijelo bi pronašli Boga koji je puno drukčiji od predmeta njihove ljubavi. Kad bi nastavili proučavati Božje attribute (kao što su svetost, pravda, suverenost i srdžba), vjerojatno bi s gađenjem rekli, kao što mnogi i jesu: „Moj Bog nije takav!“ ili „Nikad ne bih mogao voljeti takvoga Boga!“ Brzo bismo uvidjeli da je jedina čovjekova reakcija pred pravim Bogom kojega vidimo u Svetome pismu mržnja i neprijateljstvo! Koji je razlog tako odbojne reakcije? Ponovno, razlog se nalazi u samoj srži ljudskoga bića. Da je čovjek po naravi svet i pravedan, lako bi mogao voljeti svetoga i pravednoga Boga i radosno bi se pokorio njegovim zakonima. Međutim, čovjek je po naravi izopačen i pokvaren i stoga to ne može učiniti!

1. U Svetome je pismu ime veoma važno i govori nešto o osobi koja ga nosi. Koja se imena pripisuju palome čovjeku u sljedećim Pismima? Što nam ona govore o njegovoj moralnoj pokvarenosti i neprijateljstvu prema Bogu?

a. M _____ Boga (Rim 1,30).

 NAPOMENA: Ova fraza dolazi od grčke riječi *theostugês* [*theós* = Bog + *stúgō* = mrziti]. Odnosi se na onoga koji mrzi, prezire ili omalovažava Boga.

b. N _____ Boga (Rim 5,10).

 NAPOMENA: Ova riječ dolazi od grčke riječi *echthρός*. Označava protivnika koji je u neprijateljstvu s drugim, koji je narogušen prema drugome ili mu se suprotstavlja.

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

2. Zašto bi bilo koje racionalno biće mrzilo upravo onoga koji ga je stvorio i nesebično ga održava na životu? Zašto pali ljudi mrze Boga i žive u neprijateljstvu prema njemu? Što nam sljedeći stihovi kažu o tome? Spojite svaku istinu s odgovarajućim tekstom ili tekstovima stavljajući ispravno slovo na svaku praznu crtu.

_____ Rimljanima 8,7

a. *Pali čovjek mrzi Boga zato što voli zlo i čini zla djela. On ne dolazi Bogu zato što se boji da će se njegova zla djela razotkriti.*

_____ Ivan 3,19-20; Kološanima 1,21

b. *Pali čovjek mrzi Boga zato što voli grješna zadovoljstva više nego Boga.*

_____ 2. Timoteju 3,4

c. *Pali čovjek mrzi Boga zato što je njegov um izopačen i usmjeren na tijelo (tj. moralno je pokvaren i snažno želi upravo one stvari kojima se sveti i pravedni Bog protivi).*

DEVETO POGLAVLJE: MORALNA NESPOSOBNOST

Treći dio: Nemoćnost čovjekove snage

PALI ČOVJEK NE MOŽE TRAŽITI BOGA

Živimo u svijetu punom samozvanih „ljudi koji traže Boga“, no Pismo poništava svako takvo hvalisanje jednostavnom izjavom: „Nema nikoga koji traži Boga“ (Rim 3,11). Prilično često čujemo kako mladi obraćenici na kršćanstvo započnu svoje svjedočanstvo riječima: „Godinama sam tražio/la Boga.“ Međutim, Sveto pismo opet odgovara: „Nema nikoga koji traži Boga.“ Čovjek je krajnje palo biće čija je narav izopačena i iskrivljena. On mrzi Boga i protivi se njegovoj istini zato što ga osuđuje za njegovu izopačenost i pobunu. On neće doći Bogu; on će pokušati učiniti apsolutno sve u svojoj moći da pobjegne od njega i zaboravi na njega. Bog je pravedan, a čovjek je prekršitelj zakona. Čovjek stoga ne želi tražiti Boga ništa više nego što zločinac na slobodi želi tražiti policajca! Ako netko uistinu traži Boga, to je samo zato što Bog djeluje u njegovu životu i privlači ga k sebi.

1. Često čujemo da ljudi tvrde da „traže istinu“ ili da „traže Boga“. Kako sljedeći stihovi Svetoga pisma odgovaraju na takve izjave?

a. *Prema Rimljanima 1,18, traži li pali čovjek istinu iskreno?*

NAPOMENA: Riječ „priječiti“ dolazi od grčke riječi *katéchō*, koja se također može prevesti kao „obuzdati, spriječiti, zadržati ili potisnuti“.

b. *Prema Rimljanima 3,11, traži li pali čovjek Boga iskreno?*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

NAPOMENA: Riječ „tražiti“ dolazi od grčke riječi *ekzētéo* [*ek* ili *ex* = iz + *zētéo* = tražiti]. Može se također prevesti kao „istraživati, raspitivati se ili pažljivo tražiti“.

2. Naučili smo da pali čovjek neće tražiti Boga. Zašto čovjek im takvu averziju prema Bogu? Zašto ga pali čovjek ne želi tražiti? Što nas Ivan 3,19-20 uči?

3. Sveto pismo nas uči da pali čovjek neće (i stoga ne može) tražiti Boga. Prema Isusovu učenju u Ivanu 6,44 i Ivanu 6,65, što se mora dogoditi prije nego što čovjek može tražiti Boga i njegovo spasenje?

NAPOMENA: Riječ „privuče“ u 44. stihu dolazi od grčke riječi *hélkō*, koja znači „vući, povlačiti ili tegliti“. Louw i Nida, stručnjaci za grčki jezik, ovu riječ ovako prevode: „Vući ili povlačiti fizičkom silom često podrazumijevajući otpor – vući, voditi na silu.“ Da ne bi bilo zabune, Bog ne privlači ljude sebi vukući ih protiv njihove volje, nego on najprije nanovo rodi čovjekovo srce i da mu novu narav. Ta nova narav, koja je nanovo stvorena na sliku Božju, posjeduje nove i pravedne osjećaje koji potom neodoljivom silom privlače ove ljude Kristu.

PALI ČOVJEK NE MOŽE POSLUŠATI ILI ZADOVOLJITI BOGA

Postoji jedan veliki zajednički nazivnik među religijama izvan kršćanstva, a to je da sve vjeruju da se ispravan položaj pred Bogom temelji na poslušnosti, osobnoj zaslugi ili nekoj sposobnosti da se zadovolji Boga. Samo kršćanstvo tvrdi da je čovjek sam po sebi beznadno i bespomoćno izgubljen. On ne može popraviti svoj položaj pred Bogom, ne može poslušati Boga i ne može ga zadovoljiti. Da bi bio spašen, Bog ga mora spasiti! Upravo tu istinu pali čovjek mrzi više od bilo koje druge jer od njega traži da se ponizi pred Bogom, prizna svoj grijeh i moli za milost!

MORALNA NESPOSOBNOST (TREĆI DIO)

1. U Rimljanima 8,7-8 nalazimo jedan od najvažnijih opisa čovjekove moralne nesposobnosti u Svetome pismu. Pročitajte tekst nekoliko puta dok se ne upoznate s njegovim sadržajem, a onda objasnite njegovo značenje. Što nas svaka od sljedećih fraza uči o čovjekovoj nesposobnosti da sluša ili zadovolji Boga?

a. *Zato što je um usmjeren na tijelo neprijateljski raspoložen prema Bogu (s. 7; NASB).*

 NAPOMENA: „Um usmjeren na tijelo“ odnosi se na um svakoga koji je još uvijek u neobraćenom stanju, koji nije nanovo rođen i koji je bez Krista.

b. *Jer se ne pokorava Božjem zakonu niti to može (s. 7).*

 NAPOMENA: Razlog za nesposobnost paloga čovjeka da se pokori Božjemu zakonu moralne je naravi. On ima potrebnu objavu i sposobnosti da zna Boga i da mu se pokori. Međutim, njegova ljubav prema nepravednosti i njegova želja za samostalnošću čine pokoravanje nemogućim.

c. *Oni koji su u tijelu ne mogu ugoditi Bogu (s. 8).*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

NAPOMENA: Fraza „u tijelu“ odnosi se na bilo koga tko je još uvijek u neobraćenom stanju, tko još uvijek nije bio nanovo rođen i tko je bez Krista. Riječ „ugoditi“ dolazi od grčke riječi *aréskō*, koja se također može prevesti kao „steći odobravanje“. Pali čovjek, odvojeno od Krista, ne može steći Božje odobravanje.

PALI ČOVJEK NE MOŽE SE PROMIJENITI ILI REFORMIRATI

Dvadeseto je stoljeće započelo s velikim optimizmom u odnosu na čovjekovu sposobnost da se razvije u bolje, plemenitije stvorenje. Ono što je trebalo biti doba reforme, završilo je u zakočenosti očaja i konfuzije. Sveta pisma jasno nas uče da se čovjek rađa duhovno mrtav i moralno pokvaren. Bilo koje i svako ljudsko nastojanje da se reformira osuđeno je na propast. Bilo koji i svaki pokušaj da se čovjek učini ugodnim ili prihvatljivim Bogu završit će krajnjim neuspjehom. Jedino čemu se čovjek može nadati su milosrđe i milost Božja.

1. Dokazavši čovjekovu nesposobnost da voli Boga ili da ga traži, sada ćemo se baviti onim što nas Sveto pismo uči o čovjekovoj nesposobnosti da sam sebe promijeni, reformira ili učini ispravnim pred Bogom. Što nas sljedeća Pisma uče o ovoj istini?

a. *Job 9,29-31*

b. *Job 14,4*

MORALNA NESPOSOBNOST (TREĆI DIO)

c. Jeremija 2,22

d. Jeremija 13,23

SAŽETAK

Čovjek se rađa u grijehu s pokvarenom naravi koja je neprijateljski raspoložena prema Bogu i njegovoj volji. Nadalje, on se ne može reformirati ili učiniti se na bilo kakav način prihvatljivim Bogu. Čovjekova nevolja sasvim je beznadna odvojeno od Božje milosti. Samo je Bog sposoban pomiriti čovjeka sa sobom i to putem Isusova djela pomirenja te ga preobraziti putem preporodnoga djela Svetoga Duha. Put spasenja za čovječanstvo ne ide kroz autonomiju, oslanjanje na sebe ili samoreformaciju, nego kroz povratak Bogu putem njegova Sina Isusa Krista.

DESETO POGLAVLJE: ROPSTVO SOTONI

Prije nego što nastavimo proučavati sveopću narav grijeh, važno je razmotriti odnos paloga čovjeka sa Sotonom. Vidjet ćemo da pali čovjek nije samo otuđen od Boga, nego i ujedinjen sa Sotonom u svome neprijateljstvu prema Bogu i pobuni protiv njega.

U početku je Adam bio slobodan poslušati Boga i vladati nad cijelom zemljom. Zbog njegove pobune protiv Boga, i on i njegov rod pali su u pokvarenost i ropstvo. Od pada se svi Adamovi sinovi i kćeri rađaju u okovima grijeha i u ropstvu Sotoni. Iako bi tek nekolicina ljudi sebe smatrala „sljedbenicima“ đavla, Sveto pismo nam svjedoči da su svi ljudi rođeni pod njegovom vlašću te da ih on drži zarobljene kako bi činili njegovu volju. Premda je ispravno koristiti riječ „ropstvo“, moramo razumjeti da čovjek nije žrtva koju se drži protiv njezine volje. Pali čovjek je krivac koji je odbacio Božju vlast i predao se Sotoninoj vlasti.

SOTONINA VLAST

Moramo biti vrlo pažljivi kada god govorimo o vlasti i moći Sotone. Bog i Sotona *nisu* ravnopravne sile vječno sukobljene u borbi za pobjedu nad svemirom. Đavao je konačno biće koje je Bog stvorio i nad kojim Bog apsolutno i suvereno vlada. Iako je Sotonina pobuna protiv Boga njegovo vlastito djelo, Bog ju je predodredio i dopustio radi svojih namjera i slave.

Ne nijećući i ne umanjujući istinu Božje apsolutne suverenosti, možemo reći da postoji vrlo stvaran smisao u kojemu ovaj trenutni pali svijet i njegovi pali stanovnici stoje u ruci zloga. Sveto pismo na mnogim mjestima svjedoči o toj istini.

1. U Luki 4,5-6 Sotona daje izjavu o sebi i svome odnosu s ovim palim svijetom. Što izjavljuje i koje je značenje te izjave?

NAPOMENA: Važno je primijetiti dvije stvari. Prvo, Isus nije osporio đavolju izjavu, dakle postoji stvaran smisao u kojem Sotona ima vlast nad ovim svijetom. Drugo, dok se hvali, Sotona tvrdi da su mu njegova kraljevstva bila „predana“. Đavolju vlast nad svijetom Bog je i dopustio i ograničio.

2. Važno je razumjeti da Sotonina izjava u Luki 4,6 nije isprazno hvalisanje. Što nas Prva Ivanova 5,19 uči o ovoj istini?

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

NAPOMENA: Sveto pismo kaže da đavao čvrsto drži ovaj pali svijet i njegove pale stanovnike. Pali čovjek pokušava biti neovisan o Bogu i time sebe nesvjesno čini Sotoninim robom. Ovo je zastrašujuća istina.

3. Imena su važna u Svetome pismu. Naime, ime često govori nešto o osobi koja ga nosi. Kako se Sotonu naziva u sljedećim biblijskim stihovima?
- K*_____ *ovoga S*_____ (*Iv 12,31; 14,30; 16,11*). Bog je apsolutno Suveren nad svime, ali postoji stvarni smisao u kojemu je Sotoni predana vlast nad ovim palim svijetom. S takvim vladarom je li uopće čudno da je sadašnje doba puno zla i da pali čovjek trpi takve patnje?
 - B*_____ *ovoga S*_____ (*2. Kor 4,4*). Sigurno je svjedočanstvo Svetoga pisma da postoji samo jedan pravi Bog. Sotona se ovdje naziva „bogom“ ovoga svijeta samo u smislu da moćno djeluje u ovome sadašnjem zlom dobu. Pali ljudi učinili su ga svojim „bogom“ i žive u skladu s njegovom voljom.
 - V*_____ *V*_____ *Z*_____ (*Ef 2,2; VB*). Sotona je duh – njega ne smetaju materijalna ograničenja koja vežu čovjeka. Njegova sila i vlast daleko su veći od sile i vlasti zemaljskih vladara.

SOTONA I PALI ČOVJEK

Sotona i čovjek pala su stvorenja i među njima postoji velik afinitet, odnosno imaju mnogo toga zajedničkoga. Slični su u svojoj moralnoj pokvarenosti i neprijateljstvu prema Bogu. Iako je ova činjenica većini ljudi odbojna, ipak je istinita. Među palim ljudima i Sotonom postoji tolika sličnost da se prije obraćenja svi ljudi smatraju ne samo Sotoninim podanicima nego i njegovom djecom.

1. Iz našega smo proučavanja Svetoga pisma naučili da se Sotona opisuje i kao vladar i kao bog nad Adamovim palim rodnom te da on učinkovito djeluje među njima. Kako se paloga čovjeka opisuje u sljedećim biblijskim stihovima? Dopunite praznine, a potom zapišite svoje misli.

- a. *Pali čovjek je D*_____ *Đ*_____ (*1. Iv 3,8-10; vidi također Iv 8,44*).

 NAPOMENA: Sveto pismo niječe sveopće Božje očinstvo, odnosno da je Bog uzeo sve ljude za svoju djecu. Umjesto toga, Adamov je rod podijeljen na dvije kategorije. Postoje **djeca đavla** koja odbijaju Božju ponudu milosti i ostaju u svojoj pobuni protiv njega. Oni pokazuju da su djeca đavla po tome što čine grješna djela svoga oca đavla. S druge strane, postoje **djeca Božja** koja primaju Božje oprostjenje i posinjenje putem izmirujuće smrti Isusa Krista. Oni se pokazuju djecom Božjom po tome što čine pravedna djela svoga nebeskog Oca.

b. *Pali čovjek živi pod V_____ S_____ (Dj 26,18; vidi također Kol 1,13).*

 NAPOMENA: Riječ „vlast“ odnosi se na Sotoninu silu, njegov autoritet i nadležnost. Živjeti pod Sotoninom vlasti znači živjeti pod njegovim vladanjem ili upravljanjem.

c. *Pali čovjek živi P_____ V_____ vlasti zraka (Ef 2,2; VB).*

 NAPOMENA: Prijedlog „po“ potječe od grčkoga prijedloga **katá**, koji u ovome kontekstu označava slaganje, sukladnost ili suglasje. Naziv „vladar vlasti zraka“ govori nam dvije važne istine: (1) Sotona ima mjeru suverenosti nad čovječanstvom i (2) Sotona je duh i ne ometaju ga materijalna ograničenja koja vežu čovjeka. Njegova sila i vlast daleko su veći od sile i vlasti zemaljskih vladara.

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

d. *Pali čovjek uhvaćen je u Z_____ Đ_____ (2. Tim 2,26; VB).*

NAPOMENA: Zamka ili omča vrsta je klopke koja se u stara vremena koristila za hvatanje ptica i drugih životinja. To je bio skriven uređaj u koji bi se životinja odjednom i neočekivano zaplela. Služi nam kao izvrsna ilustracija Sotonina smrtonosnog djelovanja.

e. *Pali čovjek drži se u R_____ da vrši V_____ đavla (2. Tim 2,26).*

NAPOMENA: Sotona zarobljava ljude kako bi ih držao u ropstvu i koristio ih da izvršavaju njegovu volju u ovome palom svijetu. Još je jednom važno zapaziti da čovjek nije nevoljka žrtva đavla, nego krivac i prekršitelj zakona koji se svojom neposlušnošću svrstao u njegove redove.

2. Iz našega smo proučavanja Svetoga pisma naučili da se Sotona opisuje i kao vladar i kao bog nad Adamovim palim rodnom. Prema sljedećim biblijskim stihovima, kako on djeluje među palim ljudima? Kako ih to čini svojim podanicima i zarobljava da čine njegovu volju? Razmislite o sljedećim stihovima i zapišite svoje misli o navedenim metodama.

a. *Sotona krije svoj pravi identitet (2. Kor 11,14-15).*

 NAPOMENA: Tijek povijesti bilježi nebrojene teološke pogreške i kultove osnovane od ljudi koji su odbacili Božju riječ i promicali učenja koja su navodno primili od glasova, viđenja, snova ili anđeoskih posjeta.

b. *Sotona laže i vara (Iv 8,44; Otk 12,9).*

 NAPOMENA: Isus je učio da poznavanje istine oslobađa ljude (Iv 8,32). Prema tome, nije čudo da je izvrtanje istine u laž najčešće i najmoćnije oružje koje Sotona koristi kako bi odveo ljude u ropstvo i smrt.

c. *Sotona osljepljuje ljude da ne vide istinu (2. Kor 4,4).*

 NAPOMENA: Sotonina vlast vlast je tame, neznanja, moralne pokvarenosti i smrti. On osljepljuje one koji se bune protiv Boga preko obmana, zbunjivanja, taštine i ponosa. Sljepoću može odnijeti samo svjetlo evanđelja i prosvjetljujuće djelovanje Svetoga Duha. Isus je došao dati vid slijepima (Lk 4,18). Bog je apostolu Pavlu dao službu „da im [ljudima] otvoriš oči, da se obrate od tame k svjetlu, od sotonine vlasti k Bogu, da vjerom u me postignu oproštenje grijeha i baštinu među posvećenima [u Kristu]“ (Dj 26,18).

d. *Sotona napastuje (Mt 4,3; 1. Sol 3,5).*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

NAPOMENA: Sotona napastuje ljude i stoga ga se naziva „napasnikom“. Riječ „napastovati“ dolazi od grčke riječi *peirázō*, koja znači „napastovati, kušati ili testirati“. Kada se riječ koristi u odnosu na Božje postupanje s ljudima, uvijek označava testiranje ili kušanje i za svrhu ima otkriti što je u srcima ljudi te ih voditi k većem posvećenju. Jakov piše: „Neka nitko, kad je napastovan, ne kaže: ‘Bog me napastuje.’ Bog naime ne može biti napastovan na zlo, a niti sam nikoga ne napastuje” (Jak 1,13). Međutim, kada se ta riječ koristi u odnosu na Sotonu, onda označava napastovanje koje za svrhu ima navesti ljude da sagriješe. Važno je primijetiti da čovjek nema izgovora kad padne zbog napasti i ne može za to kriviti Sotonu. Svaki je čovjek odgovoran za svoja djela i za njih snosi krivnju. Jakov nastavlja u stihu 14: „Naprotiv, svakoga napastuje njegova vlastita požuda. Ona ga izvlači i mami.“

JEDANAESTO POGLAVLJE: SVEOPĆA NARAV GRIJEHA

GRJEŠNOST GRIJEHA

Kako bismo započeli naše proučavanje čovjekova osobnog sudjelovanja u Adamovoj pobuni, moramo ispravno razumjeti narav ili karakter grijeha. Dakle, moramo proučavati mnoge atribute i očitovanja grijeha kako ih nalazimo objavljene u Svetome pismu. Pritom ćemo otkriti da je grijeh mnogo više nego pogreška u moralnome prosuđivanju ili čak neposlušnost nekomu neosobnom zakonu. Grijeh je zločin protiv Božje osobe. U našem proučavanju ne smijemo samo definirati nazivlje, nego moramo ponovno uspostaviti biblijsko razumijevanje *grješnosti grijeha*. Živimo u svijetu i štujemo u crkvama koje većinom više ne shvaćaju gnusnu narav grijeha. Stoga moramo pokušati ponovno otkriti izgubljeno. Naše shvaćanje Boga i veličine našega spasenja u Kristu ovisi o tome.

Grijeh je uvijek protiv Boga

Grijeh je uvijek i najprije protiv Boga i predstavlja uvredu njegovoj osobi. Ne poslušati božansku zapovijed znači stisnuti šaku i mahati njome pred licem Onoga koji svemu daje život i koji nad svime vlada. Danas, ako ljudi uopće govore o grijehu, govore o grijehu protiv čovjeka, grijehu protiv društva ili čak grijehu protiv prirode, ali rijetko čujemo o grijehu protiv Boga. Ako je netko u dobrim odnosima s bližnjima, kaže se da je dobar, čak i ako živi sasvim zanemarujući Boga i njegovu volju. Često se postavlja pitanje kako Bog može osuditi ateista koji je dobar čovjek. Međutim, to pokazuje sljepoću pred činjenicom da bilo koji čovjek koji niječe svoga Stvoritelja i ne daje ništa onomu koji njemu daje sve, ne može biti dobar. Sveto pismo zapisuje da je kralj David lagao svome narodu, počinio preljub i čak orkestrirao ubojstvo nevinoga čovjeka. Ipak, kada su ga suočili s njegovim grijesima, zavapio je Bogu: „Tebi, samom tebi ja sam zgriješio i učinio što je zlo pred tobom“ (Ps 51,6). David je znao da je sav grijeh u prvome redu protiv Boga. Dok ne shvati tu činjenicu, čovjek ne može razumjeti gnusnu narav grijeha.

Grijeh je neuspjeh da se voli Boga

Najveći od svih grijeha kršenje je najveće od svih zapovijedi: „Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom pameti svojom i svom snagom svojom“ (Mk 12,30). Krist je rekao: „Ako me ljubite, vršit ćete moje zapovijedi“ (Iv 14,15). Prema tome, sva je neposlušnost očitovanje nedostatka ljubavi prema Bogu. Iz toga razloga, kada je apostol Pavao nastojao dokazati izopačenost čovječanstva u prva tri poglavlja Poslanice Rimljanima, Adamov je rod nazvao „mrziteljima Boga“ (Rim 1,30). Ne postoji veća optužba koja bi se mogla staviti pred noge paloga čovjeka. Nedostatak ljubavi prema Bogu nalazi se u samome središtu pobune. Osim toga, čovjek može biti vrlo religiozan i vrlo svjestan božanskoga zakona i dužnosti, ali se ipak pokazati groznim grješnikom pred Bogom ako je njegova poslušnost potaknuta bilo čime drugim osim ljubavlju prema Bogu.

Grijeh je neuspjeh da se proslavi Boga

Sveto pismo kaže da je čovjek stvoren za Božju slavu i da sve što čovjek čini, čak i najrutinskije stvari poput jedenja i pijenja, trebaju biti na Božju slavu (1. Kor 10,31). Slaviti Boga znači smatrati da je Bog vrjedniji od svega drugoga, uživati u Bogu, biti zadovoljan u Bogu i živjeti pred Bogom sa strahopoštovanjem, zahvalnošću i štovanjem koje mu pripada. Grijeh je upravo suprotan proslavljanju Boga. Kada čovjek sagriješi, on postaje suprotno od onoga za što je stvoren. Grješan čovjek stvoren je

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

koje se dislociralo i izopačilo sam razlog svojega postojanja. Zamijenio je Boga samim sobom, a Božju volju vlastitom odlučnošću. Apostol Pavao piše: „Jer iako su upoznali Boga, nisu mu iskazali ni slavu ni zahvalnost kao Bogu“, i „njih koji su istinu Božju zamijenili lažju te se klanjali i iskazivali štovanje stvorenju mjesto Stvoritelju, koji je slavljen zauvijek“ (Rim 1,21. 25). Korijen grijeha ide puno dublje od onoga što se vidi na površini. Grijeh je čovjekovo odbijanje da prizna Božje pravo koje ima kao Bog. Grijeh je čovjekova odlučnost da se postavi iznad svojega Stvoritelja, uzurpira njegovo prijestolje i ukrade njegovu slavu. U svojoj osnovi grijeh je odbijanje da se Boga slavi kao Boga i očituje se kada god čovjek traži svoju slavu iznad Božje.

Grijeh je bezbožan i nepobožan

Riječ „bezbožnost“ označava odbijanje da se Boga prizna kao Boga i želju da se živi „bezbožan“ život, lišen njegova suvereniteta i zakona. Riječ „nepobožnost“ označava odbijanje da se prilagodi Božjemu karakteru i volji te želju za moralnom izopačenošću umjesto za sličnošću s Bogom. Neki kažu da je najveći kompliment drugoj osobi izražavanje želje da budeš *s tom osobom* i da budeš *poput te osobe*. Grijeh otkriva unutarstvu želju ljudi da žive *bez Boga* i budu *drukčiji od Boga*. Ovo je velika uvreda Bogu!

Grijeh je pobuna i neposlušnost

U 1. Samuelovoj 15,23 Sveto pismo (vB) kaže: „Jer buntovnost je kao grijeh vraćanja, a nepokornost kao bezakonje i kumiropoklonstvo“. Riječ „buntovnost“ prevedena je s hebrejske riječi *meri*, koja znači „biti svadljiv, buntovan ili neposlušan prema“. Riječ „nepokornost“ prevedena je s hebrejske riječi *patsar*, koja doslovno znači „pritisnuti ili gurati“. Ovo označava onoga tko je nametljiv, drzak, bahat i arogantan. To nisu neki mali grijesi jer svaki je grijeh pobuna i neposlušnost. Prakticirati bilo koji oblik pobune jednako je zlo kao i sudjelovati u nekomu poganskom ili demonskom obredu. Prakticirati bilo koji oblik neposlušnosti jednako je zlo kao besramna opakost ili štovanje lažnoga boga.

Grijeh je bezakonje

U 1. Ivanovoj 3,4 Sveto pismo (vB) kaže: „Svatko tko čini grijeh, čini i bezakonje; a grijeh je bezakonje.“ Riječ „bezakonje“ prevedena je s grčke riječi *anómia* [*a* = bez + *nómos* = zakon]. Činiti „bezakonje“ znači živjeti „bez zakona“ ili kao da Bog nikad nije objavio svoju volju čovječanstvu. Osoba može „činiti bezakonje“ otvoreno kršeći Božju vlast i zakon ili jednostavno time što je ravnodušna i namjerno ne želi znati za Boga. U svakom slučaju, osoba prezire Boga i njegov zakon.

Grijeh je izdaja

Riječ „izdaja“ označava prijevaran i nevjeran čin protiv druge osobe. U cijelome Svetom pismu izdaja je sastavni dio svakoga grijeha (Ez 18,24), svake pobune (Iz 48,8), svakog odbacivanja pravoga Boga radi štovanja idola (1. Kor 5,25) i bilo kojega oblika otpadništva ili okretanja od Boga (Ps 78,57). Sav je grijeh izdaja onoga koji nas je stvorio i s ljubavlju održava naše živote.

Grijeh je gnusoba

Grijeh je prije svega gnusoba pred Bogom. Grijeh je gadna, odvratna i gnusna stvar, mrska i ogavna Bogu te objekt njegove mržnje (Izr 6,16). U Svetome je pismu sav grijeh gnusoba, a sagriješiti znači gnusno postupiti (Ez 16,52). Izreke 28,9 kažu: „Tko uklanja uho svoje da ne sluša Zakona, i molitva je njegova mrska.“ Izreke 15,8-9 kažu da su životni stil i žrtva opakih gnusobe pred Bogom. Sve idolopoklonstvo (Pnz 7,25) i sva djela nepravde (Pnz 25,16) gnusobe su pred Bogom, a takva je i svaka osoba koja je nepoštena (Izr 3,32; 15,26), lažljivac (Izr 12,22), opaki u srcu (Izr 11,20), ili oni ohola duha (Izr 16,5). U Otkrivenju 21,8. 27 Sveto pismo završava upozorenjem da će gnusni i oni koji čine gnusobe trpjeti vječnu kaznu.

Grieh zapravo znači promašiti metu

Najčešća hebrejska riječ za grieh u Starome zavjetu je **chata**, koja znači „promašiti metu, promašiti put ili otići u krivome smjeru“. Koristi se u Sucima 20,16 kada se iznosi da su Benjaminovci mogli baciti kamen na dlaku i ne „promašiti“. Također se koristi u Izrekama 19,2 da bi se upozorio onaj koji brzo hoda da „griješi“ (VB) ili „promašuje put“ (NASB). U Novome zavjetu najčešća grčka riječ za grieh je **hamartánō**, koja se također može prevesti kao „promašiti metu, pogriješiti, biti u krivu ili odlutati sa staze“. Prema Svetome pismu meta prema kojoj čovjek treba ciljati je Božja volja. Bilo koja misao, riječ ili djelo koje se ne pokorava Božjoj volji je grieh. Važno je primijetiti da se grieh (**chata** ili **hamartánō**) nikada ne vidi kao nevinna greška ili iskrena zabuna, nego se uvijek smatra svojevolumnim činom neposlušnosti koji proizlazi iz čovjekove moralne pokvarenosti i pobune protiv Boga.

Grieh je zapravo prekoračenje granice

U Starome zavjetu riječ „prekoračiti“ prevedena je s hebrejske riječi **abar**, koja znači „prijeći ili prekoračiti, proći kroz ili zaobići“. Prekoračiti Božju zapovijed znači otići dalje od onoga što njegove zapovijedi dopuštaju. To znači ignorirati ograničenja koja Božji zakon uspostavlja i otrčati izvan njegove ograde. U Novome zavjetu riječ „prekoračiti“ prevodi se s grčke riječi **parabainō**, koja znači „ići pored, ići preko, prijeći ili prekoračiti“. U Mateju 15,2-3 nalazi se odličan primjer ideje riječi **parabainō**. Farizeji su pitali Isusa: „Zašto tvoji učenici krše [**parabainō**] predaju starih? Ne peru ruku prije jela.“ Isus je na to odgovorio: „A zašto vi kršite [**parabainō**] Božju zapovijed zbog svoje predaje?“

SVEOPĆA NARAV GRIJEHA

Sada kada smo vidjeli nešto od grješnosti grijeha, usmjerit ćemo pažnju na jedan od najvažnijih nauka u Svetome pismu, a to je **sveopća narav grijeha**. Grieh nije rijedak ili neobičan fenomen ograničen na malu manjinu ljudskoga roda, nego je sveopći u svome dosegu. Sveto pismo jasno kaže da „su svi sagriješili i lišeni su Božje slave“ (Rim 3,23). Ne postoji nijedan član Adamova roda koji mu se nije pridružio u pobuni koju je pokrenuo. Oni koji žele zaniijekati tu istinu moraju zaniijekati svjedočanstvo Svetoga pisma, ljudske povijesti i svojih vlastitih grješnih misli, riječi i djela.

1. U Rimljanima 3,23 nalazi se jedan od najvažnijih odlomaka u Svetome pismu u odnosu na grješnost i neposlušnost svih ljudi. Što nas uči taj odlomak?

NAPOMENA: Riječ „sagriješili“ dolazi od grčke riječi **hamartánō**, koja se također može prevesti kao „promašiti metu, pogriješiti, biti u krivu ili odlutati sa staze“. Predikatni skup „lišeni su Božje slave“ vjerojatno je referenca na čovjekov trajni neuspjeh da sve čini na Božju hvalu, čast i zadovoljstvo. Apostol Pavao na drugome mjestu piše: „Jer iako su upoznali Boga, nisu mu iskazali ni slavu ni zahvalnost kao Bogu“ (Rim 1,21).

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

2. Sveto pismo puno je referenci na grješnost i namjernu neposlušnost čovjeka protiv Boga i njegove volje. Što nas sljedeći odlomci uče o sveopćoj neposlušnosti svih ljudi?

a. *1. Kraljevima 8,46*

 NAPOMENA: Riječ „sagriješiti“ dolazi od hebrejske riječi *chata*, koja znači „promašiti metu, promašiti put ili otići u krivom smjeru“.

b. *Psalam 143,2*

 NAPOMENA: Riječ „pravedan“ dolazi od hebrejske riječi *tsadeq*, koja znači „biti pravičan ili pravedan“. U Svetome su pismu osoba i volja Božja mjerilo sve pravednosti. Biti pravedan znači biti poslušan Božjemu karakteru i volji.

c. *Izreke 20,9*

 NAPOMENA: Riječ „grijeh“ dolazi od hebrejske riječi **chata** (vidi gornju definiciju).

d. *Propovjednik 7,20*

 NAPOMENA: Riječ „pravednik“ dolazi od hebrejske riječi **tsaddiq**, koja označava onoga tko je pravedan, pravičan ili bez krivnje. Glagol „sagriješiti“ dolazi od hebrejske riječi **chata** (vidi gornju definiciju).

e. *Izaija 53,6*

 NAPOMENA: Ovdje ne čujemo samo božansku presudu u pogledu čovjekove grješnosti, nego vidimo i jedini mogući lijek: da Mesija ponese čovjekov grijeh, pretrpi Božji gnjev i umre umjesto čovjeka (s. 4-5, 10).

3. U Rimljanima 3,9-12 nalazi se zbirka starozavjetnih citata koje je apostol Pavao posložio kako bi pokazao sveopću grješnost i namjernu neposlušnost čovječanstva prema Bogu. Pročitajte tekst nekoliko puta kako biste se upoznali s njegovim sadržajem, a potom zapišite svoje misli na svaki odjeljak ispod.

a. *Što onda? Imamo li prednost? Nipošto, jer smo već dokazali da su svi, i Židovi i Grci, u vlasti grijeha (s. 9).*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

b. *Kao što stoji pisano: „Nema pravedna ni samo jednoga“ (s. 10).*

NAPOMENA: Riječ „pravedan“ dolazi od grčke riječi *díkaios*, koja označava ono što je pravo, pravedno, besprijekorno ili nevino. Poput svoga hebrejskoga pandana (*tsaddiq*), sadrži ideju pokoravanja naravi i volji Božjoj.

c. *Nema razumna, nema nikoga koji traži Boga (s. 11).*

NAPOMENA: Moramo se sjetiti da je ovaj nedostatak razumijevanja u izravnoj vezi s čovjekovom pobunom i neposlušnošću. Čovjek namjerno živi u neznanju u odnosu na Boga zato što potiskuje istinu (Rim 1,18) i ne želi znati njegove putove (Job 21,14-15). Razlog zašto čovjek ne traži Boga onako kako to Bog od njega traži nalazi se u Ivanu 3,19-20.

d. *Svi su zastranili, zajedno se pokvarili (s. 12).*

 NAPOMENA: Fraza „zastranili“ dolazi od grčke riječi *ekklínō*, koja se može prevesti i kao „savnuti se, skrenuti ili izvrnuti“. Riječ „pokvarili“ prevedena je s grčke riječi *achreióō*, koja označava nekoga ili nešto što je postalo nekorisno ili beskorisno.

e. *Nema ni jednoga jedinoga koji čini dobro (s. 12).*

 NAPOMENA: Ovo je moćna optužba protiv bilo koga tko vjeruje da se pravedan položaj pred Bogom može postići osobnim zaslugama.

4. Svjedočanstvo Svetoga pisma protiv svih ljudi suprotno je popularnome humanističkom vjerovanju u čovjekovu urođenu dobrotu. Iz toga razloga mnogi danas odbacuju biblijsko gledište na čovjeka i priklanjaju se pozitivnijemu mišljenju. Koje upozorenje nalazimo u Prvoj Ivanovoj 1,8-10 za one koji se suprotstavljaju biblijskome svjedočanstvu o čovjeku i ustraju na tome da nisu grješnici?

TREĆI DIO:

BOŽJA DISPOZICIJA PREMA GRJEŠNIKU

DVANAESTO POGLAVLJE: ŽALOST

BOŽJA DISPOZICIJA PREMA GRJEŠNIKU

Sveto pismo nas uči da je Bog sveti i pravedni Sudac sve svoje tvorevine. Iako je milosrdan i milostiv, spor na srdžbu i bogat ljubavlju, on nipošto neće ostaviti krivca nekažnjenim (Izl 34,6-7). Kada čovjek svojom izopačenošću i otvorenom pobunom napada Božju svetost, pravednost i ljubav, rezultat je božanski sud.

Kralj Salomon rekao je u Propovjedniku 7,29: „Otkrih ovo: Bog stvorio čovjeka jednostavnim, a on snuje nebrojene spletke.“ Ova promjena u čovjeku neizbježno će rezultirati promjenom Božje dispozicije prema čovjeku. Čovjek je stvoren moralno „čestitim“ i Bog je njime bio veoma zadovoljan. To zadovoljstvo može se vidjeti u Božjoj objavi da je stvaranje čovjeka bilo „dobro“ (Post 1,31) i u mnogim blagoslovima kojima je obdario čovjeka (Post 1,26-30). S pojavom grijeha Božja se dispozicija promijenila: radost se pretvorila u žalost, naklonost se pretvorila u srdžbu, zadovoljstvo se pretvorilo u gnušanje, a mir u neprijateljstvo.

Kroz sva ova stoljeća Bog je i dalje „milosrdan i milostiv“ prema buntovnome čovječanstvu. On „čini da njegovo sunce izlazi nad zlima i dobrima, i da kiša pada pravednima i nepravednima“ (Mt 5,45). U punini je vremena poslao svoga Sina da umre za grijeha svijeta kako bi pribavio pomirenje i mir svima koji će povjerovati (Iv 1,29; 2. Kor 5,19). Konačno, Sveto pismo nas uči da Bog „svagda“ pruža ruke kako bi ponudio spasenje „neposlušnom i buntovnom narodu“ (Iz 65,2; Rim 10,21). Iako je sve to točno u najpunijem smislu tih riječi, ipak ne smijemo zanijekati ili zanemariti učenje Svetoga pisma u odnosu na **Božju dispoziciju** prema opakima. U ovome dijelu našega proučavanja razmotrit ćemo taj vid Božjega karaktera i njegovih djela.

ŽALOST

Može li svedostatni i svemoćni Bog patiti ili iskusiti žalost? Iako možemo potvrditi da Bog Svetoga pisma sam sebe određuje (odnosno njegova dispozicija i djela nisu vođena dispozicijom i djelima drugih) te da je nepromjenjiv u svome savršenstvu (odnosno da se ne mijenja), moramo se jednako tako držati istine da on nije ravnodušan ili neganut odgovorom njegovih stvorenja prema njemu. On uistinu osjeća, voli, mrzi, žali i sposoban je učiti u osoban odnos.

Kada Sveto pismo govori o Božjoj žalosti, kontekst je uvijek čovjekov grijeh. Bog tuguje nad grijehom i pobunom svojih stvorenja. Ta je žalost rezultat uvredljivosti grijeha njegovoj svetoj osobi te rezultat uništenja, bijede i gubitka koje grijeh donosi njegovoj tvorevini.

1. U Postanku 6,6, nalazimo jedno od najvećih učenja Svetoga pisma u pogledu Božje reakcije na grješnost i pobunu njegovih stvorenja. Zapišite svoje misli o ovome odlomku. Čemu nas uči?

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

NAPOMENA: Riječ „ražalosti” dolazi od hebrejske riječi **atsab**, koja označava bol, žalost ili tugu. Fraza „u svom srcu“ ono je što teolozi nazivaju **antropomorfizmom** – pripisivanjem ljudskih ili fizičkih obilježja Bogu kako bi se time nešto o njemu otkrilo. Bog je duh i ne posjeduje fizičko srce. Fraza nam jednostavno komunicira da je Bog bio stvarno i duboko žalostan. Važno je zapaziti da nas ovaj tekst ne uči da je Bog promijenio mišljenje o stvaranju čovjeka ili da je shvatio da je u tome pogriješio. Umjesto toga, jednostavno pokazuje da ga je čovjekova pobuna ražalostila. Ono što je bilo izvorom radosti, postalo je izvorom žalosti – zbog grijeha.

2. Sada ćemo razmotriti ostala tri vrlo važna odlomka u Starome zavjetu koji govore da je Bog bio žalostan zbog ljudskih grijeha. Što nam ovi tekstovi govore? Zapišite svoje misli.

a. *Psalam 78,40*

NAPOMENA: Ovo je referenca na Izraelovo lutanje po pustinji koje se dogodilo zato što su odbili ući u zemlju Kanaan nakon što ih je Bog oslobodio ropstva u Egiptu. Riječ „žalostiše“ dolazi od hebrejske riječi **atsab** (vidi gornju definiciju).

b. *Izaija 63,10*

NAPOMENA: Riječ „ožalostiše“ dolazi od hebrejske riječi **atsab** (vidi gornju definiciju). Ovaj tekst nalazi novozavjetnu paralelu u Efežanima 4,30.

c. *Ezekiel 6,9 (VB)*

 NAPOMENA: Riječ „skršili“ prevedena je s hebrejske riječi *shabar*, koja znači „slomiti, razbiti, skršiti ili uništiti“. To nam daje živu sliku velike Božje žalosti zbog grijeha njegova naroda.

3. U Novome zavjetu nalazimo važan tekst koji govori o Božjoj žalosti nad čovjekovom grješnošću i pobunom protiv njega. Zapišite svoje misli o Efežanima 4,30. Čemu nas taj odlomak uči?

 NAPOMENA: Riječ „žalostite“ dolazi od grčke riječi *lupéō*, koja se može prevesti i kao „učiniti tužnim, ražalostiti, povrijediti ili uzrujati“.

4. Važno je da razumijemo da se grijeh u Svetome pismu ne opisuje samo kao nešto što žalosti Boga, nego i kao nešto što mu je teret. Što nas sljedeći biblijski odlomci uče o toj istini?

a. *Izaija 43,24 (VB)*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

 NAPOMENA: Riječ „opretio“ dolazi od hebrejskoga glagola **abad**, koji znači „raditi ili truditi se“. Često se povezuje s idejom postavljanja nekoga na posao sluge ili stavljanja tereta na roba. Riječ „izmučio“ dolazi od hebrejske riječi **yaga**, koja znači „teško raditi“, „biti umoran“ ili „izmoriti“. Važno je razumjeti da naš grijeh neće oslabjeti Boga niti se zbog našega grijeha njegova moć smanjuje. U jeziku se preneseno značenje koristi za ilustraciju kako čovjekovi grijesi žaloste (ili opterećuju) Božje srce.

b. *Amos 2,13*

 NAPOMENA: Riječ „prignječujem“ prevedena je s hebrejske riječi **uq**, koja znači „satrti ili učiniti da kleca kao da je pod težinom nečega“. Ovdje se jezik također koristi u prenesenome značenju da bi se ilustriralo kako čovjekovi grijesi žaloste Boga.

TRINAESTO POGLAVLJE: SRDŽBA

Prvi dio: Narav Božje srdžbe

Kada Božja svetost, pravda i ljubav susretnu čovjekovu izopačenost, nepravdu i odsutnost ljubavi, neizbježan rezultat bit će božanska ljutnja, gnjev i srdžba. Riječ koja se u Starome zavjetu prevodi kao „srdžba“ dolazi od tri različite hebrejske riječi: *qetsep* (srdžba, ljutnja, gnjev); *hema* (srdžba, ljutnja, gnušanje, nezadovoljstvo, bijes, jarest, vrućina, otrov) i *aph* (koja doslovno znači „nosnica“ ili „nos“). Ova posljednja riječ s vremenom je počela označavati ljutnju zbog toga što je širenje nosnica znak ljutnje. U Novome zavjetu riječ „srdžba“ prevodi se dvjema različitim grčkim riječima: *orgê* (srdžba, ljutnja) i *thumós* (ljutnja, žestina, strast, bijes, srdžba). U Svetome pismu božanska srdžba odnosi se na Božje sveto nezadovoljstvo i pravedni bijes usmjeren prema grješniku i njegovu grijehu.

Govoreći o Božjoj srdžbi, važno je razumjeti da to nije neka neobuzdana, iracionalna ili sebična emocija. Naprotiv, to je rezultat njegova karaktera i nužan element njegove vlasti. Zbog Božje naravi i karaktera, on mora nepovoljno reagirati na grijeh. **Bog je svet**, stoga se gnuša nad zlom i prekida zajedništvo s opakima. **Bog je ljubav** i revno voli sve što je dobro; takva intenzivna ljubav prema pravednosti očituje se u jednako intenzivnoj mržnji prema svemu što je zlo. **Bog je pravedan**, stoga mora suditi i osuditi opakost. Zbog svoje svetosti, ljubavi i pravednosti, Bog mrzi grijeh i na njega ide strašnom i često nasilnom srdžbom. Ako je čovjek objekt Božje srdžbe, to je zato što je svojim izborom odlučio izazvati Božju suverenost, prekršiti njegovu svetu volju i otvoriti se njegovu sudu.

Danas mnogi odbacuju nauk o božanskoj srdžbi ili bilo koje slično učenje koje bi uopće sugeriralo da Bog koji je pun milosti i ljubavi može biti srdit ili da bi očitovao takvu srdžbu u sudu i osudi grješnika. Oni tvrde da su takve ideje samo pogrešni zaključci primitivnih ljudi koji vide Boga kao neprijateljski nastrojenoga, željnoga odmazde, pa čak i okrutnoga. Kao kršćani, moramo odbaciti bilo koji nauk koji bi opisao Boga kao okrutnoga ili koji bi zanemario njegovu samilost. Međutim, ne smijemo zaboraviti jasno učenje Svetoga pisma o nauku božanske srdžbe i kazne. U Svetome pismu naći ćemo da se više puta spominje Božja ljutnja i srdžba, nego njegova ljubav, blagost i milosrđe. Bog **jest** milosrdan i milostiv, spor na srdžbu i bogat ljubavlju, ali on **hoće** kazniti nepokajane grješnike kako bi dijelio pravdu među svojim stvorenjima i opravdao svoje sveto ime.

1. Prije nego što nastavimo bilo kakvo daljnje proučavanje Božje srdžbe, krajnje je važno da razumijemo svetu i pravednu narav Božje srdžbe. Iako je čovjekova srdžba rezultat grješnih strasti, Božja srdžba je očitovanje njegove pravednosti i svetosti.

a. *Prema Rimljanima 1,18, zašto Božja srdžba pada na ljude?*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

 NAPOMENA: Riječ „prijeciti“ dolazi od grčke riječi *katéchō*, koja se može prevesti kao „obuzdati, ometati, zadržati ili potisnuti“. Ovdje vidimo da objava Božje srdžbe nije hirovit čin nego pravedan odgovor svetoga Boga na čovjekovu nepravednost.

b. Prema Izlasku 15,7 (vB), što se o Bogu otkriva u svakome očitovanju njegove srdžbe? Odgovorite na pitanja ispunjavajući praznine, a potom objasnite značenje ovoga stiha.

(1) V_____ njegove U_____.

 NAPOMENA: Riječ „uzvišenost“ prevedena je s hebrejske riječi *gaon*, koja također označava uzvišenje, slavu, veličanstvo i istaknutost. Čovjekova srdžba često je objava neke mane ili slabosti u njegovu karakteru. Nasuprot tomu, Božja srdžba je objava njegova savršenstva – njegove svetosti, pravednosti i ljubavi.

2. Prema Svetome pismu Božja srdžba je tako intenzivna da ju se ne može ni razumjeti niti joj se može oduprijeti. Što nas sljedeći tekstovi uče o toj istini?

a. *Psalam 90,11 („Tko poznaje snagu tvoga gnjeva, i tvoga bijesa, u skladu sa strahom koji smo ti dužni iskazati?“; NASB)*

 NAPOMENA: Riječ „poznaje“ dolazi od hebrejske riječi *yada*, koja znači „znati“. Ideja je da nitko ne zna puninu Božje srdžbe prema opakima. Čak i najmoćnija očitovanja njegove srdžbe (npr. Sodoma i Gomora ili globalni potop) bila su samo ograničene objave ili primjeri. Fraza „u skladu sa strahom koji smo ti dužni iskazati“ označava da čovjekov strah treba biti u skladu s Božjom srdžbom ili njoj razmjernan. Međutim, nijedan čovjek istinski ne poznaje Božju srdžbu i stoga se nijedan čovjek ne boji Boga kako bi ga se istinski trebao bojati.

b. *Jeremija 10,10*

c. *Jeremija 23,19-20*

d. *Nahum 1,6*

NAPOMENA: Pitanja su retorička, a odgovori očigledni. Nijedno stvorenje, ni pojedinačno ni kolektivno, ne može stajati pred Božjom srdžbom.

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

3. Važno je razumjeti da Božja srdžba nije ograničena na starozavjetna Sveta pisma, nego je također jasno predstavljena u mnogim stihovima Novoga zavjeta. Što nas sljedeći novozavjetni odlomci uče o Božjoj srdžbi?

a. *Rimljanima 2,5-6*

NAPOMENA: Fraza „gomilaš” dolazi od grčke riječi *thēsaurízō*, koja doslovno znači „pohranjivati blago”. Svojom neposlušnošću ljudi gomilaju srdžbu kao blago. „Dan gnjeva i očitovanja Božje pravde u suđenju” odnosi se na završetak vremena i sveopći sud svih ljudi.

b. *Efežanima 5,3-6; Kološanima 3,5-6*

NAPOMENA: Osnovna ideja koju oba ova stiha iznose je apsolutna sigurnost Božje srdžbe koja će jednoga dana doći na opake. Grješnici često niječu stvarnost božanskoga suda i srdžbe te se također rugaju tim doktrinama i onima koji ih naviještaju (vidi 2. Pt 3,3-4).

4. Iz Svetoga je pisma jasno da Bog nije samo Bog ljubavi i milosrđa nego i srdžbe i osvete. Zbog svoje svetosti, ljubavi i pravednosti, Bog mrzi grijeh i napada ga strašnom i nasilnom osvetom. Ako čovjek izaziva Božju suverenost i krši njegovu volju, onda će se izložiti njegovoj srdžbi. Prema sljedećim biblijskim stihovima, kako bi ljudi trebali odgovoriti na ovu istinu?

a. *Psalam 76,8*

b. *Psalam 90,11-12*

5. Iako je stvarnost Božje srdžbe neporeciva, također moramo razumjeti da je on milosrdan. Bog ne uživa u smrti opakih, nego često odgađa svoju srdžbu i daje grješniku obilje mogućnosti da se okrene od svoga grijeha. Ipak, oni koji se nastavljaju buniti sigurno će se suočiti s voljom Božjom. Što nas Izlazak 34,6-7 uči o ovoj istini?

 NAPOMENA: Ovdje vidimo Božje milosrđe otkriveno u njegovu oprostjenju onima koji se kaju i vjeruju te vidimo pravedan Božji sud objavljen u njegovoj kazni za one koji se ne kaju i koji ne vjeruju. Referenca na djecu i unuke u Izlasku 20,5 uvjetovana je izrazom „onih koji me mrže“. Božji sud pada na potomke koji nastavljaju živjeti u mržnji svojih predaka.

ČETRNAESTO POGLAVLJE: SRDŽBA

Drugi dio: Biblijski opisi Božje srdžbe

U prethodnome smo poglavlju razmotrili nekoliko stihova iz Staroga i Novoga zavjeta kako bismo stekli uvid u biblijsko razumijevanje naravi Božje srdžbe. U ovome ćemo poglavlju nastaviti proučavati Božju srdžbu, fokusirajući se na jezik kojim je Sveto pismo opisuje.

1. Kako se Bog opisuje u Nahumu 1,2? Što nam ti opisi govore o Bogu? Zapišite svoje misli.

a. Jahve se osvećuje, gospodar S_____.

NAPOMENA: Riječ „srdžba“ prevedena je s hebrejske fraze *ba'al chemah*. Riječ *ba'al* odnosi se na vlasnika, posjednika ili gospodara. Riječ *chemah* označava vrućinu, bijes, ljutnju i srdžbu. Zajedno ove riječi doslovno znače „onaj koji posjeduje vruću ili goruću srdžbu“.

b. Č_____ G_____ za svoje N_____ (VB).

NAPOMENA: Riječ „gnjev“ prevedena je s hebrejske riječi *chemah* (vidi gore). Riječ „čuva“ prevedena je s hebrejske riječi *natar*, koja se može prevesti i kao „držati ili sačuvati“. Ideja čuvanja ili gomilanja gnjeva također se otkriva u Novome zavjetu. U Rimljanima 2,5-6 (VB), apostol Pavao kaže: „Nego tvrdokornošću svojom- i neraskajanošću srca zgrćeš na se gnjev za dan gnjeva i objavljenja pravedna suda Božjega, koji će uzvratiti svakomu po djelima njegovim.“

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

2. Važno je razumjeti da se opis Boga kao onoga koji se osvećuje i srdi ne nalazi samo u Starome zavjetu. Kako je Bog opisan u sljedećim stihovima Novoga zavjeta? Objasnite značenje tih opisa.

a. *Bog koji N* _____ *G* _____ (*Rim 3,5; „nanosi gnjev“; NASB*).

NAPOMENA: Riječ „nanosi“ prevedena je s grčke riječi *epiphérō*, koja znači „donijeti na ili protiv drugoga“. Riječ „gnjev“ prevedena je s grčke riječi *orgê*, koja označava srdžbu ili ljutnju. Božanska srdžba nije samo prirodna posljedica grješnih djela. Sveto pismo nas uči da je Bog **aktivan** u nanošenju svoje pravedne srdžbe na nepokajanoga grješnika.

b. *Bog koji je O* _____ *koji P* _____ (*Heb 12,29*).

NAPOMENA: Oganj ili vatra često se koristi u Svetome pismu kako bi se opisala Božja srdžba. To je jedna od najstrašnijih sila u prirodi. Riječ „proždire“ dolazi od grčke riječi *katanalískō*, koja znači „iskoristiti ili potrošiti“. Božja srdžba sagorijeva sve što joj je na putu dok se sasvim ne istroši, potroši ili konzumira. U Izlasku 15,7 Mojsije kaže: „Puštaš svoj gnjev i on ih [tj. opake] ko slamu proždire.“ Ovo bi trebala biti strašna pomisao za nepokajanoga grješnika!

3. Na mnogim mjestima u Svetome pismu koristi se nekoliko različitih izraza za opis Božje srdžbe. Nužno je razmotriti značenje tih izraza kako bismo bolje razumjeli božansku srdžbu.

a. *Prema sljedećim biblijskim stihovima, pronađite izraze koji se koriste kako bi opisali Božju srdžbu.*

SRDŽBA (DRUGI DIO)

- (1) G_____ LJ_____ (Izl 15,7; „goruća ljutnja“; NASB). Od jedne hebrejske riječi **charon**, koja označava gorenje, žestinu i bijes.
- (2) V_____ N_____ (Pnz 9,19; „vruće nezadovoljstvo“; NASB). Od jedne hebrejske riječi **chema**, koja označava vrućinu, jarost, ljutnju i srdžbu.
- (3) S_____ (Ps 7,11; vB). Od hebrejske riječi **zaam**, koja komunicira intenzivnu ljutnju.
- (4) B_____ (Ps 90,11; vB). Od hebrejske riječi **ebrah**, koja znači „prijeći preko ili preplaviti“. Božja je srdžba poput pobješnjele rijeke koja preplavljuje obale i odnosi sve pred sobom.
- (5) Ž_____ G_____ Gospodnjega (Jer 30,24; vB). Ovaj je izraz preveden dvjema hebrejskim riječima. Prva je **charon**, koja označava gorenje, žestinu ili bijes. Druga je **aph**, koja doslovno znači „nosnica“ ili „nos“. Riječ je s vremenom počela označavati ljutnju u smislu da je širenje nosnica znak ljutnje.

b. Objasnite svojim riječima što nam ovi izrazi govore o Božjoj srdžbi.

4. Na mnogim mjestima u Svetome pismu nalazimo metafore kojima se nastoji komunicirati žestoka narav Božje srdžbe protiv grješnika i njegova grijeha. Razmotrit ćemo nekoliko najvažnijih metafora.

a. Prema danim biblijskim stihovima, pronađite metafore koje se koriste u opisu Božje srdžbe.

- (1) P_____ koji proždire (Pnz 32,22).
- (2) Naoštren M_____ (Ps 7,13).
- (3) Užarena S_____ (Ps 7,14).
- (4) V_____ S_____ (Jer 30,23).
- (5) P_____ V_____ (Nah 1,8).
- (6) V_____ T_____ (Otk 14,19; vidi također Iz 63,2-6).

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

b. Objasnite svojim riječima što nam ove metafore govore o Božjoj srdžbi.

5. U Psalmu 7,12-14 nalazi se znakovit opis Božje srdžbe u njezinom očitovanju protiv grijeha. Pročitajte taj tekst nekoliko puta dok se ne upoznate s njegovim sadržajem, a onda zapišite svoje misli. Što nas taj tekst uči o Božjoj srdžbi?

NAPOMENA: Iz ovoga teksta izvlačimo nekoliko važnih istina. Kao **prvo**, Božja je srdžba rezultat njegove pravednosti, a ne neke mane u njegovu karakteru. Kao **drugo**, Božja je srdžba rezultat čovjekove uporne i trajne pobune. Bog je milosrdan i milostiv, spor na srdžbu i bogat dobrotom (Izl 34,6-7). On će oprostiti grješniku koji se kaje, ali će grješnik koji se ne kaje sebe pretvoriti u objekt Božje srdžbe. **Na kraju**, Bog namjerno i aktivno ide protiv grješnika u svojoj srdžbi. Grješnikovo trpljenje više je nego puka prirodna posljedica grijeha – ono je rezultat Božje aktivne osude.

PETNAESTO POGLAVLJE: MRŽNJA ILI GNUŠANJE

Usko vezana uz Božju srdžbu ili ljutnju njegova je mržnja ili gnušanje prema grijehu i grješniku. Dvije druge riječi koje se koriste u vezi s ovom božanskom dispozicijom su „prezirati“ i „gnušati se“.

U suvremenome se kršćanstvu često koristi izjava: „Bog voli grješnika, ali mrzi grijeh.“ Iako je u određenome smislu ta izjava točna, ipak lako vodi na krivi put jer gleda na samo jednu stranu novčića, odnosno govori samo polovicu istine. Dakle, u određenome smislu Bog uistinu voli grješnika i blagonaklon je prema njemu. Međutim, u drugome, jednako stvarnome smislu, grješnik je objekt Božje srdžbe, svetoga nezadovoljstva, gnušanja, preziranja, gađenja i mržnje. Sveto pismo nas uči da Bog ne mrzi samo grijeh, nego se ova dispozicija proteže i na one koji čine grijeh. Moramo razumjeti da je nemoguće odvojiti grijeh od grješnika. Bog ne kažnjava grijeh, on kažnjava grješnike. Na srdžbu Božju u paklu osuđen je čovjek koji čini grijeh, a ne sam grijeh.

Nepobitno je da Sveto pismo koristi riječi poput „gnušanje“ i „mržnja“ kada opisuje Božju dispoziciju prema nepokajanim grješnicima. Prema tome, moramo ispravno razumjeti istinu koja se komunicira. Sada ćemo razmotriti nekoliko korisnih točaka.

Prvo, moramo razumjeti stvarnost Božje mržnje. Hrvatski jezični portal definira „mržnju“ kao „snažni osjećaj koji nagoni da se komu želi ili da mu se čini zlo, osjećaj krajnje odbojnosti prema komu ili čemu, bolesno stanje neprijateljstva“, a Websterov rječnik kao sinonime dodaje „prezirati, gnušati se ili osjećati gađenje“. Iako su ovo teške i grube riječi, većina njih, ako ne sve, koriste se u Svetome pismu kako bi opisale Božji odnos prema grijehu i grješniku. **Drugo**, moramo razumjeti da Božja mržnja postoji u savršenome skladu sa svim drugim njegovim atributima. Za razliku od čovjekove mržnje, Božja je mržnja sveta i pravedna. Zapravo, Božje gnušanje nad zlom i onima koji ga čine rezultat je njegove svetosti, pravednosti i ljubavi. Bog velikim intenzitetom voli sve što je čestito i dobro, a jednakim intenzitetom mrzi sve što je izopačeno i zlo. Razmislite o ovoj istini: mi smo pala bića, a ipak kada čitamo o holokaustu u nacističkoj Njemačkoj, ne možemo ostati ravnodušni; u nama gori pravedna srdžba, gnušanje i prijezir, ne samo prema strašnim zločinima koji su tamo počinjeni, nego i prema onima koji su ih počinili. Koliko više će se vrhovno pravedni i sveti Bog, koji grijeh smatra beskrajno opakim, gnušati nad grijehom i grješnikom! **Treće**, moramo razumjeti istinu da Božja srdžba i mržnja prema grješniku nisu nijekanje njegove ljubavi. Zbog Božje svetosti, pravednosti i pravde, njegova srdžba ostaje na nepokajanome grješniku (Iv 3,36), on se povazdan ljuti na opake (Ps 7,12) i mrzi sve što čine bezakonje (Ps 5,6). Ipak, njegova je ljubav takve vrste da on može biti dobroćudan, milostiv i milosrdan upravo prema onima koji su objekt njegove mržnje i djelovati u njihovu korist i za njihovo spasenje. Božja svetost i pravednost gore protiv grješnika. Međutim, jednom rukom njegovo milosrđe zadržava srdžbu, a drugom poziva grješnika da se pomiri s njim putem evanđelja. **Četvrto**, moramo razumjeti da će se Božja mržnja na kraju očitovati. Iako Bog zadržava svoju srdžbu i pruža maslinovu grančicu mira grješniku, doći će vrijeme kada će povući svoju ponudu i kada više neće postojati mogućnost pomirenja. U tome trenutku sve što će nepokajanome grješniku preostati je strahovito očitovanje srdžbe i svete Božje mržnje prema opakima. Grješni ljudi trebali bi o toj istini razmišljati sa strahom i trepetom.

1. Što nas Psalam 5,5-6 uči o Božjoj dispoziciji prema grijehu i nepokajanome grješniku?

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

NAPOMENA: Bogu grijeh ne pruža ni zadovoljstvo ni užitak zato što je on po svojoj naravi savršeno i beskrajno svet i pravedan. On ne može biti napastovan na grijeh (Jak 1,13) niti može podnijeti grijeh u svojoj blizini jer mu je to gnusoba. Njegova je mržnja usmjerena na one koji čine opačine zato što je svet i pravedan. Riječ „mržnja“ prevedena je s hebrejskoga glagola *sane*. Glagol i njegove izvedenice imaju osnovno značenje „mrziti“. „Ta riječ izražava emocionalni otpor prema osobama i stvarima koje se suprotstavljaju, preziru i s kojima se ne želi imati odnos ni veza. To je dakle suprotno ljubavi. Gdje ljubav privlači i ujedinjuje, mržnja razdvaja i čini udaljenim. Osobe koje netko mrzi i osobe koje nekoga mrze smatraju se neprijateljima te odvratnima i krajnje neprivlačnima.“

2. Psalam 5 nije jedini koji potvrđuje svetu Božju mržnju prema grijehu i nepokajanome grješniku koji ga čini. Psalam 11,4-7 drugi je veoma važan tekst vezan za Božju mržnju. Što nas taj odlomak uči? Zapišite svoje misli o svakome od sljedećih dijelova.

a. *Jahve je u svom svetom Hramu, na nebeskom sjedi prijestolju (s. 4).*

NAPOMENA: Ovdje nalazimo dvije velike istine o Bogu: (1) On je svet i (2) on je apsolutno suveren nad cijelom tvorevinom.

b. *Oči njegove motre, vjeđama proniče sinove ljudske. Jahve proniče pravedna i nepravedna (s. 4-5).*

 NAPOMENA: Ovdje vidimo još dvije istine o Bogu: (1) on sve zna – ništa nije skriveno njegovu oku ili je izvan njegova znanja i (2) on istražuje misli, riječi i djela ljudi kako bi im platio po njihovim djelima.

c. *Iz dna duše mrzi silnika (s. 5).*

 NAPOMENA: U ovome se psalmu grješnik opisuje kao „nepravedan“ (s. 5, 6) i „silnik“ (onaj koji voli nasilje, s. 5) te se stavlja u opreku s „čestitim“ (s. 7). Božja mržnja nije ograničena samo na one koji čine fizičko nasilje, ona je djelatna protiv sviju koji čine grijeh i suprotni su Božjoj pravednosti. Riječ „mržnja“ prevedena je s hebrejskoga glagola *sane* (vidi gornju definiciju pod Glavnom točkom 1). Referenca na Božju „dušu“ je antropomorfizam, odnosno davanje ljudskih osobina Bogu kako bi se prenijela neka istina o njemu. Kada čovjek učini nešto svim svojim srcem i dušom, to znači da to čini s velikom namjerom i intenzitetom. Prema tome, istina koja se ovdje prenosi je da Bog mrzi ili se gnuša nad opakima s najvećom namjerom i intenzitetom.

d. *Na grješnike će izliti žeravu i sumpor, vjetar ognjeni bit će dio njine sudbine (s. 6).*

 NAPOMENA: Ovo je jasan i točan opis Božje srdžbe prema opakima. Najsnažnije metafore nesreće i uništenja ne mogu ni približno opisati Božju osudu koja će pasti na opake. Čak i vatreno uništenje Sodome i Gomore tek je ograničen opis Božje srdžbe (Post 19,24-25).

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

e. *Pravedan je Jahve i pravednost ljubi, čestiti će gledat lice njegovo (s. 7).*

NAPOMENA: Ovdje se otkriva razlog za Božju snažnu mržnju koja se očituje prema opakima: on je pravedan i voli pravdu. Ako Bog uistinu voli pravednost najvećim intenzitetom, on će se gnušati nad zlim djelima i zlim ljudima jednakim intenzitetom.

3. Sada ćemo razmotriti šest odlomaka Svetoga pisma koji koriste riječi „gnušati se“, „prezirati“ ili „gnusoba“ (ili neke njihove izvedenice). Naša je namjera steći dublje razumijevanje Božje svete mržnje prema grijehu i grješniku. Pozorno pročitajte svaki tekst i zapišite svoje misli. Što nas uče ovi stihovi?

a. *Levitski zakonik 20,23*

NAPOMENA: Riječ „zgadili“ dolazi od hebrejske riječi *quts*, koja komunicira odbojnost, preziranje, gnušanje ili stravu od koje ti je zlo. Ova intenzivna reakcija bila je rezultat grješnih praksi idolopokloničkih naroda.

b. *Ponovljeni zakon 18,12*

 NAPOMENA: Riječ „gadi se“ dolazi od hebrejske riječi **toebah**, koja se također može prevesti kao „gnusan“ ili „prijezira vrijedan“. Nepokajan grješnik gnusan je Gospodinu zato što su mu njegova djela gnusna.

c. *Ponovljeni zakon 25,16*

 NAPOMENA: Riječ „odvratan“ dolazi od iste hebrejske riječi kao u gornjem odlomku – **toebah**. Grješnik koji se ne kaje odvratan je Gospodinu zato što se nepravedno ponaša.

d. *Psalam 95,10 (VB)*

 NAPOMENA: Riječ „mrzak“ dolazi od hebrejskoga glagola **quts** (vidi gornju definiciju). Objekti Božje mrskosti ovdje su Izraelci koji su poginuli u pustinji zbog svoje nevjere i pobune (s. 11).

e. *Titu 1,16*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

 NAPOMENA: Riječ „odurna“ dolazi od grčke riječi *bdeluktós*, koja je izvedena iz riječi *bdéo*, koja znači „smrđjeti“. Ona označava ono što je prijezirno, ogavno, mučno ili gnusno. Opet vidimo da su grješnikova moralna pokvarenost i neposlušnost ono što će ga učiniti odurnim Bogu.

f. Otkrivenje 21,8

 NAPOMENA: Riječ „odurnih“ dolazi od grčke riječi *bdelússō*, koja se izvodi iz *bdéo* (vidi gornju definiciju). Ovdje vidimo konačno odredište onih grješnika koji se odbijaju pokajati i koji sebe čine objektima Božje mržnje: ognjeno jezero i druga smrt.

ŠESNAESTO POGLAVLJE: NEPRIJATELJSTVO I OSVETA

Kako bismo zaključili naše proučavanje Božje dispozicije prema grješniku, razmotrit ćemo dva važna izraza koje suvremeni kršćani ne koriste često, ali se nerijetko koriste u Svetome pismu da bi opisali Božju reakciju na moralnu pokvarenost i neposlušnost čovjeka: neprijateljstvo i osveta.

NEPRIJATELJSTVO

Često čujemo o neprestanom ratu koji grješni čovjek vodi protiv Boga, ali se malo poučava o Božjemu neprestanom ratu protiv opakih. Neprijateljstvo između Boga i grješnika nije jednostrano, nego obostrano. Sveto pismo jasno uči da Bog grješnika smatra svojim neprijateljem i da je Bog objavio rat opakima. Jedina je grješnikova nada baciti oružje i podići bijelu zastavu predaje prije nego što zauvijek bude prekasno.

1. U Nahumu 1,2 nalazimo referencu na Božje neprijateljstvo prema grješniku i osudu koja ga prati. Pronađite kako se grješnik opisuje u ovome tekstu, a potom zapišite svoje misli.

a. *Jahve se osvećuje svojim P*_____.

NAPOMENA: Riječ dolazi od hebrejske riječi *tsar*, koja se može prevesti i kao „neprijatelj“ ili „dušman“.

b. *Čuva on gnjev za svoje N*_____ (VB).

NAPOMENA: Riječ je izvedena od hebrejskoga glagola *ayab*, koji znači „biti neprijateljski nastrojen kao prema neprijatelju, protivniku ili dušmanu“.

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

2. Druga važna starozavjetna referenca na Božje neprijateljstvo protiv grješnika nalazi se u Izaiji 63,10. Ovaj stih pokazuje Božje neprijateljstvo prema grješniku, ali i otkriva razlog za takvo neprijateljstvo. Pročitajte tekst i zapišite svoje misli.

NAPOMENA: Fraza „biti njihov neprijatelj“ dolazi od hebrejskoga glagola *ayab* (vidi gornju definiciju).

3. U Rimljanima 5,10 nalazi se jedna od najvažnijih svetopisamskih referenca na Božje neprijateljstvo prema grješniku. To također pokazuje da ovaj nauk nije ograničen na Stari zavjet, nego da doseže i Novi zavjet. Zapišite svoje misli o ovom odlomku.

NAPOMENA: Riječ „neprijatelji“ dolazi od grčke riječi *echthros*, koja označava neprijatelja, onoga tko se suprotstavlja ili je neprijateljski raspoložen prema drugome. Ponekad se smatra da je čovjek Božji neprijatelj, ali da Bog nikad nije čovjekov neprijatelj. Međutim, ova je izjava prilično varljiva. U ovome stihu prisutne su obje ideje, ali čitatelj treba imati na umu da je grješnikovo protivljenje Bogu samo sekundarno; prvenstvena misao teksta je Božje sveto protivljenje grješniku.

OSVETA

Blisko vezana za Božju srdžbu je njegova osveta. U Svetome se pismu želja za osvetom često predstavlja kao mana zlih ljudi (Lev 19,18; 1. Sam 25,25. 30-33). Zbog toga nam je teško razumjeti kako Bog koji je svet i bogat ljubavlju može biti **Bog osvete**. Ono što moramo razumjeti je da je Božja osveta uvijek potaknuta njegovom revnošću za svetošću i pravdom.

Danas mnogi odbacuju nauk o božanskoj osveti ili bilo koje učenje koje bi uopće sugeriralo da bi Bog koji je pun ljubavi i milosrđa mogao biti osvetoljubiv. Oni tvrde da su takve ideje ništa više nego nepravilni zaključci primitivnih ljudi koji su vidjeli Boga kao okrutnoga i punog neprijateljstva. Kao kršćani, mi trebamo odbaciti bilo koju doktrinu koja bi Boga opisala kao okrutnoga ili neprijateljski

NEPRIJATELJSTVO I OSVETA

nastrojenoga. Ipak, ne smijemo zanemariti jasno učenje Svetoga pisma o nauku o božanskoj osveti. Bog je milostiv i milosrdan, spor na srdžbu i bogat milosrđem, ali je također pravičan. On će kazniti grješnika kako bi opravdao svoje ime i podijelio pravdu među svojim stvorenjima. U svjetlu čovjekova grijeha Bog ima **pravo** osvetiti se. Tri puta u knjizi proroka Jeremije Bog pita: „Pa da to ne kaznim – riječ je Jahvina – narodu takvu da se ne osvetim?“ (Jer 5,9. 29; 9,9).

1. U Svetome pismu ime je veoma značajno i govori nešto o onome tko ga nosi. Koje je ime dano Bogu u Psalmu 94,1 („Bože osvete“; NASB)? Što nam to otkriva o njemu?

 NAPOMENA: Riječ „osveta“ prevedena je s hebrejske riječi **nequama**, koja se može prevesti kao „osveta“ ili „odmazda“. Ponavljanje naslova potvrđuje da je ono što se tu govori o Bogu sasvim sigurno. On je Bog osvete koji će se sigurno osvetiti za zlo učinjeno protiv njega, njegova zakona i njegove tvorevine.

2. Kako se Bog opisuje u Nahumu 1,2? Objasnite značenje ovih opisa. Što nam oni govore o Bogu?
 - a. *Jahve je Bog Lj*_____ *i O*_____.

 NAPOMENA: Riječ „ljubomoran“ dolazi od hebrejske riječi **quano**, koja komunicira snažnu želju ili čak revnost da se posjeduje ili održi posjed nečega ili nekoga. Riječ „osvetnik“ izvedena je iz hebrejske riječi **naqam**, koja znači „osvetiti se“. Komunicira se ideja da je Bog ljubomoran zbog svoje časti. On neće dijeliti svoju slavu s drugim (Iz 42,8) niti će dopustiti da je grješni ljudi obezvrijede svojim idolopoklonstvom ili neposlušnošću. On će se osvetiti nepokajanome grješniku koji ga obeščasti.

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

b. *Jahve se O_____ svojim P_____.*

NAPOMENA: Fraza „se osvećuje“ dolazi od hebrejske riječi *naqam* i može se također prevesti kao „izvršava kaznu na“. Riječ „protivnici“ dolazi od hebrejske riječi *tsar*, koja se također može prevesti kao „neprijatelj“ ili „dušman“. Svojom neposlušnošću grješnik čini Boga svojim neprijateljem i otvara se Božjoj osveti ili kazni.

3. U Ponovljenom zakonu 32,39-42 nalazi se jedna od najstrašnijih ilustracija Božje osvete protiv onih koji preziru njegov autoritet i krše njegov zakon. Pažljivo pročitajte taj odlomak, a potom zapišite svoje misli o svakom od sljedećih odlomaka.

a. *Vidite sada da ja, ja jesam, i da drugog Boga pored mene nema (s. 39).*

NAPOMENA: Bog ovdje objavljuje svoju nadmoć nad cijelom tvorevinom. On je jedini pravi Bog i on je Stvoritelj i Održavatelj svega. On je stoga (1) vrijedan čovjekova štovanja, zahvalnosti i poslušnosti i (2) u pravu kada te stvari zahtijeva od čovjeka.

b. *Ja usmrćujem i oživljujem; ja udaram i iscjeljujem i nitko se iz ruke moje ne izbavlja (s. 39).*

 NAPOMENA: Bog ovdje objavljuje svoju suverenost nad cijelom tvorevinom. On je čovjekova neizbježna stvarnost. Ovo je velika lekcija koju je Nabukodonozor, kralj Babilona, morao naučiti i koji je nakon velikoga poniženja izjavio: „Stanovnici zemlje – upravo kao da ih i nema: po svojoj volji postupa on s vojskom nebeskom i sa žiteljima zemaljskim. Nitko ne može zaustaviti njegovu ruku ili mu kazati: ‘Što to radiš?’“ (Dn 4,32).

- c. *(Ne bio ja živ vječito) Ako naoštrivši mač svoj blistavi ne uzmem sud u svoje ruke da svojim odmazdim dušmanima, da naplatim onima koji mene mrze. Strijele svoje opojit ću krvlju i mač moj najest će se mesa, krvi ubijenih i zarobljenih, glava dušmanskih vrhovnika (s. 41-42).*

 NAPOMENA: Ova dva stiha spadaju među najstrašnije stihove u cijelome Svetome pismu. Kao što je Božja ljubav prema raskajanome grješniku neshvatljiva, tako je i njegova srdžba prema neraskajanome grješniku neshvatljiva. Razmislite o dvije važne istine: (1) tvrdoglava neposlušnost očitovanje je grješnikove mržnje ili prijezira prema Bogu i (2) Božja srdžba jednoga će dana biti izlivena u svojoj punini na one koji ostanu neraskajani. Opaki će biti progutani kao voštana figura u ognjenoj peći.

4. Sada ćemo razmotriti još dva starozavjetna odlomka koji će nam dati uvid u stvarnost i značenje Božje osvete protiv grješnika i njegova grijeha. Zapišite svoje misli o svakome odlomku.

- a. *Ponovljeni zakon 7,9-10*

- b. *Izaija 1,24 (vB)*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

NAPOMENA: Riječ „riješiti“ dolazi od hebrejske riječi *nacham*, koja se također može prevesti „utješiti“. Razmotrili smo Božju reakciju pred čovjekovom pobunom – žalost, ljutnja i gnušanje. Sada vidimo da Bog u izlivanju svoje srdžbe i zadovoljavanju zahtjeva svoje pravde odahne ili biva utješeno.

5. Nauk o božanskoj osudi nije ograničen na Stari zavjet; on se jasno poučava i u Novome zavjetu. Kada se god Božja svetost i pravda suočavaju sa čovjekovom pobunom, rezultat je srdžba i osveta. Što nas Hebrejima 10,30-31 uči o ovoj istini?

ČETVRTI DIO:

BOŽJA OSUDA GRJEŠNIKA

SEDAMNAESTO POGLAVLJE: ODVOJEN OD BOGA

Razmotrivši Božju dispoziciju prema nepokajanome grješniku, sada ćemo razmotriti konkretne osude koje su rezultat grijeha. Mnogi danas izbjegavaju nauk o božanskoj sudu, a ima i nekih koji ga sasvim niječu. Međutim, ako vjerujemo da je Sveto pismo nadahnuta Riječ Božja, moramo prihvatiti ovaj nauk s istim uvjerenjem kao i druge nauke. Bog je Sudac sve zemlje (Post 18,25) i on će kazniti opake u skladu s njihovim djelima.

Započet ćemo ovo proučavanje s možda najvećom i najosnovnijom od svih osuda: **odvojenjem** ili **otuđenjem** od Boga.

IMPLIKACIJE GRJEŠNIKOVE ODVOJENOSTI OD BOGA

Kao što je fizička smrt odvojenost duše od tijela, duhovna je smrt odvojenost duše od Boga. Bog je moralno savršen i odvojen od sveg zla. Njemu je nemoguće uživati u grijehu ili pridružiti se zajedništvu onih koji čine nepravdu. Stoga čovjekova moralna pokvarenost i nepravедnost stoje kao velik zid između njega i Boga i onemogućuju zajedništvo s Bogom. Ako se ovaj grijeh ne ukloni, čovjeku je suđeno živjeti i umrijeti izvan Božjega zajedništva i biti odsječen od punine njegova blagoslova.

Možemo naslutiti koliko je ovaj grijeh razoran za čovječanstvo kada razmotrimo njegove implikacije zajedno sa sljedećim istinama o Bogu.

Bog je Autor svega života, i fizičkoga i duhovnoga: Dakle, biti otuđen od Boga znači biti otuđen od samoga života.

Bog je Izvor svega znanja i svjetlosti: Dakle, biti otuđen od Boga znači biti predan neznanju i tami.

Bog je Vrelo beskonačne slave, vrijednosti i čuđenja: Dakle, biti otuđen od Boga znači biti sjedinjen sa svime što je nedostojno, bezvrijedno i ovozemaljsko.

Bog je Mjerilo svega što je pravo i dobro: Dakle, biti otuđen od Boga znači biti predan svemu što je nepravедno, iskrivljeno i zlo.

Bog je Razlog za čovjekovo postojanje: Dakle, biti otuđen od Boga znači biti odvojen od svrhe i značenja i biti predan uzaludnosti i beznađu.

1. Razmotrivši blagoslovljenost Boga i negativne implikacije odvojenosti od njega, zapišite svoje misli. Koje prednosti donosi blizina Bogu? Što su posljedice odvojenosti od njega?

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

BIBLIJSKI DOKAZI GRJEŠNIKOVE ODVOJENOSTI OD BOGA

Pregledavši nekoliko nužnih implikacija odvojenosti od Boga, sada ćemo se specifično baviti učenjem Svetoga pisma o ovome vidu Božje osude grješnika.

1. Prema Postanku 2,16-17, što je trebala biti kazna za Adamovu neposlušnost zapovijedi? Dokle seže ta kazna?

NAPOMENA: Kazna za Adamov grijeh imala je biti smrt. Ova smrt ne bi bila samo fizička nego i duhovna, kao i odnosna. U odnosnom smislu Adam bi bio otuđen od Boga i života koji nalazi svoj izvor u njemu. Sve druge bolesti koje je Adam iskusio bile su izravan rezultat ovoga puknuća u zajedništvu.

2. U Postanku 3,24 inicijalna odvojenost između Boga i čovjeka ilustrirana je na silan način. Opišite taj događaj te objasnite kako se primjenjuje na sve ljude.

NAPOMENA: Riječ „istjera“ prevedena je s hebrejskoga glagola *garish*, koji znači „istjerati, potjerati ili izbaciti“. U svojoj svetosti, pravednosti i pravdi, Bog je djelovao prema čovjeku u osudi. U isto vrijeme ovo je bio čin božanskoga milosrđa da udalji čovjeka od vječnoga života u njegovu bijednome, palom stanju: „Zatim reče Bog: ‘Evo, čovjek postade kao jedan od nas – znajući dobro i zlo! Da ne bi sada pružio ruku, ubrao sa stabla života pa pojeo i živio navijeke!’“ (Post 3,22).

3. U svojoj svetosti Bog ne može biti neutralan prema grijehu ili onima koji ga čine. Naprotiv, on ga mora mrziti i okrenuti se od njega jer mu je gnusoba. Što nas Habakuk 1,13 uči o ovoj istini?

4. Sveto pismo ne uči nas samo da je Bogu oduran grijeh, nego i da rezultira u puknuću zajedništva između Boga i grješnika. Što nas sljedeći biblijski stihovi uče o ovoj istini?

a. *Izreke 15,29*

b. *Izaija 59,1-2*

NAPOMENA: Odvojenost između Boga i grješnika nije rezultat neke moralne mane u Božjemu karakteru ili nedostatka u njegovoj sili. Ova odvojenost izravan je rezultat čovjekovih nedostataka: njegove moralne pokvarenosti i njegova tvrdoglavoga grijeha.

5. U Poslanici Efežanima nalazimo nekoliko tekstova koji opisuju veliku odvojenost koja je postojala između pogana i jedinoga pravoga Boga. Ovi odlomci također dobro ilustriraju veliku odvojenost koja postoji između Boga i bilo kojega grješnika, bio on Židov ili poganin. Kako se grješnici opisuju u sljedećim biblijskim stihovima?

a. B _____ *Krista bili (2,12).*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

- b. O _____ od izraelskoga građanstva (2,12). Od grčkoga glagola *apallotrióō*, koji se također može prevesti kao „udaljiti“ ili „odroditi“. Riječ „građanstvo“ može se prevesti i kao „državljanstvo“.
- c. T _____ savezima obećanja (2,12; VB). Od grčke riječi *xénos*, koja se može prevesti kao „stranac“ ili „tuđinac“.
- d. Bez N _____ (2,12).
- e. I bez B _____ u ovom svijetu (2,12). Čovjek nema nade odvojeno od Boga Svetoga pisma i obećanja izmirenja i vječnoga života putem pomirujućega djela Isusa Krista.
- f. T _____ i P _____ (2,19; VB). Riječ „tuđinci“ dolazi od grčke riječi *xénos*, koja se također može prevesti kao „stranac“. Riječ „pridošlice“ dolazi od grčke riječi *pároikos*, [*pará* = pored + *oikos* = kuća] i odnosi se na nekoga izvana – stranca.
- g. O _____ od Božjeg života (4,18). Od grčke riječi *apallotrió*, koja se također može prevesti kao „udaljiti“ ili „odroditi“.
6. Psalam 1,6 moćan je tekst koji nam pomaže da razumijemo što znači biti otuđen od Boga. Zapišite svoje misli o ovome stihu.

NAPOMENA: Riječ „zna“ dolazi od hebrejske riječi *yada*, koja označava intimno znanje, odnos, zajedništvo i prisnu vezu. Bog je intimno upoznat s pravednim čovjekom i radi u njegovu životu kako bi sve izveo na dobro (Rim 8,28), ali je otuđen od opakih. To ne znači da je Božje znanje ograničeno u pogledu onih koji su opaki ili da ne zna njihova djela. Naprotiv, Bog zna najintimnije misli i skrivena djela čak i najotuđenijih i najgorih ljudi na zemlji.

7. Na temelju odlomaka koje smo proučavali u glavnim točkama 1-6, objasnite kako čovjekov grijeh rezultira u prekinutom zajedništvu i odvojenosti od Boga.

OSAMNAESTO POGLAVLJE: IZLOŽEN BIJEDI

U prethodnome smo poglavlju razmotrili odvojenost od Boga kao jednu od njegovih osuda opakih. Sada ćemo razmotriti njegovu osudu u bijedi koja nastaje kao rezultat te odvojenosti.

Prihvatajući stvarnost smrti, bijeda sadašnjega života možda je najveći dokaz Božje osude grijeha. Mi nismo samo pala bića, nego također živimo u palome svijetu. Čak i u prolaznosti našega postojanja opterećeni smo velikim teškoćama i problemima iznutra i izvana.

U kršćanstvu našega vremena postoji sklonost da se ta bijeda života objasni kao „prirodna“ posljedica grijeha te da se zaniječe bilo kakva mogućnost da je ona rezultat Božje suverenosti, pravde i srdžbe. Mnogi nastoje otkloniti bilo kakvu odgovornost od Boga i pokušavaju ga nekako zaštititi od optužbi okrutnosti ili bešćutnosti. Ipak, Sveto pismo jasno nam otkriva da je vremenita bijeda ovoga života uistinu, u različitim stupnjevima, rezultat Božje osude grješnika i paloga svijeta u kojem on boravi. Rimljanima 1,18 uči nas da „s neba se zaista **očituje** gnjev Božji na svaku bezbožnost i nepravедnost ljudi“ (moj naglasak). Vremenita bijeda ovoga svijeta jedan je vid tog očitovanja.

Iako je vremenita bijeda koja okružuje svaki vid ljudskoga života prvenstveno objava Božje pravde i gnjeva, ona nije bez milosrđa. Svaka bijeda i teškoća od rođenja do smrti je božanski je podsjetnik čovjeku na njegovo palo stanje, pokvarenost njegove duše i njegovo otuđenje od Boga. Čovjeku porođajni bolovi viču; nesreće, prirodne katastrofe, ratovi, pošasti i gladi ovoga svijeta viču; razočaranja i frustracije ovoga života viču; unutarnje borbe nezadovoljstva i nemira viču; stalna prijetnja smrti viče mu:

„Izgubio si se. Otudio si se i moraš se pomiriti. Ti si palo stvorenje i moraš se podići. Dislociran si i moraš se namjestiti. Unakažen si i moraš se preobraziti.“

1. U Postanku 3,16-19 nalazi se opis bijede koja je pala na čovječanstvo i tvorevinu kao rezultat grijeha. Objasnite kako je svaka bijeda objava Božje osude i njegova milosrđa.

a. *Osuda žene (s. 16)*

NAPOMENA: Rečenica „žudnja će te mužu tjerati“ može označavati sljedeće: (1) ženin odnos s njezinim mužem bit će obilježen čežnjom i nedostatkom ispunjenja; (2) žena, koja je pokušavala biti neovisna o Bogu, sada će imati neumjerenu želju ili žudnju za muškarcem; i (3) odnos između muškarca i žene bit će obilježen sukobom – žena će „žudjeti“ za dominacijom nad svojim mužem i njezin muž će zlorabiti svoj autoritet nad njom.

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

b. *Osuda muškarca* (s. 17-19)

NAPOMENA: Osuda koja je pala na muškarca može se sažeti u tri riječi: težak rad, uzaludnost i smrt. Ovo je bila čovjekova nevolja u svakoj generaciji. Čak i najmoćniji i najbogatiji ljudi nisu mogli pobjeći od ove osude. Neovisno o svojim prijašnjim podvizima, svaki od njih položio je glavu u smrti i izgubio sve što je stekao.

2. Posljedice prokletstva koje su pale na čovjeka od prve Adamove pobune jasno su nam predstavljene u „mudrosnoj književnosti“ Svetoga pisma (tj. u Jobu, Psalmima, Izrekama, Propovjedniku i Pjesmi nad pjesmama). Što nas sljedeći tekstovi iz mudrosne književnosti uče o neizbježnoj bijedi i frustracijama paloga čovjeka? Kako bi ove istine trebale voditi čovjeka natrag k Bogu?

a. *Job 5,7 (VB)*

NAPOMENA: Ovaj stih znači da su problemi i nesreće jednako sigurni i česti za čovjeka kao što je sigurno da iskre lete uvis iz rasplamsale vatre. Nikad se ne čudimo što iskre lete prema gore zato što je to ono što uvijek čine. Slično tomu, ne smije nas nikad šokirati prizor čovjeka pritisnutoga nevoljama.

b. *Job 7,1-2*

c. *Psalam 89,48*

d. *Propovjednik 2,22-23*

DEVETNAESTO POGLAVLJE: PREDAN GRIJEHU

Sveto pismo nas uči da se ljudi rađaju duhovno mrtvi, moralno pokvareni i sposobni za gotovo bezgranično zlo. Kada bi smjeli do kraja dati na volju svojoj izopačenosti, rezultat bi bio čovjekovo potpuno istrebljenje. Radi očuvanja društva i radi svojih namjera i slave, Bog obuzdava ljudsku opačinu i ne da ljudima da budu onoliko loši koliko bi mogli biti. Ovo obuzdavajuće Božje djelo jedina je stvar koja stoji između čovječanstva i samouništenja. To je jedno od najvećih očitovanja Božje milosti prema svima.

Božanski čin „predavanja ljudi“ njihovu grijehu dogodi se kada Bog prestane obuzdavati čovjekovo zlo ili barem dopusti čovjeku više slobode u provođenju svoje izopačenosti. Bog povlači svoju obuzdavajuću milost i predaje ljude moralnoj pokvarenosti i izopačenosti njihovih srca. Ovo neizbježno vodi do destrukcije i jedno je od najstrašnijih očitovanja Božje srdžbe. U ovome ćemo poglavlju veliku pažnju posvetiti jednome od najmračnijih tekstova u Božjoj Riječi: Rimljanima 1,18-32. Ono najstrašnije u vezi ovoga odlomka je to što je osuda o kojoj govori očitovana u različitim stupnjevima u svakome naraštaju od pada uključujući naš. Pročitajte Rimljanima 1,18-32 nekoliko puta dok se ne upoznate sa sadržajem tog odlomka, a potom odgovorite na sljedeća pitanja.

1. Prema stihu 18, protiv koga se Božja srdžba očituje? Zašto je to tako?

NAPOMENA: Riječ „priječē“ dolazi od grčke riječi *katéchō*, koja se može prevesti kao „obuzdati, omesti, zadržati ili potisnuti“.

2. Prema stihovima 19-20, kako to da Sveto pismo može s pravom objaviti da nitko „nema isprike“, čak i oni koji nikada nisu imali povlasticu pristupa pisanoj Božjoj objavi u Svetim pismima?

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

NAPOMENA: Ovo ne znači da svi ljudi znaju sve što se može znati o Bogu ili da je svim ljudima dana ista razina objave. Međutim, to znači da svi ljudi, svugdje na svijetu i u svako vrijeme, posjeduju dostatno znanje o jedinome pravom Bogu tako da će biti bez isprike za svoje grijehе na Dan suda. Iako ograničena, Božja objava njega samoga svim ljudima nije bila nejasna ili dvosmisljena. On je učinio „očitim“ svim ljudima da postoji jedan pravi Bog i da se samo njega treba štovati. Fraza „[očito je] u njima“ (s. 19; NASB) dokazuje da poznavanje jedinoga pravoga Boga nije očitovano samo u djelima stvaranja. Bog je utisnuo ovo znanje u svako srce svakoga čovjeka. Svemir, koji je Bog stvorio i koji dokazuje njegovo postojanje, jednostavno djeluje kao potvrda ili podsjetnik na ono što svi ljudi već znaju – da postoji jedan pravi Bog koji je vrijedan štovanja i poslušnosti.

3. Prema stihovima 21-25, što je sveopći odgovor čovječanstva na Božju objavu? Kako sljedeći odlomci opisuju čovjekovu reakciju? Kako se to vidjelo kroz povijest?

a. *Jer iako su upoznali Boga, nisu mu iskazali slavu ni zahvalnost kao Bogu (s. 21).*

b. *Naprotiv, postali su isprazni u mislima svojim i njihovo je nerazumno srce potamnijelo (s. 21).*

NAPOMENA: Čovjek se okrenuo od svjetla sveznajućega Boga i stvorio svoj vlastiti pogled na stvarnost. Ova pobuna vodila je do intelektualnih apsurdā, moralne tame i uzaludnosti.

c. *Umišljajući da su mudri, postali su ludi (s. 22).*

 NAPOMENA: Kada čovječanstvo, koje je konačno i sklono pogreškama, podigne svoje znanje i razumijevanje iznad znanja sveznajućega Boga, rezultat je umnožavanje bezumnika i bezumnosti.

d. *Te su zamijenili slavu besmrtnoga Boga kipovima, to jest slikama smrtnog čovjeka, ptica, četveronožaca i gmazova (s. 23).*

 NAPOMENA: Ludilo nevjernih ljudi najviše se vidi u objektima njihova štovanja. Njihovo štovanje samih sebe spusti se na štovanje čak i bića najnižega roda.

e. *(Oni su) istinu Božju zamijenili lažju te se klanjali i iskazivali štovanje stvorenju mjesto Stvoritelju, koji je slavljen zauvijek (s. 25).*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

NAPOMENA: Tijekom cijele povijesti vidimo kako ljudi odbijaju Stvoritelja koji je iznad njih i biraju stvorenja koja su ispod njih.

4. U stihu 18 naučili smo da se srdžba Božja očituje s neba na ljude koji svojevolumno niječu i potiskuju istinu. Prema sljedećim stihovima, **kako** se Božja srdžba očituje protiv njih?
- a. *Bog ih je preko P_____ njihovih srdaca predao N_____ (s. 24).* Bog ih je predao sili pohota njihovih vlastitih moralno pokvarenih srca i rezultat je sramotna nečistoća. Riječ „nečistoća“ dolazi od grčke riječi **akatharsía**, koja se također može prevesti kao „prljavost“.
- b. *Bog ih je predao S_____ strastima (s. 26).* Ovo dolazi od grčke riječi **atimía**, koja se može prevesti i kao „nečastan“, „beščastan“ i „sraman“. Fraza se doslovno može prevesti kao „strasti sramote“.
- c. *Bog ih je predao P_____ shvaćanju (s. 28).* Od grčke riječi **adókimos** [**a** = niječna čestica + **dókimos** = testiran, odobren]. Riječ se također može prevesti kao „odbačen“, „nekvalificiran“, „neodobren“ ili „bezvrijedan“. Pokvareno shvaćanje je ono koje ne može proći na ispitu Božje pravednosti.
5. Prema stihovima 28-32, što je konačni rezultat Božje predaje ljudi na vlast njihovih vlastitih srca?

NAPOMENA: Važno je razumjeti da ovi poroci nisu toliko **razlog** za budući Božji sud nad čovječanstvom koliko su **rezultat** toga da je Bog već osudio čovječanstvo. Najveći grijeh čovječanstva ne nalazi se među ovim manama, nego u stihu 21: „Jer iako su upoznali Boga, nisu mu iskazali ni slavu ni zahvalnost kao Bogu.“ Budući da je čovječanstvo odbacilo Boga i odbilo živjeti pod njegovom vlašću, Bog ih je osudio tako što ih je predao u ruke njihovih moralno pokvarenih srca i radikalno izopačenih shvaćanja. To je rezultiralo društvom koje je puno poroka navedenih u stihovima 28-32.

DVADESETO POGLAVLJE: SMRT

Prvi dio: Biblijski opis smrti

Nesumnjivo najveći dokaz Božje srdžbe na čovjekovu nepravедnost fizička je smrt – odvajanje duše od tijela. Počevši s Adamom pa sve do danas, svi se ljudi suočavaju sa strašnom i neporecivom stvarnošću da će umrijeti. Neovisno o ljudskoj važnosti, sili ili društvenome položaju, smrt je neizbježna sudbina koja čeka sve ljude. Sveto pismo uči nas da je ova zastrašujuća stvarnost izravna posljedica grijeha. Važno je primijetiti da čovjekova smrt nije njegovo uništenje. Nakon što jednom umru, ljudi ne prestaju postojati. Umjesto toga, i dalje postoje, bilo u vječnom zajedništvu s Bogom na nebu ili u vječnoj odvojenosti od njega u paklu.

Ponovno, nužno je da se u smrti nalaze *i božanska osuda i milosrđe*. Smrt je „veliki Božji podsjetnik“ čovjeku na njegovu smrtnost i veliku potrebu za otkupljenjem. Svaka osmrtnica, svaka pogrebna povorka, svaki nadgrobni spomenik vapi čovjeku da se okrene od briga ovoga svijeta prema brizi za vječnost; da se pripremi za žeteoca i da se spremi za susret sa svojim Bogom.

Iako je smrt nepobitna stvarnost koja neumorno čeka svakoga čovjeka, njezina točna narav živima ostaje obavijena velom tajne. Ne možemo se osloniti čak ni na najiskrenije izvještaje onih koji su navodno „otišli na onu stranu“ i vratili se da drugima pričaju o svome iskustvu. Ako ćemo imati „sigurnu riječ“ o tako velikoj tajni, moramo se okrenuti Svetome pismu.

Biblija često govori o smrti i iznosi mnoga upozorenja i poticaje. Međutim, ipak nam nudi malo odgovora o njezinoj točnoj naravi. Ono što sa sigurnošću možemo znati mora se iščitati iz nekoliko izravnih referenci koje nalazimo u Pismima. Ovi tekstovi uče nas dvije velike istine. Kao *prvo*, smrt nije kraj svjesnoga ljudskog postojanja. *Drugo*, u času smrti, čovjekovo tijelo vraća se u zemlju (do uskrsnuća), a njegov se duh vraća Bogu.

1. U Jakovljevoj 2,26 nalazi se jednostavan, ali dubok opis smrti. Pronađite istinu koja se poučava u ovome tekstu, a potom zapišite svoje misli. Što je smrt? Kada smrt nastupa?

a. *T* _____ je mrtvo bez *D* _____.

2. Iz Jakovljeve 2,26 vidimo da se u času smrti čovjekov duh odvaja od njegova tijela. Prema Propovjedniku 12,7 i Psalmu 146,4, što se događa tijelu i duhu u času odvajanja?

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

NAPOMENA: Ovdje je korisno sjetiti se i razmotriti dva važna biblijska događaja: (1) stvaranje Adama u Postanku 2,7: „Jahve, Bog, napravi čovjeka od praha zemaljskog i u nosnice mu udahne dah života. Tako postane čovjek živa duša“ i (2) božansko proklinjanje Adama kao rezultat pada u Postanku 3,19: „U znoju lica svoga kruh svoj ćeš jesti dokle se u zemlju ne vratiš: ta iz zemlje uzet si bio – prah si, u prah ćeš se i vratit.“

3. U Svetome pismu koristi se nekoliko važnih metafora kako bismo lakše razumjeli narav smrti. Pronađite svaku od sljedećih metafora za umiranje.
- I _____ (*Post 49,33*).
 - O _____ (*Job 34,20; vB*).
 - V _____ se u P _____ (*Post 3,19; Ps 104,29*).
 - Biti P _____ (*Job 24,24*).
 - O _____ (*2. Tim 4,6; 2. Pt 1,15; vB*).

DVADESET PRVO POGLAVLJE: SMRT

Drugi dio: Smrt kao božanski sud

SMRT KAO OČITOVANJE BOŽJE OSUDE

Od njezina prvoga spomena u Svetome pismu, smrt se tretira kao rezultat Božje osude čovjekova grijeha. Zašto ljudi umiru? Biblija na to odgovara jasno i beskompromisno: umiru zato što su grješnici. Bog je rekao Adamu: „U onaj dan u koji s njega okusiš, zacijelo ćeš umrijeti“ (Post 2,17). Iz ovoga i drugih tekstova jasno je da smrt nije bila utkana u tkaninu stvaranja od početka. Naprotiv, ušla je u svijet putem Adamova grijeha i prešla je na sve ljude jer svi ljudi griješe (Rim 5,12). Svaki nadgrobni spomenik i grobni humak očitovanje je Božje osude nad našim palim rodом. Reći da je smrt uvijek očitovanje Božje osude ne znači nužno da neki umru prije drugih zato što su veliki grješnici. Na kraju krajeva, ima djece koja umru u majčinoj utrobi a da ne počine nikakav čin grijeha, a postoje i ljudi koji desetcima godina žive u otvorenoj pobuni protiv Boga. Prema tome, opisati smrt kao očitovanje Božje osude jednostavno znači da je svaki od nas dio paloga, grješnoga roda i da je smrt jedno očitovanje Božje osude protiv svih nas.

1. Svugdje u Svetome pismu smrt se vidi kao rezultat čovjekova grijeha. Bilo da se radi o pripisanom Adamovu grijehu ili osobnoj nepravednosti svih ljudi, načelo ostaje isto – svi ljudi umiru zato što svi ljudi griješe. Što nas sljedeći biblijski stihovi iz Staroga i Novoga zavjeta uče o ovoj istini?

a. *Ezekiel 18,4. 20*

b. *Rimljanima 6,23*

NAPOMENA: Riječ „plaća“ dolazi od grčke riječi *opsônion*, koja se također može prevesti kao „isplata“, „opskrba“ ili „džeparac“. Izraz se koristio za stipendiju ili vojničku plaću.

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

2. I Stari i Novi zavjet otvoreno kažu da je neizbježna posljedica grijeha smrt. U Jakovljevoj 1,15 Sveto pismo nam otkriva unutarnje djelovanje grijeha i njegove kobne rezultate u čovjekovu životu. Pročitajte taj tekst nekoliko puta dok se ne upoznate s njegovim sadržajem, a potom zapišite svoje misli.

NAPOMENA: Riječ „požuda“ dolazi od grčke riječi *epithumía*, koja se odnosi na intenzivnu želju ili čežnju. Izraz može biti i negativan i pozitivan, ovisno o kontekstu. U ovome stihu odnosi se na požudu ili snažnu želju koja je suprotna Božjoj volji. Kada se požudi dopusti da raste ili sazrije, ona rađa grijehom. Kada grijeh postane izvršen čin, donosi smrt. Svršetak grijeha uvijek je smrt.

3. U Izaiji 64,5 nalazimo moćnu ilustraciju odnosa između čovjekova grijeha i smrti. Čitajte taj tekst dok se ne upoznate s njegovim sadržajem, a potom zapišite svoje misli o sljedećim pitanjima.
- a. *Kako se opisuje čovjekova moralna pokvarenost?*

NAPOMENA: Riječ „okaljan“ možda je referenca na gubu (Lev 13,8. 45). Usporedba pravednih djela s okaljanim haljinama dokazuje da grješnikova unutarnja moralna pokvarenost zagađuje ili kalja čak i njegova najpravednija djela. U Novome zavjetu Judina poslanica 23 opisuje grješnikove haljine kao „okaljane tijelom“.

- b. *Koje su neizbježne posljedice čovjekove moralne pokvarenosti i aktivne potrage za grijehom?*

 NAPOMENA: Slika suhoga i beživotnog lišća koje odnosi zimski vjetar dirljiv je podsjetnik na čovjekovu smrtnost i uzaludnost njegova života odvojeno od Boga.

4. U Psalmu 90,2-10 nalazimo moćan i poetičan opis smrti kao očitovanja Božje osude grješnih ljudi. Zapišite svoje misli o svakome od sljedećih odlomaka.

a. *Smrtnike u prah vraćáš i veliš: „Vratite se, sinovi ljudski!“ (s. 3)*

 NAPOMENA: Tekst podsjeća na prokletstvo koje je Bog stavio na Adama poslije pada: „U znoju lica svog kruh svoj ćeš jesti dokle se u zemlju ne vratiš: ta iz zemlje uzet si bio – prah si, i u prah ćeš se vratit“ (Post 3,19).

b. *Razgoniš ih ko jutarnji san, kao trava su što se zeleni: jutrom cvate i sva se zeleni, a uvečer, već se suši i vene (s. 5-6).*

 NAPOMENA: Sličan odlomak nalazimo u Psalmu 103,15-16: „Dani su čovjekovi kao sijeno, cvate ko cvijetak na njivi; jedva ga dotakne vjetar, i već ga nema, ne pamti ga više ni mjesto njegovo.“

c. *Zaista, izjeda nas tvoja srdžba, i zbunjuje ljutina tvoja. Naše si grijehе stavio pred svoje oči, naše potajne grijehе na svjetlost lica svojega. Jer svi naši dani prođoše u gnjevu tvojemu, kao uzdah dovršismo godine svoje (s. 7-9).*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

NAPOMENA: Psalmist je napisao: „Ako se, Jahve, grijeha budeš spominjao, Gospodine, tko će opstati?“ (Ps 130,3). Ovo je retoričko pitanje s očiglednim odgovorom: „Nitko!“

- d. *Zbroj naše dobi sedamdeset je godina, ako smo snažni i osamdeset; a većina od njih muka je i ništavost: jer prolaze brzo i mi letimo odavle (s. 10).*

NAPOMENA: Sasvim je lako uočiti logički lanac: grijeh vodi u smrt, a smrt rezultira uzaludnošću. Zbog grijeha, čovjekov je život tek ispraznost. Smrt guta bilo kakvu slavu koju čovjek može steći i gasi svaku nadu. Čak i najplemenitije od svih Božjih zemaljskih stvorenja osuđeno je da trpi tjeskobu svoje smrtnosti i jezu osude. Preokret takvoga strašnoga prokletstva nalazi se samo u Kristu!

SMRT KAO SUVERENO BOŽJE DJELO

Prema Svetome pismu smrt je posljedica Božje osude čovjekova grijeha. Svi ljudi moraju umrijeti i umiru prema suverenoj Božjoj odredbi. Bog nije samo odredio dan naše smrti, nego će je upravo on i ostvariti. On daje život i uzima ga; čini živim i ubija. Mnogi u današnjim kršćanskim krugovima s krajnjim bi oklijevanjem priznali da je smrt rezultat suverene Božje odredbe i njegovo djelo. Umjesto toga bi objasnili smrt kao puku posljedicu življenja u palome svijetu ili nešto izvan kontrole Stvoritelja koji nas toliko voli. Ovo je besramno proturječje svjedočanstvu Svetoga pisma.

1. Kako je Bog opisan u Danielu 5,23? Dopunite opis, a potom pojasnite njegovo značenje.

- a. *Bog koji u svojoj R_____ drži tvoj D_____ i sve tvoje putove.*

2. Sveto pismo jasno i beskompromisno kaže da je Bog apsolutno suveren nad životom i smrću svakoga čovjeka. Ispod se nalaze dva vrlo važna teksta iz Svetoga pisma koji govore o toj istini. Čemu nas uče?

a. *Ponovljeni zakon 32,39*

b. *1. Samuelova 2,6*

NAPOMENA: Riječ *šeol* zapravo je transliteracija iz hebrejskoga. Obično se odnosi na grob ili mjesto mrtvih.

3. Nauk o Božjoj suverenosti uči nas da je smrt svakoga čovjeka već određena božanskim ukazom. Svi smo dobili određen broj dana. Oni se ne mogu produžiti ni za jedan dah više od onoga što je Bog odredio. Što nas sljedeći tekstovi uče o toj istini?

a. *Job 14,5*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

b. *Propovjednik 3,1-2*

c. *Hebrejima 9,27*

 NAPOMENA: Riječ „određeno“ (VB) dolazi od grčke riječi *apókeimai*, koja znači „biti položen, biti pohranjen ili biti rezerviran“. Vrijeme smrti svakoga čovjeka podložno je suverenoj Božjoj odredbi. To u konačnici nije rezultat čovjekove volje, slučajnosti ili posljedice.

d. *Luka 12,20*

 NAPOMENA: Ovdje vidimo snažnu ilustraciju Poslanice Hebrejima 9,27. Riječ „zatražiti“ prijevod je grčke riječi *apaíteō*, koja znači „tražiti ili zahtijevati natrag“. Kada Bog poziva čovjeka da mu dođe, to je poziv koji on ne može odbiti.

DVADESET DRUGO POGLAVLJE: SMRT

Treći dio: Moć smrti nad čovjekom

UNIVERZALNOST SMRTI

Univerzalna istina bez takmaca u svim područjima života (znanosti, povijesti itd.) je istina da ljudi umiru. Sve čovječanstvo živi pod nepopustljivom smrtnom pošasti. Milijarde su već pale pod njezinim bičem, a tisuće im se pridružuju svakoga dana. Nema lijeka i nema nade da će se s vremenom ova stvarnost promijeniti.

Smrt je toliko česta i raširena da se nekome može učiniti nepotrebnim da razmatramo njezinu univerzalnost. Međutim, ipak je važno razmatrati takav nauk, ne zato što ima mnoge protivnike, nego zato što se često zaboravlja ili zanemaruje. Znamo da smo smrtnici. Znamo da umiremo. Znamo da ne možemo pobjeći od smrti ili spriječiti njezin dolazak. Stoga mi (bilo svjesno ili nesvjesno) nastojimo odagnati misao o smrti što dalje od sebe. Postali smo tako vješti u protjerivanju smrti iz svojih misli da čak možemo nositi lijesove bliskih prijatelja, a da pritom ni na trenutak ne promislimo o istini da nas sve čeka ista ta sudbina. Iz toga nam je razloga nužno čuti upravo tu istinu koju potiskujemo.

1. U Starome zavjetu nalazimo vrlo važnu metaforu kojom se komunicira univerzalnost smrti. Pronađite tu metaforu i pojasnite njezino značenje.

a. *P* _____ *svoga Z* _____ (*Jš 23,14; 1. Kr 2,1-2; VB*).

2. U Svetome se pismu često poučava važna istina da smrt ne poštuje nikoga. Dolazi svim ljudima jednako – bogatima i siromašnima, mudrima i bezumnima. Što nas sljedeći odlomci uče o ovoj istini?

a. *Job 21,22-26*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

b. *Propovjednik 2,16*

ČOVJEKOVA KRATKOVJEČNOST, KRHKOST I UZALUDNOST

Prvi je čovjek bio stvoren na sliku Božju. No mnogo se izgubilo dolaskom grijeha – čovjekovo se postojanje tragično izopačilo i promijenilo do neprepoznatljivosti. Čovjek je postao stvorenje kratkoga vijeka, umora i uzaludnosti. Sada živi svojim životom sve dok sva životnost ne iscure iz njega, dok mu se ne raspline svaka svrha i dok mu se tijelo na kraju ne vrati u prah zemaljski iz kojega je došao. Ne podiže propovjednik glas bez razloga: „Ispraznost nad ispraznošću, sve je ispraznost!“ (Prop 1,2).

1. U Svetome pismu nalazimo mnoge opise čovjekove krhkosti, kratkovječnosti i uzaludnosti njegovih nastojanja. Slijedi nekoliko najvažnijih tekstova o ovoj temi. Pomno razmišljajte nad svakim tekstom, a potom zapišite svoje misli. Koje se metafore i usporedbe koriste za opis čovjeka i njegova života? Što nam one komuniciraju?

a. *Job 14,1-2*

b. *Psalam 39,5-7*

c. *Psalam 78,39*

d. *Psalam 103,14-16*

e. *Psalam 144,3-4*

f. *Jakovljeva 4,14*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

2. U Knjizi o Jobu nalazimo dva odlomka koji nam pomažu u ilustriranju krhkosti i kratkovječnosti čovjekova života. Pomno razmišljajte o ta dva teksta, a potom zapišite svoje misli.

a. *Krhkost čovjekova života (Job 4,17-21)*

b. *Kratkoća čovjekova života (Job 9,25-26)*

3. U sljedećim svetopisamskim tekstovima naći ćete neke od najdojmljivijih opisa uzaludnosti i ispraznosti čovjekova života. Čitajte te tekstove dok se ne upoznate s njihovim sadržajem, a potom zapišite svoje misli. Kako se opisuje uzaludnost čovjekova života?

a. *Psalam 49,11-15*

b. *Propovjednik 3,19-20*

 NAPOMENA: Važno je uočiti da ovo nije nijekanje besmrtnosti čovjekove duše ili budućega uskrsnuća pravednih i nepravednih. Ono što pisac govori tiče se stvarnosti kakva se čini našim fizičkim osjetilima. On prije svega želi reći da svi ljudi umiru.

c. *Propovjednik 5,15-17*

d. *1. Timoteju 6,7*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

4. Sveto nas pismo uči da svi ljudi griješe i da zbog toga svi ljudi umiru. Smrt je stvarnost koja čeka svakoga od nas. To je naš neminovni, neizbježivi i nepobjedivi neprijatelj. Što nas sljedeći svetopisamski odlomci uče o toj istini?

a. *Job 14,7-12*

b. *Psalam 49,8-10*

c. *Psalam 89,48-49*

d. *Propovjednik 8,8*

5. Kako bismo naše proučavanje čovjekove krhkosti i kratkovječnosti priveli kraju, razmotrit ćemo dva teksta Svetoga pisma: Izaiju 40,6-8 i Propovjednika 12,1. U prvome imamo jednu od najsnažnijih izjava o kratkovječnosti čovjeka i vječnosti Boga. U potonjemu imamo krajnje važan poticaj svim ljudima. Čitajte oba teksta dok se ne upoznate s njihovim sadržajem, a potom zapišite istine koje ste u njima otkrili.

a. *Istina o čovjeku (Iz 40,6-8)*

b. *Kako onda da živimo? (Prop 12,1)*

DVADESET TREĆE POGLAVLJE: POSLJEDNJI SUD OPAKIH

Posljednji je sud nauk koji nas možda u najvećoj mjeri ispunjava strahopoštovanjem. Ovaj nauk po kojemu će svaki član Adamova roda jednoga dana stati pred pravednoga i sveznajućega Boga te biti suđen prema svakoj svojoj misli, riječi i djelu nešto je što prelazi granice naše imaginacije.

Iako se nauk o posljednjemu sudu često ismijava i odbacuje kao relikvija iz prošlosti, moramo imati na umu da je to jasno učenje Svetoga pisma i istina koju je razumno prihvatiti u svjetlu onoga što znamo o Božjim atributima. Svakako je Božje pravo vladati stvorenjima koje je stvorio i suditi stvorenjima kojima vlada. To zapravo nije samo njegovo pravo, nego zahtjev njegova pravednog karaktera. Neće li sudac sve zemlje činiti pravicu (Post 18,25)? Nije li uistinu **nužno** da moralni Bog izvrši moralnu pravdu u svemiru koji je stvorio? Hoćemo li zanijekati Bogu baš ono pravo koje zahtijevamo za sebe na sudovima ovoga svijeta? Zacijelo ne!

Posljednji sud je **temeljni nauk Svetoga pisma**. Nemoguće je vjerovati u božansko nadahnuće i nepogrešivost Biblije ne prihvatimo li nauk o posljednjemu sudu i vječnoj osudi opakih. Iako je velik dio ovoga nauka još uvijek obavijen velom tajne, on ipak predstavlja apsolutnu izvjesnost prema Svetome pismu. Svakome članu Adamova roda suditi će Bog. Opaki će biti osuđeni na vječnu kaznu, a otkupljeni će u Kristu naslijediti puninu spasenja.

1. Posljednji sud temeljni je nauk Svetoga pisma i kršćanske vjere. Ova je istina jasno objavljena u Hebrejima 6,1-2. Koju riječ pisac koristi kada govori o tome nauku?

a. P_____ nauk o Kristu.

NAPOMENA: Riječ dolazi od grčke riječi **archê**, koja označava početak ili porijeklo. Izraz „početni nauk“ doslovno znači „riječ o početku“. Time nam govori da je nauk o vječnome sudu početno ili osnovno učenje kršćanstva. To nije teološko nagađanje, nego biblijska sigurnost.

2. Posljednji Božji sud ljudskoga roda u tolikoj je mjeri dio starozavjetne misli da bi njegovo nijekanje zapravo bilo nijekanje nepogrešivosti Svetoga pisma. Što nas sljedeći starozavjetni odlomci uče o sigurnosti posljednjega Božjega suda?

a. *Psalam 9,8-9*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

b. *Psalam 96,10-13*

c. *Propovjednik 3,17*

d. *Propovjednik 11,9*

e. *Propovjednik 12,13-14*

3. Važno je razumjeti da istina o posljednjemu sudu nije samo „starozavjetni nauk“. Što nas sljedeći novozavjetni odlomci uče o sigurnosti posljednjega Božjega suda?

a. *Rimljanima 14,10-12*

b. *Hebrejima 9,27*

c. *2. Petrova 3,7*

4. U Svetome pismu postoje mnoga imena za dan kada će Bog suditi sve ljude. Pronađite ime vezano za navedene svetoписamske stihove, a potom zapišite svoje misli o tome što nam komunicira svako od tih imena.

a. D_____ S_____ (2. Pt 2,9).

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

 NAPOMENA: Riječ „sud“ dolazi od grčke riječi *krísis* od koje se izvodi riječ „kriza“. Ona označava pravnu presudu ili sudsku odluku ili procjenu. Ovdje taj izraz označava dan kada sveznajući Bog procjenjuje i odlučuje o sudbini svih ljudi. Njegova se presuda nikada neće poništiti.

b. Dan G_____ i očitovanja Božje pravde u S_____ (Rim 2,5).

 NAPOMENA: Na Dan suda objavit će se Božja savršena pravednost. Svaki će čovjek dobiti točno ono što zaslužuje, bilo nagradu ili gnjev. Toga dana nitko neće sumnjati u Božju pravednost.

c. S_____ V_____ D_____ (Jd 6).

 NAPOMENA: Riječ „veliki“ dolazi od grčke riječi *mégas*. Ako se veličina dana određuje prema njegovoj važnosti za čovječanstvo, onda Dan suda stoji iznad svih drugih dana. Toga dana će se odlučivati vječna sudbina svih ljudi.

d. D _____ B _____ (2. Pt 3,12).

NAPOMENA: Dan suda bit će Božji dan. Bit će to dan kad će Bog biti opravdan pred cijelom tvorevinom. Bilo kakve sumnje u pogledu njegova postojanja ili karaktera tada će nestati.

5. Na Dan suda Bog će razmotriti misli, riječi i djela svakoga člana Adamova roda. Što nas sljedeći biblijski stihovi uče o temeljitosti Božjega suda? Hoće li on možda nešto previdjeti ili će mu nešto ostati skriveno?

a. *Marko 4,22; Luka 8,17; 12,2-3*

b. *Propovjednik 12,14*

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

c. 1. Korinćanima 4,5

d. Hebrejima 4,13

NAPOMENA: Riječ „otkriveno“ dolazi od grčke riječi *gumnós*, koja doslovno znači „golo“. Izraz „ogoljeno“ (ili „golo“) dolazi od grčke riječi *trachēlízō*, koja znači „ogoliti vrat“, a koristi se izvan Novoga zavjeta kako bi se opisalo povlačenje vrata žrtve da bi se ogolio za klanje.

6. U Otkrivenju 20,11-15 nalazimo najdetaljniji opis posljednjega suda. Pročitajte taj tekst nekoliko puta kako biste se upoznali s njegovim sadržajem, a potom odgovorite na sljedeća pitanja.

a. *Kako su opisani Bog i Božje prijestolje u stihu 11? Kako su simbolizirane Božja veličina i svetost?*

NAPOMENA: Prijestolje pokazuje apsolutni Božji suverenitet nad cijelom tvorevinom. Bjelina prijestolja označava svetost ili moralnu čistoću Onoga tko na njemu sjedi.

b. *Prema stihovima 12-13, tko stoji pred Božjim prijestoljem? Hoće li itko pobjeći od suda? Je li itko izuzet? Objasnite svoj odgovor.*

c. *Prema stihovima 12-13, kako se sudi ljudima? Što je temelj Božjega suda? Je li presuda temeljita? Objasnite svoj odgovor.*

NAPOMENA: Pluralnost riječi „knjige“ upućuje na dovršenost i iscrpnost Božjega zapisa svih ljudskih djela. Ponavljanjem izraza „po svojim djelima“ naglašava se činjenica da će svi ljudi biti suđeni po svakoj svojoj misli, riječi i djelu. Ovo će prestraviti čovjeka koji razmišlja!

d. *Prema stihovima 14-15, koja je sudbina svake osobe koja odbije Isusa Krista i kojoj se bude sudilo po njezinim djelima?*

NAPOMENA: Ovo je zastrašujuća stvarnost koju ne možemo umanjiti racionaliziranjem. Velika je i sigurna istina Svetoga pisma da one koji odbiju Božje milosrđe čeka beskonačna kazna. U sljedećim ćemo poglavljima razmotriti taj biblijski nauk o vječnoj kazni.

DVADESET ČETVRTO POGLAVLJE: PAKAO

Prvi dio: Osobitosti pakla

Naučili smo da je Božji gnjev bio očitovan u čovjekovu otuđenju od Boga – naime, Bog ga je predao grijehu, izložio bijedi i podložio fizičkoj smrti. U nastavku ćemo razmišljati o najvećemu očitovanju božanskoga gnjeva: **paklu**. Jedna od najozbiljnijih istina Svetoga pisma je da posljedice grijeha ne prestaju fizičkom smrću. Poslije smrti dolazi posljednji sud, a oni koji umru u svojim grijesima osuđeni su na vječnost u paklu. Iako se ovaj nauk često ismijava i odbacuje, ne možemo zanemariti jasno učenje Svetoga pisma. Uistinu postoji mjesto vječnoga suda za opake.

Pri bilo kojemu pokušaju razumijevanja osobitosti pakla moramo biti vrlo oprezni. S jedne strane, moramo paziti da slijedimo Sveto pismo, a ne maštovite opise pakla koje nalazimo u staroj i suvremenoj književnosti ili medijima. S druge strane, moramo biti pažljivi da svojim nevještim objašnjenjem ne umanjimo nauk o paklu i njegove strahote. Prema Svetome pismu, i posebno prema učenju Isusa Krista, uistinu postoji mjesto nazvano „pakao“, koje je i strašno po svojoj patnji i vječno u svojem trajanju.

HAD ILI GEHENA

U Novome se zavjetu koriste dva specifična izraza za pakao: Had ili Gehena. Bolje ćemo razumjeti osobitosti pakla budemo li pozorno proučili ova dva naziva.

HAD

Riječ „Had“ potječe od grčke riječi **hádēs**, koja se javlja deset puta u Novome zavjetu. Iako se najčešće koristi u odnosu na smrt i općenito boravište mrtvih, u Luki 16,23 jasno se koristi u odnosu na mjesto mučenja opakih. Dva su glavna tumačenja u odnosu na Had i njegov odnos prema Geheni: 1) Had je privremeno boravište opakih do posljednjega suda kada će opaki biti ujedinjeni sa svojim uskrsnulim tijelima i kada će im se dodijeliti vječno mjesto mučenja poznato kao Gehena i 2) Had i Gehena odnose se na isto mjesto mučenja. U drugome tumačenju opaki trpe u bestjelesnom stanju prije posljednjega suda i uskrsnuća. Potom se opaki, nakon uskrsnuća i posljednjega suda, sjedinjuju sa svojim uskrsnulim tijelima i vraćaju na isto mjesto mučenja.

GEHENA

Riječ „Gehena“ (prevedena kao „pakao“ u Svetome pismu) latinski je oblik aramejskoga izraza **gehinnam**. To se odnosi na **dolinu Hinom** (vidi Jš 15,8), koja se smjestila južno od Jeruzalema (danas je poznata kao **Wadi er-Rababi**). Grčki oblik ove riječi je **géenna**, koja se javlja dvanaest puta u Novome zavjetu. Pod vladavinom zlih kraljeva Ahaza i Manašea to je bilo mjesto gdje su roditelji prinosili svoju djecu kao žrtve amonskome bogu Moleku (Jer 32,35; vidi također 2. Kr 16,3; 21,6). Za vrijeme kralja Jošije prestala je praksa žrtvovanja djece i dolina Hinom bila je oskvrnjena (2. Kr 23,10-14). S vremenom je postala mjesto otpada i smeća, lešina mrtvih životinja i tijela pogubljenih zločinaca. Bilo je to mjesto trajne vatre i dima prekriveno crvima, glistama i štetočinama. U Kristovo je vrijeme ta riječ već obično korištena u smislu mjesta konačne kazne i muke opakih – mjesta vječne smrti, zagađenja, onečišćenja i bijede.

ISKLJUČENJE IZ NAKLONJENE BOŽJE PRISUTNOSTI

Pakao je isključenje iz naklonjene Božje prisutnosti i to je vjerojatno najstrašnija istina o njemu. U suvremenome evanđeoskom razmišljanju pakao se često opisuje kao mjesto muke izvan Božje prisutnosti. Često se kaže da je nebo nebo zato što je tamo Bog dok je pakao pakao zato što tamo nema Boga. Iako ova izjava sadrži element istine, krajnje je varljiva. Nije Božje odsustvo to što čini pakao mjestom muke, nego odsustvo *njegove naklonjene prisutnosti*. Zapravo, pakao je pakao zato što Bog *jest* tamo u punini svoje pravde i gnjeva.

1. 2. Solunjanima 1,9 jedan je od najvažnijih tekstova u Svetome pismu koji govori o odvojenosti opakih od naklonjene Božje prisutnosti. Čitajte taj tekst dok se ne upoznate s njegovim sadržajem, a potom zapišite svoje misli.

NAPOMENA: Izraz „udaljeni od“ (ili „daleko“ u vB) dolazi od grčkoga prijedloga *apó*, koji se tumači i prevodi na dva načina: 1) „udaljeni od Gospodinove prisutnosti“, što znači da je kazna upravo odvojenost od Gospodina; ili 2) „od Gospodinove prisutnosti“, što znači da kazna dolazi od Božje prisutnosti. U svakom slučaju, izraz „od Gospodinove prisutnosti“ ne može značiti da u paklu nema nikakve Božje prisutnosti ili sile uzimajući u obzir da je pakao očitovanje njegove srdžbe.

2. U Svetome pismu nekoliko tekstova govori o čovjekovu posljednjem sudu i kazni pakla kao njegovoj izbačenosti ili isključenju iz naklonjene Božje prisutnosti. Pomno razmotrite svaki tekst, a potom zapišite svoje misli.

- a. *Matej 7,23 (vidi također Lk 13,27)*

b. Matej 25,30 (vidi također 8,12; 22,13)

3. Pakao nije mjesto muke zato što tamo nema Boga, nego zato što nema njegove naklonjene prisutnosti. Pakao je pakao zato što je Bog tamo u punini svoje pravde i srdžbe. Što nas Otkrivenje 14,9-10 uči o toj istini?

NAPOMENA: Opake neće osuditi i kazniti samo Janje, nego će i njihova trajna kazna biti pod njegovom skrbi. O Kristovu dolasku opaki će zavapiti i moliti da na njih padnu planine i stijene kako bi ih sakrile od prisutnosti Onoga koji sjedi na prijestolju i od srdžbe Janjeta (Lk 23,20; Otk 6,16). Međutim, na njihove se zazive Bog nikada neće umilostiviti.

NEOPISIVA PATNJA

Nemoguće je ostati vjeran Svetome pismu, posebice Isusovim riječima, a istovremeno nastojati nijekati ili ignorirati istine koje ono uči o patnji opakih u paklu. Kao što ćemo vidjeti, Sveto pismo, a posebno Evanđelja, opisuju pakao kao mjesto neopisiva trpljenja. U pravu smo kada kažemo da je našem umu i našem jeziku nemoguće razumjeti i opisati sjaj neba. Prema Svetome pismu isto se može reći o patnjama i strahotama pakla. Važno je zapamtiti da je nauk o paklu, iako mnogima odbojan, sasvim sigurno istinit.

Prije nego što nastavimo, važno je shvatiti da pakao nije mjesto gdje se opaki okrutno muče, nego je to mjesto gdje podnose **savršenu pravdu** za svoje grijeh. Bog nije okrutan. On neće razdragano mučiti svoje neprijatelje. Zapravo, Biblija uči da Bog ne uživa u smrti opakih (Ez 18,23. 32). Ipak, Bog je Bog pravde i pakao je mjesto gdje se ta pravda izvršava na opakima. Oni primaju točnu mjeru kazne za ono što su zaslužili.

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

1. Kako Isus u sljedećim stihovima Svetoga pisma opisuje pakao i patnju u njemu?
 - a. Mjesto M_____ (Lk 16,28). Od grčke riječi **básanos**, koja se odnosi na tešku bol, često povezanu uz mučenje. Međutim, moramo se sjetiti da pakao nije mjesto demonskoga mučenja kao što to opisuje Danteov Pakao, nego mjesto savršene pravde gdje svaki čovjek dobiva upravo onu mjeru koju je zaslužio.
 - b. [Mjesto] gdje će biti P_____ i Š_____ zuba (Mt 8,12). Ovaj opis trpljenja opakih u paklu važan je zato što ga Isus često koristi (Mt 13,42. 50; 22,13; 24,51; 25,30; Lk 13,28). Pakao je mjesto boli, tjeskobe i kajanja.
2. Sljedeća dva svtopisamska odlomka otkrivaju nam djelić neopisive patnje u paklu. Čitajte svaki odlomak dok se ne upoznate s njihovim sadržajem, a onda sažeto napišite što nam je otkriveno o patnjama pakla.

- a. *Luka 16,19-31*

NAPOMENA: Budući da je priča o bogatašu i Lazaru slična prisposobi, neki su je htjeli proglasiti tek figurativnim opisom pakla. Međutim, premda nije sasvim sigurno koliko doslovno bismo trebali protumačiti svaku pojedinost te priče, iz nje možemo izvući neke nepobitne istine. 1) Poslije smrti dolazi do odvajanja pravednih od opakih i 2) pravedni primaju utjehu vječne nagrade dok opaki pate vječnu i svjesnu kaznu.

- b. *Otkrivenje 14,9-11*

3. Iako Biblija jasno govori da će svaki stanovnik pakla patiti neizrecive muke, također nas uči da će to trpljenje biti u skladu s grješnošću života osobe. Što nas sljedeći svetopisamski stihovi uče o ovoj istini?

a. *Matej 11,21-24*

b. *Luka 12,47-48*

c. *Matej 23,14; Marko 12,38-40*

NAPOMENA: U Mateju 11,21-24 i Luki 12,47-48 učimo da se ljudi drže odgovornima u skladu s objavom koja im je dana. U Mateju 23,14 i Marku 12,40 vidimo da će ljudima također biti suđeno u skladu s ozbiljnošću njihovih grijeha.

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

BESKONAČNA KAZNA

Vjerojatno je najstrašnija istina o paklu njegovo vječno trajanje. Svi koji prođu kroz njegova vrata ostaju bez nade u buduće otkupljenje ili obnovu. Zauvijek su osuđeni. To je vjerojatno najodbojnija istina onima koji odbacuju biblijski nauk o paklu. Kako beskonačna kazna može biti pravedna? Zar kazna nije mnogo puta veća od zlodjela?

Kada razmišljamo o vječnoj naravi pakla, moramo razmotriti dvije istine. **Prvo**, moramo u obzir uzeti ogavnu narav grijeha. Grijeh počinjen protiv beskonačno vrijednoga Boga zaslužuje beskonačnu kaznu. **Drugo**, moramo razumjeti da je kazna pakla vječna zato što opaki ustraju u svojoj pobuni bez kajanja cijelu vječnost. Ne smijemo pretpostaviti da će se opaki pokajati na Dan suda ili čak nakon kratkoga boravka u paklu. Naprotiv, njihova mržnja prema Bogu, tvrdoća srca i besramna pobuna trajat će cijelu vječnost! Vječna pobuna zahtijeva vječnu kaznu.

1. Kako se pakao opisuje u sljedećih svetopisamskim stihovima? Razmislite što nam ovi opisi govore o vječnoj naravi pakla.

a. O _____ V _____ (Mt 18,8; 25,41; Jd 7).

b. M _____ V _____ (Mt 25,46). Važno je uočiti da se vječni život spominje u istome stihu kao vječna kazna. Ako prihvatimo nauk o vječnome blagostanju pravednika na nebu, onda moramo prihvatiti i nauk o vječnoj kazni opakih u paklu.

c. V _____ P _____ (2. Sol 1,9). Iako neki tvrde da riječ „propast“ upućuje na prestanak postojanja, riječ „vječna“ čini to značenje nemogućim. U paklu su opaki predani postojanju koje se s pravom može opisati kao trajna propast.

2. Što nas sljedeći biblijski tekstovi uče o vječnoj naravi pakla i vječnoj kazni danoj opakima?

a. Matej 25,41

b. Marko 9,47-48

c. Otkrivenje 14,9-11

3. Mnogi koji niječu vječnu narav pakla nikad ne bi zanijekali vječnu narav neba. Međutim, kao što smo gore naveli, želimo li biti dosljedni, moramo uz odbacivanje naravi pakla odbaciti i vječnu narav neba. Kako nam Isus pokazuje taj logični slijed? Dopunite praznine.

a. Prema Mateju 25,46 opaki odlaze u V_____ muku, a pravednici u život V_____.

NAPOMENA: Bilo bi nedosljedno pridavati dva suprotna značenja istoj riječi u istoj rečenici. Ako „vječna“ muka zapravo ne znači da opaki dobivaju vječnu kaznu, onda „vječni“ život ne znači da će pravednici zauvijek živjeti u Božjoj prisutnosti.

DVADESET PETO POGLAVLJE: PAKAO

Drugi dio: Strahote pakla

BIBLIJSKI OPIS PAKLA

U Svetome pismu nalazimo mnoge živopisne i uznemirujuće opise pakla. Konzervativni stručnjaci već dugo raspravljaju o tome trebamo li ih shvatiti doslovno ili ne. Je li pakao mjesto doslovne vatre i tame, sumpora i dima? Ako netko nijeće doslovno tumačenje ovih opisa kako bi podržao gledište koje umanjuje patnje opakih u paklu, njegove tvrdnje ne moramo niti uzeti u obzir. Međutim, razumljivo je i prihvatljivo vjerovati da su ovi opisi figurativni u smislu da su pokušaj opisivanja nečega toliko strašnoga da se ne može pojmiti ljudskim umom niti izraziti ljudskim jezikom. Biblijski su pisci koristili najveće strahote koje su im bile poznate kako bi opisali strahote pakla, ali zacijelo je teror pakla gori od bilo čega što se može naći na zemlji. Vatra, tama, sumpor i dim samo su slabašni pokušaji da se opiše stvarnost puno strašnija nego što je te riječi mogu prenijeti. Na isti način na koji se nebeska slava ne može shvatiti ljudskim umom ili komunicirati ljudskim jezikom, strahote pakla prelaze naše razumijevanje i vještinu opisivanja.

1. Koje opise sljedeći svetopisamski stihovi koriste kako bi komunicirali zastrašujuću narav pakla?
 - a. O _____ (Mt 3,10; 7,19). Na mnogim mjestima u Svetome pismu ideja vatre koristi se za opisivanje Božje **osude** i **srdžbe** prema grijehu i grješniku. To je Božja sveta i pravedna reakcija na sve što proturječi njegovoj naravi i volji. Vatra je žestoka, strašna i neodoljiva. No iako je doslovna vatra strašna čovjeku kojega zahvati, to ni izbliza ne može opisati strašni oganj Božjega gnjeva koji će se izliti na opake.
 - b. O _____ V _____ (Mt 18,8; 25,41). Ovdje se naglašava da će patnje opakih u paklu trajati **zauvijek**. Nema nade u otkupljenje ili obnove za one koji su u paklu.
 - c. O _____ N _____ (Mt 3,12). Ovdje se želi reći da paklene muke neće samo vječno trajati, nego se neće ni **umanjivati**. Osuđenici nikada neće moći predahnuti.
 - d. O _____ i S _____ J _____ (Otk 20,10). Ovaj opis nam komunicira **neizmjernost** i **silinu** pakla. Paklena osuda nije samo kišica ili mali mlaz muka. Stanovnici pakla bit će poput brodolomaca na ogromnome, pobješnjelom moru Božje srdžbe koje beskrajni valovi Božje pravedne srdžbe tuku i bacaju tamo-amo. Bit će poput utopljenika u ogromnome, pobješnjelom kotlu vatre.
 - e. O _____ P _____ (Mt 13,42). Istina koju iščitavamo iz ovoga stiha govori o **žestini** pakla. U peći vrućina nema kamo pobjeći, nema kiše da ovlaži plamen i nema hladnoga povjetarca da donese olakšanje i svježinu. Na isti način žestina patnji u paklu nikada se neće smanjiti.
 - f. K _____ T _____ (Mt 8,12; 22,13; 25,30). Ovdje vidimo istinu o **otuđenju** stanovnika pakla. Oni su izbačeni van i za njih nema mjesta. Otušeni su ne samo od Boga, nego i od zajedništva s drugima. Pakao je mjesto apsolutne i nepodnošljive izolacije, potpuno odvojeno od Božjega života i svjetla.

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

- g. C_____ T_____ (*Jd 13*). Malo je što toliko usamljeno ili toliko zarobljavajuće kao mrkla tama. Uz prokletstvo takve tame vežemo krajnji osjećaj **beznađa**.
- h. D_____ S_____ (*Otk 20,14; 21,8*). Konačna sudbina opakih upravo je suprotna sudbini vjernika. Vjernik neće više imati strah od smrti (*Heb 2,14-15*) zato što više neće biti smrti (*Otk 21,4*). Nasuprot tomu, opaki će živjeti u stanju **neprestane smrti**. Imat će svjesno postojanje, ali neće imati nikakve blagoslove, nade ili radosti života.
2. Pošto smo razmotrili nekoliko opisnih naziva za pakao, zapišite svoje misli. Kako biste nekome opisali pakao?

UPOZORENJE DA SE PAKAO IZBJEGNE POD SVAKU CIJENU

Strahote pakla jasno su izložene u svetopisamskim upozorenjima da izbjegnemo pakao pod svaku cijenu. Od svih strahota koje bi čovjeka mogle zadesiti, pakao je najgora. Važno je uočiti da je Isus Krist govorio više o paklu od svih drugih biblijskih osoba zajedno. On je jasno i beskompromisno poučavao o stvarnosti pakla i ljudima je davao najveća i najozbiljnija upozorenja da bježe od srdžbe koja ima doći.

1. U Mateju 10,28 i Luki 12,5 nalazimo dva možda najozbiljnija upozorenja koje je Isus Krist dao u vezi strahota pakla. Zapišite svoje misli. Što nam ova upozorenja govore o strahotama pakla i potrebi da ih se bojimo?

NAPOMENA: Svijet je u Isusovo vrijeme bio pun ratova, neprijateljstava, plaćenika i nemilosrdnih tirana. Rimska je vojska mogla biti jednako okrutna kao što je bila moćna. Ipak, unatoč ovim opasnostima s kojima se prva Crkva suočavala, Isus je upozorio svoje učenike da se Boga boje više od svega. Najdugotrajnije muke ovoga života ograničene su u svom intenzitetu i trajanju, ali Božja srdžba u paklu nepojmljiva je i beskrajna!

2. Isus i biblijski pisci nisu samo poučavali o strahotama pakla, nego su upozoravali ljude da pod svaku cijenu izbjegnu osudu pakla. Što nas sljedeći stihovi uče o ovoj istini?

a. *Luka 13,24*

 NAPOMENA: Riječ „truditi se“ dolazi od grčke riječi *agōnízomai* u značenju „boriti se, mučiti se i žarko ili revno se truditi“.

b. *Matej 18,8; Marko 9,47*

 NAPOMENA: Ove odlomke ne treba shvatiti doslovno – Isus ne poučava samosakaćenje kao učinkovit i dobar način obuzdavanja naših grješnih strasti. On jednostavno poučava da moramo radikalno postupati s grijehom zbog njegovih zastrašujućih posljedica.

3. Pošto smo razmotrili biblijsko upozorenje o izbjegavanju pakla pod svaku cijenu, zapišite svoje misli. Kako biste nekoga upozorili da izbjegne pakao?

DVADESET ŠESTO POGLAVLJE: ČOVJEKOVA JEDINA NADA

NADA SPASENJA

Naše smo proučavanje čovjeka i njegove nevolje priveli kraju. Došli smo do nekih vrlo otrežnjavajućih zaključaka. Adamov je grijeh prožeo sve pore ljudskoga roda. Svaki je čovjek moralno pokvareno biće, neprijateljskoga stava prema Bogu i bez ikakve želje da se pokori njegovoj volji. Svi smo mi sposobni za nezamislive grijeha i izopačenosti te stoga zaslužujemo pravednu osudu svetoga i pravednoga Boga. Sveto je pismo jasno: svi ljudi, bez iznimke, stoje osuđeni pred Bogom bez izgovora ili alibija. Nadalje, čovjek ne može učiniti ništa kako bi promijenio svoje okolnosti ili se izmirio s Bogom. Ovo je jezovita istina, ali ipak istina koju moramo vjerovati i prihvatiti prije nego što možemo početi razumijevati veliko spasenje koje je Bog postigao za svoj narod po Isusu Kristu.

1. Sljedeći svetopisamski stihovi prikladan su zaključak ovoga proučavanja ne samo zato što objavljuju ozbiljnu i tešku istinu o našoj nesposobnosti da sami sebe spasimo, nego i zato što naviještaju veliku nadu spasenja po milosrđu Božjemu koje je objavljeno u Isusu Kristu. Razmotrite svaki ovaj svetopisamski odlomak, a potom napišite **ozbiljnu istinu i veliku nadu** koja se nalazi u svakome od njih.

- a. *Psalam 130,3-4*

- 1) Ozbiljna istina (s. 3)

- 2) Velika nada (s. 4)

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

b. *Rimljanima 3,19-22*

1) Ozbiljna istina (s. 19-20)

2) Velika nada (s. 21-22)

c. *Rimljanima 3,23-26*

1) Ozbiljna istina (s. 23)

2) Velika nada (s. 24-26)

d. *Rimljanima* 7,24-8,2

1) Ozbiljna istina (7,24)

2) Velika nada (7,25-8,2)

e. *Galaćanima* 3,22

1) Ozbiljna istina

2) Velika nada

RAZUMIJEVANJE ČOVJEKOVE NEVOLJE

2. Pošto smo razmotrili ozbiljnost i nadu izraženu u ovim odlomcima, zapišite svoje misli. Gdje se nalazi jedina čovjekova nada?

ČOVJEKOVA NEVOLJA

Istina o čovjeku i njegovoj nevolji duboko će potresti bilo koga čiju je savjest Sveti Duh probudio. Kao što je apostol Pavao zavapio: „Jadan ti sam ja čovjek! Tko će me izbaviti od ovoga smrtnoga tijela?“ (Rim 7,24). Odgovor na Pavlovo pitanje i rješenje čovjekove jezive kobi nalazi se samo u Kristu – u evanđelju (ili „dobroj vijesti“) njegova spasonosnoga djela u naše ime!

Psalmist razmišlja o Božjoj pravdi i kaže da bude li se Gospodin grijeha spominjao, neće biti ni jednoga čovjeka na zemlji koji bi mogao opstati pred njim na sudu (Ps 130,3). Naša su nam bezakonja prešla preko glave – kao težak teret koji nam je nemoguće nositi (Ps 38,5). Grijeh je najveći problem čovječanstva i upravo izvor svih nevolja koje nas razaraju kao pojedince i kao kolektivna društva. Stoga su naše dvije najveće potrebe spasenje od osude grijeha i izbavljenje od njegove sile. Obje su nam pribavljene u osobi Isusa Krista i njegova spasonosnoga djela za nas.

Biblija nam nedvosmisleno objavljuje da je Bog „milosrdan i milostiv, spor na srdžbu, bogat ljubavlju i vjernošću“ (Izl 34,6). Stoga ne uživa u smrti opakih. Naprotiv, on želi da se opaki odvrati od svojih putova i da živi (Ez 18,23). Neovisno o dubini čovjekova grijeha ili količini njegove pobune, njemu se nudi i pomilovanje i očišćenje bude li se odvratio od svojih putova i vratio Gospodinu. David čak kaže da će mu Bog oprostiti njegova djela bezakonja, pokriti mu zločine i da mu više neće ubrajati krivnju (Ps 32,1-2).

Ovo je zapanjujuća vijest, ali pred nas stavlja određenu teološku ili filozofsku dilemu: kako dobar i pravedan Bog može pomilovati zle ljude? Neće li Sudac svega svijeta činiti pravicu (Post 18,25)? Može li pravedan Bog ostati ravnodušan prema grijehu ili ga takoreći pomesti pod tepih kao da ga nikada nije ni bilo? Može li sveti Bog dovesti grešne ljude u zajedništvo sa sobom i ostati svet? Sveto nam pismo objavljuje da je onaj koji opravdava opakoga mrzak Jahvi (Izr 17,15). Kako onda Bog može oprostiti opakima, a ne kompromitirati vlastiti karakter? Ponovno, odgovor se nalazi u Kristovoj osobi i djelu.

Prema Svetome pismu čovjek je sagriješio (Rim 3,23), a plaća za grijeh je smrt (Rim 6,23). Bog je pravedan i zahtijeva da se njegov zakon zadovolji prije nego što se krivcima može oprostiti. U punini vremena Sin je Božji postao čovjekom i hodaio ovom zemljom u savršenoj poslušnosti Božjemu zakonu (Gal 4,4). Na kraju svoga života i u skladu s Očevom voljom zli su ga ljudi razapeli (Dj 2,23). Na križu je uzeo mjesto svoga grješnoga naroda i njihov je grijeh njemu bio pripisan (2. Kor 5,21). Kao nositelja grijeha Bog ga je prokleo (Gal 3,13), ostavio (Mt 27,46) i pritisnuo težinom svoga gnjeva (Iz 53,10). Njegovom je smrću dug grijeha bio plaćen, zahtjevi Božje pravde bili su zadovoljeni, a Božji gnjev bio je umiren. Na taj je način Bog riješio veliku dilemu. Pravedno je kaznio grijeh svoga naroda u smrti svoga jedinog Sina i zato može slobodno opravdati sve koji svoju nadu stave u njega!

Zbog smrti svoga Sina, Bog sada može ostati pravedan i biti onaj koji opravdava čak i najgorega grješnika koji vjeruje u njega (Rim 3,26). Međutim, evanđelje je više od oslobođenja od osude grijeha – ono je i izbavljenje od sile grijeha. U svojoj prvoj poslanici apostol Ivan nam kaže: „Tko god vjeruje da je Isus Krist, rođen je od Boga“ (1. Iv 5,1). Ovo novo rođenje osposobljava čovjeka da se pokaje i vjeruje na spasenje kao i da hoda u novini života (Rim 6,4). Obnavljajućim djelovanjem Svetoga Duha čovjekovo se kameno srce, prethodno duhovno mrtvo i nesposobno odazvati se Bogu, zamjenjuje srcem od živoga mesa koje i hoće i može čuti njegov glas i slijediti ga (Ez 36,25-27). Nekoć je bio loše stablo i donosio je pokvarene plodove, a sada je dobro stablo zasađeno pored voda tekućica što u svoje vrijeme plod donosi s lišćem koje ne vene (Mt 7,17-18; Ps 1,3). Tako je vjernik opravdan i tako je stvoren u Kristu Isusu radi djela ljubavi (Ef 2,10). Zapravo, ova je trajna moralna preobrazba u vjernikovu životu temelj njegove sigurnosti i dokaz pravoga obraćenja.

Kao što smo rekli, evanđelje je zapanjujuća vijest, ali i dalje nam preostaju važna pitanja: „Kako se može dobiti spasenje? Što čovjek mora učiniti da bi se spasio?“ Odgovor je jasan: on se mora pokajati i vjerovati evanđelju (Mk 1,15). Mnogi svetopisamski stihovi u ovome priručniku već su opovrgnuli bilo kakav argument ili prijedlog da se čovjek može spasiti svojom krjepošću ili zaslugom. Sami po sebi nemamo ni jednoga ni drugoga! Čak i naša takozvana „pravedna djela“ pred drugim ljudima ništa su nego prljavi dronjci pred Bogom (Iz 64,6). Prema tome, moramo odbaciti bilo kakvo pouzdanje u tijelo i pouzdati se samo u Krista (Fil 3,3). Kršćanin je osoba koja se složila s Bogom u pogledu svojega grješnog stanja, koja je odbacila bilo kakvo pouzdanje u svoju krjepost ili zaslugu i stavila svu svoju nadu za spasenje u osobu i djelo Isusa Krista.